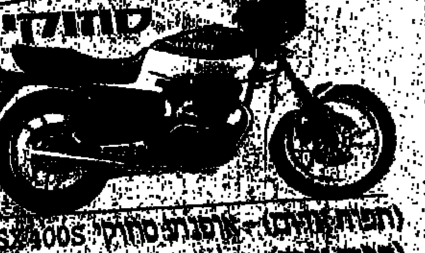
מעריב
סופשבוע
י"ט באדר, תשמ"ז 20.3.1987

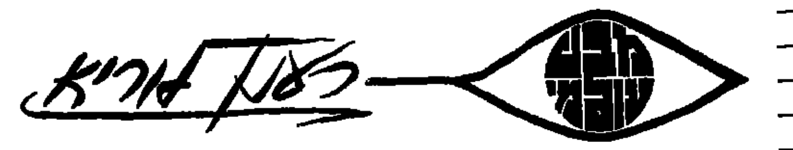

תסריט: היום בו נפסק הסיוע האמריקני

...ית ספר לשגרירים ...קודת חן | ריקי גל, קאם־בק יהודה ברקן, שטח פרטי | גבינה בולגרית ארנון שפלן, דיסקו־מרקט | ג'רי מליץ,

מחכה לי פינוק בבית
סבון דיאודורנט.
מדבר לגופם של מליוני אמריקאים
מליוני אמריקאים המטפחים את גופם יודעים כי לגוף גם מגיע פינוק מיוחד: מקלחת טובה עם סבון דיאודורנט.
גם בשבילך סבון דיאודורנט הוא פינוק אמיתי; מפנק את עורך בריח נפלא, ומעניק לגופך רעננות מתמשכת לעוד שעות רבות של פעילות.
פינוק סבון דיאודורנט, גופך ודאי ירגיש עם זה מצויין.
פינוק
סבון
דיאודורנט
פינוק
Witco
הצבעוניים של חמת
ברזי מתכת
מיקסמת
אקוה־מיקס -
עיצוב בצבע.
הצבעוניים של חמת - עכשיו גם בבית שלך.
מבחר ברזים משוכללים, עם ידית הפעלה אחת, בעיצוב חדשני ובשלל צבעים מרהיבים.
מנגנון קרמי ללא גומיות, המבטיח עמידות ותקינות לשנים רבות.
חמש שנות אחריות, שירות מעולה ואמינות של חמת, מקבוצת כור מתכת.
להשיג בחנויות לצרכי־בנין ואינסטלציה ברחבי־הארץ.
סוללה למטבח עם צינור ומזלף נשלף
סולכור
חברה לשיווק וקנות בע"מ
03-336068
חמת - עולם של ברזים
חולון, אזור התעשיה, רח' האופן 1

סופשבוע

י"ט באדר, תשמ"ז 20.3.1987

עורך: צבי לביא
עריכה: דניאלה בוקשטין
עורך גרפי: יורם נאמן
מעצבת: יעל תורן
גרפיקה: נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

This Magazine is a Supplement to
Maariv International Edition

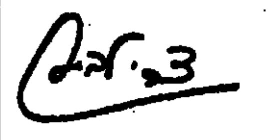
קוראים יקרים,

כתבת השער, "היום בו סגרו האמריקנים את הברז", נולדה מתוך המועקה של פרשת פולארד. ירח הדבש הישראלי־אמריקני, עם הנדוניה הנדיבה לחיי מותרות, נראה פתאום שברירי ולא נצחי. עמוס לבב ויצחק בן־חורין הלכו לבדוק מה יקרה אם תחליט ארה"ב לנתק את ישראל מהאינפוזיה של הירוקים. את השאלה אם בכלל עלולה אפשרות כזאת לחרוג מגבולות הדימיון הפרוע אל השכל הישר – השאירו לסוף. הכוונה היתה לצייר תסריט מהאפשרות הגרועה יותר, שמראש נראה אימתני. לא בכוונה להפחיד. רק חומר למחשבה וסם מעורר לשאננים.

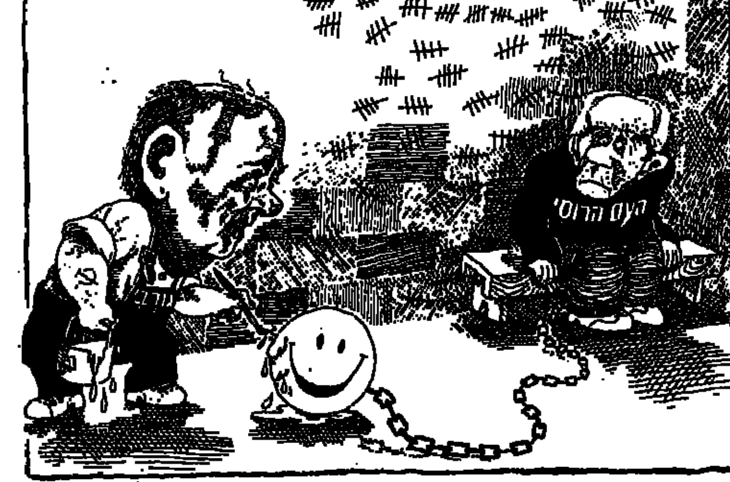
תסריט כזה לא בודים מהירהורי לב ליד שולחן הכתיבה. הוא מחייב איסוף נתונים מוקדם ויסודי (בראש וראשונה, באלו תחומים ועד כמה בדיוק תלויה כלכלת ישראל בסיוע האמריקני, ומה התחליפים) ובעקבותיו – סדרה לא קצרה של ראיונות עם פוליטיקאים, פקידים ומומחים, בעין משחק סימולאציה. רק לאחר שהיו בידיהם העובדות והחערכות, ניתן היה לכתוב את הסיפור. דימיוני, אך לאו דווקא בידיוני. יש בו כמה יסודות ספרותיים, אבל יש להניח שכך יתגלגלו הדברים אם אכן תתרגש הפורענות. הלוואי ונתבדה.

עצם העיסוק בנושא עורר רתיעה אצל לא מעט מרואיינים. זה התבטא לרוב בתגובה ספונטנית ש"אין דבר כזה". לא נראה שקיימות "תכניות מגירה" למקרה הקיצוני, ואם קיימות אי־שם – לא שותפנו בתוכנן. כמה מן הנשאלים היו יותר מסוייגים בהירהור שני, כשנתבקשו להעריך עד כמה התסריט קרוב למציאות. מנכ"ל האוצר ד"ר עמנואל שרון אומר, למשל, שגם בלי התערבות אמריקנית היינו לפני פחות משנתיים על־סף קטסטרופה "בחול־לבן", שגרמה לו סיוטי לילה. ואילו אלוף (מיל.) אהרון יריב התריף השבוע את התבטאותו, כשאמר בערב לזכרו של משה סנה ז"ל שישראל איננה נכס איסטרטגי לארה"ב כמו שארה"ב היא נכס איסטרטגי של ישראל.

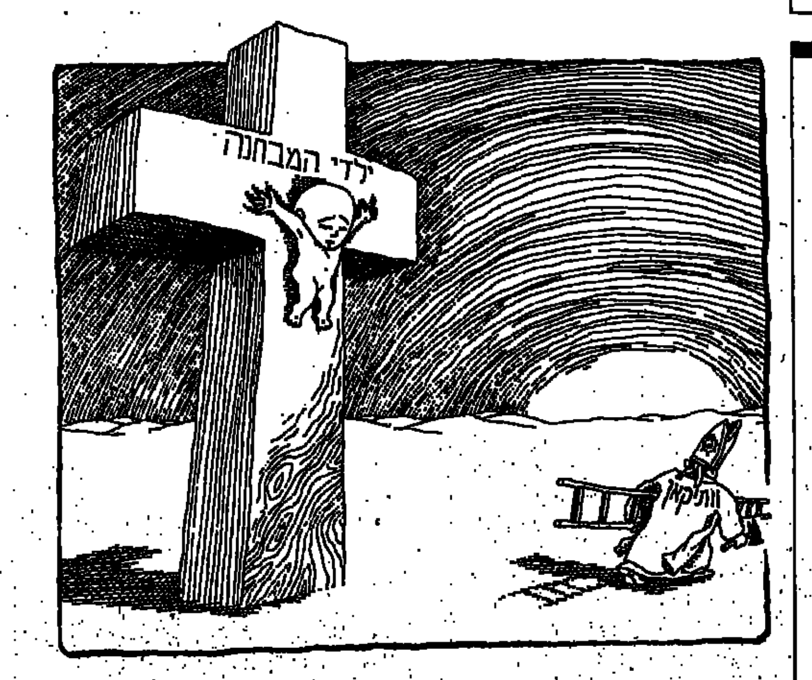
רוב האישים מזליפים לתסריט טיפות הרגעה. אפילו אצל הפסימיסטים, שכרכו את תשובתם בכמה "אבל"ים, השורה האחרונה עדיין מדברת על סבירות נמוכה. אלא שניסיון מלחמת יום־הכיפורים מלמד שהערכות לחוד ומציאות לחוד.

בשם אלוהים, סאם, אף פעם לא ישנת על גרגיר אפונה?!

הרי לך, עכשיו העתיד כבר נראה לך יותר ורוד?!

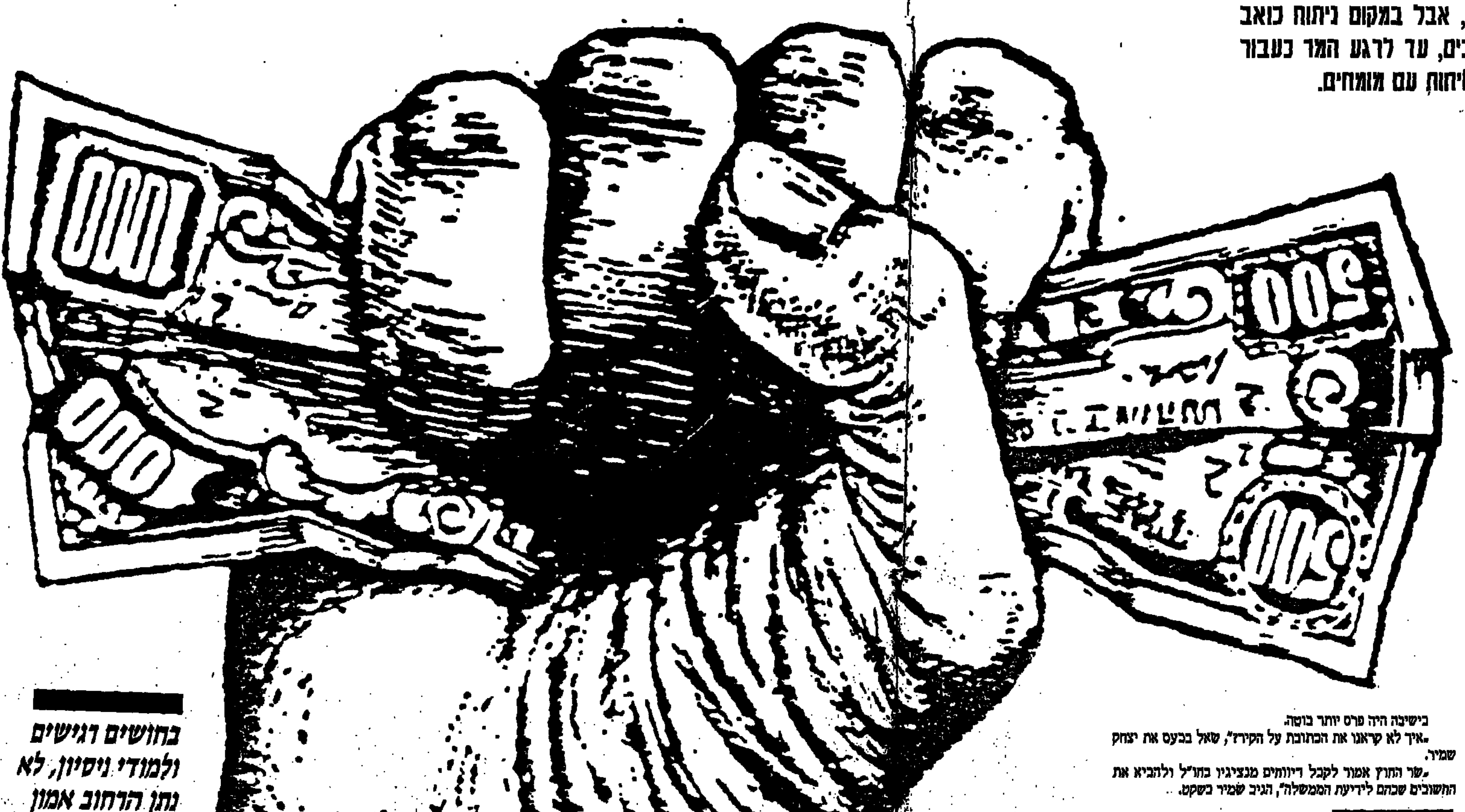

היום בו סגרו האמריקנים את הברז

בקיץ 87' דחה הקונגרס את בקשת הסיוע של ישראל. "אני בטוח שיש כאן אי־הבנה", אמר יצחק שמיר, ובישיבת חרום של הממשלה שאל שמעון פרס בכעס: "איך לא קראנו את הכתובת על הקיר?". כהרף עין קוצצו מיליארדי דולרים מתקציב המדינה. הציבור נתקף פאניקה. הוכרז מצב חרום, אבל במקום ניתוח כואב במשק, טיפלו בו בתרופות משככות כאבים, עד לרגע המר כעבור פחות משנה. תסריט דימיוני מבוסס על שיחות עם מומחים.

מאת עמוס לבב ויצחק בן־חורין

ראש הממשלה הרגיש טוב באותו בוקר נעים של שלהי קיץ 1987. החמסין נשבר, ורוח קלילה נשבה מההרים. אנשי מעלות קיבלו אותו בחום רב, וגם הכתבים המקומיים האירו לו פנים. בעיצומו של הביקור במפעל הלהבים החדיש והמתוחכם שסטף ורטהיימר חנך שם באותו יום, ניגש אל ראש הממשלה דוברו, יוסי אחימאיר, ולחש משהו על אוזנו. בפניו של יצחק שמיר לא נע אף שריר. הוא הסיר מעל ראשו את כובע המגן שהצלמים אהבו כל כך וביקש מסטף ורטהיימר רשות להשתמש בטלפון שבמשרדו. "מוסרים לי מוושינגטון שהקונגרס לא אישר לנו את הסיוע", לחש לתעשיין הוותיק, "אני בטוח שיש כאן אי הבנה". ורטהיימר החוויר. לצורך ההשקעה במפעלו החדש הוא לקח הלוואות דולריות בסכומי עתק.

מעלות לא זכרה התנפלות כזו של אנשי התקשורת מאז ההתקפה הרצחנית של מחבלים על בית־הספר שלה. שמיר יצא מהמפעל ועל פניו פרוש חיוך רחב. "אין מה לדאוג", אמר לעשרות הכתבים לפני שנכנס למסוק שהוזעק למקום, "מהאוצר מדווחים לי שיש לנו רזרבות לכמה שנים".

מאיר רוזן, עד לא מכבר שגריר ישראל בארה"ב, שמע את הידיעה ברדיו מכוניתו. כמה חודשים לפני־כן שב מוושינגטון לאחר שסיים שש שנות כהונה, אותן הגדיר באוזני ידידיו כ"שנים היפות בחיי". הוא סגר את הרדיו בשקט, ופנה לידידו שישב לידו: "לעודד יהיה קשה מאוד לעמוד בזה", אמר. הוא התכוון לעודד ערן, הציר בשגרירות, שכיהן כבר כמה חודשים כשגריר בפועל משום שפרס ושמיר לא הצליחו למצוא מועמד מקובל על שניהם.

רוזן נזכר במיזכר הסודי ששלח לשמעון פרס מוושינגטון כעודו אוחז את תפקידו. הוא הזהיר מפני סתף מדהים כרעת הקהל בארה"ב (אחרי פרשיות פולארד ו"איראנגייט") ודיווח על ביקורת נוקבת המושמעת בגלוי מפי חברי קונגרס, שפעם היו הולכים אחרי ישראל ובעדה באש ובמים. בשיחות פרטיות היה נתקל בתגנבות נבוכות. במסיבת קוקטייל אחת זרק לו חבר קונגרס משפט סתמי: "כדאי שתקשיב ללארי קינג בלילות".

האיש התכוון לתוכניות ה"טוקשאו" ברדיו, תוכניות שבהן מטלפנים מאזינים לתחנה ואומרים את אשר על ליבם בכל נושא שמעיק עליהם. עשרות תחנות רדיו מתאחדות אחר חצות ונותנות לאמריקנים לדבר. לארי קינג הוא הפופולארי שבין מנחי התוכניות הללו. "בכוון שהאזנה לרדיו בלילה אינה מהווה תחליף לסקר יסודי", כתב השגריר היוצא בתזכירו, "אבל ממה שנשמע בתוכניות האלה אנו יכולים לקבל אינדיקציה – לאן נושבת הרוח בדעת הקהל האמריקנית".

השגריר רוזן האזין לתוכניות הליליות ושמע אשה מסן־פרנציסקו שואלת מדוע מקבל כל תושב בישראל סיוע של 1000 דולר בשנה, בשעה שבעירה ישנם 10 אלפים מחוסרי בית. תושב טקסס אמר שהיהודים בארה"ב מהווים גייס חמישי. היו גם הערות אנטישמיות מסוגננות בזהירות על "הקשר היהודי בוול־סטריט ועל השתלטות היהודים על התקשורת ועולם הבידור האמריקנים". תפיסתם של יהודים וישראלים במעשי מירמה בהיקף של עשרות מיליוני דולר בעסקי בורסה מפוקפקים, והופעת שמות יהודים רבים בחשיפת פרשיות שחיתות רבות בעיריית ניו־יורק לא יכלו לבוא בעיתוי גרוע יותר. כמה קהילות יהודיות החליטו שלא לחגוג השנה את יום העצמאות הישראלי "בגלל קשיים תקציביים".

"אכן, היו לנו סימנים מוקדמים, אך אני עדיין מאמין שמדובר בעיכוב טכני. אני נכנס לשמוע פרטים. אהיה יותר חכם כשאצא", אמר שמעון פרס לכתבים בטרם נכנס לישיבת הממשלה הדחופה.

בישיבה היה פרס יותר בוטה.

"איך לא קראנו את הכתובת על הקיר", שאל בכעס את יצחק שמיר.

"שר החוץ אמור לקבל דיווחים מנציגיו בחו"ל ולהביא את החשובים שבהם לידיעת הממשלה", הגיב שמיר בשקט.

לטווח הקרוב יש אוויר לנשימה

מרכב השידור ריווח הכתב המדיני של קול ישראל, עודד בן־עמי, על התבטאויות חריפות של כל השרים. "רק השר אריאל שרון טרם התבטא", ציין.

הכל היו דרוכים לשמוע את שר האוצר משה נסים, וכאשר קיבל את רשות הדיבור השתרר שקט בחדר הישיבות. הנתונים היבשים שעמד להשמיע היו אמורים להכתיב את המהלכים בשטח לעתיד לבוא.

"לטווח הקרוב יש לנו עוד אוויר לנשימה", אמר, "ברוך השם, הגענו לרזרבות של ארבעה מיליארד דולר, ואם ננקוט צעדים מתאימים נוכל איכשהו לסחוב כשנה־שנתיים".

דוד לוי שאל אם באוצר קיימת תוכנית־מגירה למקרה כזה. השר נסים הביט משום מה בשרת הבריאות, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, בשעה שהשיב: "איש לא חשב על אפשרות כזו,

(המשך בעמוד הבא)

בחושים רגישים ולמודי ניסיון, לא נתן הרחוב אמון בדברי ההרגעה. שער הדולר השחור קפץ לחמישה שקלים, אך לא נמצאו לו מוכרים. הממשלה התכנסה לישיבת חרום נוספת.

הוכרז מצב חרום. הצנזורה פסלה דיווחים דיווחים על גידול עצום בעבירות פליליות. בגלל הגבלות חמורות על תצרוכת הדלק נותקו איזורי מגורים לסירוגין מזרם החשמל.

ראש הממשלה אמר: „הירידה ברמת החיים מערערת את המורל הכללי. אפילו לא מדברים על 'האחרון שיוצא יכבה את האור', כי פסקו גם הנסיעות לחו"ל".

מעריב

יום ה' י"ג אייר תש"ט כ' למדינת ישראל (12 5 49)

עתון ערב | העורך: ד"ר. עזריאל קרליבך | המחיר 15 מ"ל | MAARIV

פורסם תפריט הצנע: מזון לנפש לחודש 6 ל"י

כותרת ראשית משנת 1949: האם ההסטוריה תחזור על עצמה?

(המשך מהעמודים הקודמים)

של הפסקת כל הסיוע האמריקני כבת־אחת. גם להורדה משמעותית בסיוע לא היה מה להתכונן. אבל מה שהיה היה. מעכשיו יש לזה תשובה אחת ויחידה: צריך לעבוד יותר, לייצר יותר ובעיקר לבזבז פחות".

שר הבטחון, יצחק רבין, שאל־קבע בפסקנות: „אני מבין שלא עולה על דעתו של מישהו לקצץ שוב בתקציב הבטחון".

איש לא הגיב.

בתום ישיבת החרום המומשכת קרא מזכיר הממשלה, אליקים רובינשטיין, הודעה קצרה: „ממשלת ישראל מביעה פליאה וצער על החלטת הקונגרס שלא לאשר את הסיוע האמריקני לשנת 1988, וקוראת לנשיא ארה"ב לבקש דיון נוסף בבקשת הסיוע". בהמשך ההודעה, שנקראה בעברית ובאנגלית, הוזכרה הידידות הארוכה ורבת השנים בין שתי המדינות.

בארה"ב נדחו באדיבות בקשותיו החוזרות של הציר ערן להתקבל לשיחה אצל מזכיר המדינה, ג'ורג' שולץ. „המזכיר ישמח מאוד להפגש עם מר ערן כשיתפנה מעיסוקיו השוטפים", מסר ראש לשכתו של שולץ לשגרירות ישראל בוושינגטון. הודעה דומה נמסרה ליועצו של יצחק שמיר שטילפן לבית הלבן בשעה אחת אחר חצות.

הבורסה נפלה, קטטות במרכולים

למחרת, בתל־אביב, נפלה הבורסה. המונים צבאו על הבנקים הסגורים. „כל המחלקות ייפתחו לשרות הציבור באיחור של שעתיים, חוץ מהמחלקה למטבע זר", נאמר בהודעת המפקח על הבנקים שהודבקה על דלתות הסניפים ברחבי הארץ.

ברדיו שודרה הודעה רשמית של משרד התעשייה והמסחר על הקפאת כל המחירים במשק. כעבור שעה נמסרה הודעה מרגיעה כי אין כל מחסור במוצרי מזון או דלק. אבל כתבים שיצאו לסקור את תמונת המצב במרכולים, סיפרו על קטטות בתורים. גם ליד תחנות הדלק השתרכו טורי מכוניות. מהר מאוד אזל המלאי בכמה תחנות, ושר האנרגיה משה שחל הוציא הוראה להזרים דלק לתחנות, ללא הגבלה.

„אסור שיווצר רושם שאין לנו דלק", אמר לעוזריו.

דובר חברת החשמל הודיע כי מלאי הפחם יספיק לשלושה חודשים, ומלאי הדלק הנוזלי יספיק לארבעה חודשים, אך אין לצפות להגבלות בשימוש בחשמל משום שמינהל הדלק הבטיח אספקה סדירה לשוק, מהמלאים הקיימים וממקורות הדלק של ישראל בעולם.

„יש בארץ יתרות מטבע חוץ בסכומים גבוהים", שב והזכיר, „אין כל בעייה לרכוש דלק".

אבל הרחוב, בחושים רגישים ולמודי ניסיון, לא נתן אמון בדברי הרגעה. הפאניקה גברה. שער הדולר השחור קפץ לחמישה שקלים, אך גם בסכום הגבוה פי שלושה מהשער הרשמי והשחור עד לפני ימים אחרים, לא נמצאו מוכרים. הממשלה התכנסה לישיבת חרום נוספת.

„יש לנו רזרבה של ארבעה מיליארד דולר", שב והסביר שר האוצר, „יש להבהיר זאת לציבור".

„זה לא מספיק להבהיר", קטע אותו דוד לוי, „צריך להראות לו באותות ובמופתים שהעסקים כרגיל".

הוחלט ששר האוצר יופיע בטלוויזיה. משה נסים, בראיון שקט ושקול, הודיע כי בוטלו כל ההגבלות על רכישת מטבע חוץ. מחלקות מטבע זר בבנקים ייפתחו שוב, ויבוטל מס הנסיעות. „בידי ישראל כלים וזמן להתמודד עם המצב החדש שנוצר", הבטיח.

בישיבה הבאה כבר דווח על רגיעה הדרגתית בחנויות. נפסקה הסתערות הקונים. גם שער הדולר השחור החל לרדת, וברחוב ליליינבלום נראו גם מוכרים. בממשלה ניצלו את ההפוגה.

פגישת הקבינט התנהלה בשקט. „יש לנו שנה, אולי שנתיים, להתארגן", אמר יצחק שמיר, ומסר בפירוט את הניתוח הכלכלי שקיבל מהמומחים שלא כיבו את האורות במשרדי האוצר והכלכלה בשתי היממות שחלפו. „בתחום האזרחי אנחנו יכולים זמן מה להמשיך לנהוג כאילו לא אירע דבר. בתחום הצבאי חייבים להתארגן מחדש בשינויים מידיים כבר היום", אמר ראש הממשלה.

„למה אתה מתכוון?" שאל יצחק רבין.

„לצה"ל שחייב להיות מעכשיו שונה לחלוטין", השיב שמיר בקול שקט, נבוך כלשהו. „אנו נאלצים לקצץ כמעט את כל תקציב הבטחון".

שר הבטחון ניסה לומר משהו, אך שמעון פרס עצר בעדו בנגיעה בזרועו. רבין הביט בו בתדהמה.

יצחק שמיר קרא מן הכתב את פסק־דינם של המומחים: „התקציב הלאומי שלנו מדבר על 15.8 מיליארד דולר יבוא אזרחי, ועל 13.3 מיליארד יצוא אזרחי. כלומר – עודף יבוא של 2.6 מיליארד דולר. לכך נוסיף יבוא בטחוני ישיר בסך 2.8 מיליארד דולר. זאת אומרת – עודף יבוא בסך 5.4 מיליארד דולר.

„עד כה גייסנו מקורות מימון בסך 7 מיליארד דולר, מתוכם – 5.2 מיליארד מענקים. 3.8 מיליארד מסכום זה באים מארה"ב. כאמור, היבוא הבטחוני עומד היום על 2.8 מיליארד דולר. כלומר, הפסקת הסיוע – ואני עדיין מקווה שזו הקפאה זמנית ולא הפסקה מוחלטת – פוגעת בראש וראשונה ביבוא הבטחוני, כמעט בכולו. מה נותר לנו לעשות? להוריד את רמת החיים ביותר מ־25 אחוזים? מישהו יוכל לעמוד בהורדה דרסטית כזו?"

קצת פחות לוקסוס, אין בזה רע

יצחק רבין הצית סיגריה, איש לא העיר לו על החריגה מהנוהג. „בטרם אתייחס לדיווחו של ראש הממשלה, אני רוצה להודיע לכם עוד משהו. לפני כניסתי לישיבה נמסר לי כי חברות אמריקניות בוחנות מחדש את עסקות הנשק שלהן איתנו. אין להוציא מכלל אפשרות שנצטרך לרכוש נשק בארצות אחרות. אינני יודע אם הן יסכימו למכור לנו. ואם יסכימו – אין לי ספק שהן יעלו את המחיר, כי הן יודעות את מצבנו הנואש היום".

„אל תגיד נואש", אמר ראש הממשלה, והמשיך לקרוא מן הכתב. „בתחום האזרחי המצב יותר טוב. העודף ממומן על ידי ארה"ב, או פשוט נקנה פחות. לא נקנה כמה שנים מכוניות חדשות, לא נרכוש מוצרי חשמל. קצת פחות לוקסוס, אין רע בזה".

גם שר האוצר הוציא צרור ניירות וסידר אותם על השולחן. „אני מסכים עם ראש הממשלה כי בתחום האזרחי המצב פשוט יותר מאשר בתחום הצבאי, אך אני חייב להבהיר כי קיצוץ של מיליארד

(המשך בעמוד 11)

היום בו נסגר הברז

(המשך מעמוד 8)
הלך ביבוא של חומרי הגלם יפגע מאוד בתעסוקה. במקרה כזה, המומחים שלנו צופים אבטלה נוספת של 7 אחוזים".

„במלים אחרות", אמר שמעון פרס, „אנחנו מדברים על אבטלה של 15 אחוזים, כלומר רבבות מבקשי עבודה?"

השרים הביטו בו בלי להשיב.

„אני רוצה להבין", התחדד קולו של פרס, „מישהו בחדר הזה חושב על ההשלכות החברתיות של אבטלה כזו?"

„שמעון, עזוב עכשיו השלכות חברתיות", קרע רבין את הדממה, „אני עוד לא קיבלתי תשובה איך הצבא יסתדר בלי תקציב בטחון?"

שוב השתרר שקט עד שיצחק שמיר זרק משפט קצר: „אני חושב שזה ברור. התפישה הבטחונית תשתנה באופן קיצוני. אין צורך לפרט לפרוטוקול".

שרי הקבינט התפזרו בלי להחליף מלה נוספת. גם לא מבט.

בחוץ קיבל אותם רחוב רגוע. בפתח בניין ראש הממשלה לא המתינו כתבים רבים. סטודנטים יצאו מקרית־האוניברסיטה בגבעת־רם. תיירים שוטטו בכנסת ובמוזיאון ישראל. מכוניות חדישות נעו בכבישים ובעיתונים כתבו כי אזרחים רבים ניצלו את ביטול מס הנסיעות, ו־680 אלף הזמינו מקומות או יצאו כבר לטיולים בחו"ל. השרים הביטו סביבם והשיבו לשאלות הכתבים בפנים קפואות. מישהו שאל אותם אם יש סיכוי שהקונגרס ירון שוב בבקשת הסיוע. הם התחמקו מתשובה, למרות שידעו כבר מהי. החלטת הקונגרס אין דרך חזרה.

אם לא ייעשה משהו דרסטי, הדמוקרטיה הישראלית חיה על זמן שאול.

רכב פרטי לא ינוע בלילה

ממשרדו היפה בירושלים התקשר נפתלי לביא, מנכ"ל המגבית המאוחדת בישראל, למשרדי המגבית בחו"ל. „אל תשאל מה הולך כאן", דיווח לו מנהל המשרד בניו־יורק. „יהודים באים עם תרומות. הם חרדים לגורל המדינה. אבל מתרחש גם משהו מוזר – הם תורמים בסתר. ישראל וצרכיה נמחקו מפירסומי המגבית בכמה קהילות גדולות. הם מדגישים יותר צרכים קהילתיים מקומיים, ומשתדלים להסתיר את ישראל – במקום להבליטה. עד לפני שנה היתה ישראל המרכז. הודות לה הם הצליחו בכלל לגייס תרומות".

בניו־יורק התכנסה גם ועידת הנשיאים של האירגונים היהודים. בסיום הישיבה לא נמסרה כל הודעה. הקונסול הכללי של ישראל ביקש מהיהודים עזרה. „תפעילו את השדולה היהודית בגבעת הקפיטול", הפציר בהם. התשובה היתה קצרה: „אנו בודקים את המצב". כמה מהם הגיעו לישיבה בליווי שומרי ראש. בישיבתם נמסרו דיווחים על ציור צלבי קרס במספר בתי־כנסת בדרום ארה"ב ואפילו בקליפורניה הליברלית. הוחלט לפנות לעזרת המשטרה.

רב רפורמי בשיקאגו צולם ליד בית־הכנסת שלו, המלוכלך בסמל הנאצי, ואמר לכתבים: „בית־הכנסת חולל. אין לנו ספק כי זה מעשה ידיהם של סתם שיכורים. הרי ליהודי שיקאגו אין כל קשר למעשיה של ישראל".

בישיבה בשגרירות ישראל בוושינגטון דיווח הציר הכלכלי על פגישה עם מנהל "אקסם בנק". המנהל היה מאוד אדיב והבטיח לעיין בחיוב בבקשת ישראל להלוואה בסך 300 מיליון דולר. הוא לא הזכיר במלה או בחצי מלה את הפסקת הסיוע. אך כשליווה את הציר אל הדלת, לחץ את ידו וזרק משפט סתמי: „אתה יודע, ידידי הצעיר, שלאדם עני קשה מאוד לקבל הלוואות".

אחרי שבוע הגיע מכתב מנומס מהמנהל. „המצב מסובך, הסיכון גדול, גם ברזיל חייבת לנו הרבה, נשמח לעיין שוב בבקשתך כעוד חצי שנה"...

גם בקשות להלוואה מ"צ'ייס מנהטן בנק" ומ"סיטי בנק" נענו כמעט באותו נוסח. בנק גרמני גדול הסכים לתת הלוואה אך דרש ריבית של 15 אחוזים. שני משקיעים גדולים שעמדו להקים מפעלי אלקטרוניקה בדימונה, ביקשו ארכה לשקול מחדש את החלטתם.

כך חלפו להם חודשי הסתיו והחורף בשאננות יחסית המחפה כלפי חוץ על געש תת־קרקעי מתמשך. מאמצי הממשלה להרגיע את הציבור בגלולות לשיכוך כאבים במקום ניתוח כואב ומשמעי להצלת החולה – נתנו את אותותיהם באותו בוקר קריר של ראשית האביב. לעיתונים הודלפה הידיעה כי יתרות מטבע החוץ של ישראל הצטמקו לכדי מיליארד דולר.

באותו בוקר התכנסה הממשלה ולרבבות הקונים שצבאו על הסופרמרקטים החל מן השעות המוקדמות, נמסר כי הוחלט להכריז על מצב חירום, מכוח סעיף 9 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, המסמיך את הממשלה להתקין תקנות הדרושות להגנת המדינה, שמירה על שלום הציבור והבטחת השירותים החיוניים. „מעתה ועד להודעה חדשה חל איסור לקנות או למכור מטבע חוץ", נאמר

(המשך בעמוד הבא)

זה באמת דימיוני?

ד"ר שרון: קצת אפוקליפטי

התסריט דימיוני, אך לא לגמרי בידיוני. „ב־1985 לא היינו רחוקים מהמצב שאתם מתארים", מגלה ד"ר עמנואל שרון, מנכ"ל משרד האוצר. „היינו קרובים לסגירה מוחלטת של המערכת, לאינפלציה של 1000 אחוזים, לחוסר יכולת לקנות חומרי גלם, להתמוטטות כל המערכת, לאנרכיה. חששתי אז שאנו מאבדים את הדמוקרטיה. לא ישנתי בלילות".

ד"ר שרון עמד בראש הצוות שהכין אז את התוכנית הכלכלית והביא אותה בפני ראש הממשלה דאז, שמעון פרס. לדעתו, הסיוע האמריקני לא ייפסק בחטף, אך אין להוציא מכלל אפשרות את הפחתתו ההדרגתית. „זה בוודאי לא יקרה אצל המימשל הנוכחי, שיכהן עוד בשנתיים", הוא מעריך. „בניגוד למדינה סמכותית וטוטליטארית, בארה"ב שינוי מדיניות מתרחש בהדרגה, בתוך שנים ולא בתוך פרק זמן קצר. אולם למצב קשה, כבר ראינו, הגענו לבדנו, ולא בגלל הפסקת הסיוע האמריקני", הוא מזהיר. „כל המרכיבים שהביאו אותנו למשבר המסוכן של 84'־85', עדיין נשארו: הצמדות של נכסים פיננסיים, הצמדות שכר, ציפיות לאינפלציה, תקציב גרעוני, נכונות לבזבז – כל אלה עוד קיימים היום. האפשרות של כניסה לסיחרור כלכלי בגלל קשיחויות של המערכת וחוסר יכולתה להתאים את עצמה למצב חדש – קיימת, ויכולה לצמוח בתוך חודשים ספורים.

„עם זה, התסריט שלכם הוא קצת אפוקליפטי. מזה שלוש שנים יש לי קשרים הדוקים מאוד עם גורמים רבים בארה"ב, ולא נראה לי שהוא יכול לקרות. תהליך כן יכול להתרחש – אבל לא משיקולים אמוציונליים, אלא רציונליים. גם היום נשמעות בארה"ב דעות שישראל איננה נכס אסטרטגי, אך בעלי דעות אלה הם במיעוט.

„לארה"ב יש גרעון תקציבי אדיר, יותר מ־100 מיליארד דולר. כשאנחנו מדברים על סיוע לישראל של שלושה מיליארד, זה מתגמד לעומת הגרעון הזה. יכול להיות ששיקולים שאינם קשורים בנו יקטינו את סיוע החוץ שלהם. פרשיות איראן, פולארד, ויחסינו עם דרום אפריקה – יכולות להשפיע על דעת הקהל, אך לא על שיקול רציונלי של מעצבי המדיניות. ואם יהיה תהליך כזה, הוא יהיה איטי. נכון להיום – הוא גם לא נראה. אם לא נכריז מלחמה על ארה"ב, לא נראה לי שיקרה משהו לא צפוי".

מנכ"ל האוצר מרגיע שהיום יש לישראל יתרות גדולות במטבע חוץ, אך מזהיר מפני שאננות. הוא מזכיר כי ישראל היא אולי הדמוקרטיה היחידה בעולם שהצליחה להחלץ ממשבר כמו בשנים 84'־85' – ולהישאר דמוקרטיה.

זנבר: נוכל להתמודד

משה זנבר, לשעבר נגיד בנק ישראל, מגלה כי ב־1975 כתב תזכיר סודי לראש הממשלה דאז, יצחק רבין, אך לא הרחיק לכת בתסריט שלו. הוא הסתפק בתאור ההשלכות של קיצוץ הסיוע בסך מיליארד דולר "בלבד", והזהיר כי הדבר יביא, כמעט מיד, לאבטלה נוספת בשעור של 6־7 אחוזים, אם נרצה לקיים את רמת הבטחון. „רבין האשים אותי שאני רוצה להפחיד את העם", מגלה משה זנבר. „הוא אמר שזה יצור מצב רוח קשה בעם".

משה זנבר חושב שקיצוץ חלקי בסיוע הוא אפשרות יותר ריאלית מקיצוץ מוחלט. „אף בעיה בודדת לא תביא לזה, אך אם ימשך רצף כזה של אירועים, ונמשיך להסתבך כך בדעת הקהל האמריקנית, זה יכול להיות מאוד לא נעים. מאז שהכבוד שולט, השתעבדנו יותר לארה"ב. היום יש כבוד חיצוני, אבל איבדנו את הכבוד העצמי. אנו פושטי־יד. ב־20 השנים הראשונות של המדינה קיבלנו שמונה מיליארד דולר, כמעט הכל כהלוואות. כעת אנו מקבלים את הסכום הזה בשנתיים, כמענק. כאשר ישראלים שואלים: 'מה פתאום האמריקנים יתערבו בענייננו?' – הם פשוט לא יודעים על מה הם מדברים. הרי הכל עומד על כרעי תרנגולת. מי שהסכים להשתעבד כך, צריך להבין שלבעל המאה יש זכות להביע דעה. עם זה, צברנו כל־כך הרבה שומן שנוכל להתמודד עם קיצוץ בסיוע. כאשר עם ישראל נמצא בצרות, הוא מקבל קצת שכל. אולי לא יהיה נאה ללכת בשמלה מודנית ברחוב. אבל עם שכר יותר נמוך נוכל להתחרות שוב במדינות אחרות".

מודעי: יש גם היבטים חיוביים

שר האוצר לשעבר, יצחק מודעי, אומר כי התסריט נראה לו דימיוני למדי. „האינטרס האמריקני מחייב סיוע לישראל", הוא מסביר. „למדינה בלי משק בריא אין גם כוח צבאי רציני, ולכן לא ניתן להפריד בין השניים. זוהי הסיבה שארה"ב תומכת בכלכלתנו בנוסף לבטחוננו. אין שום הבדל בין הסיוע

(המשך בעמוד הבא)

ד"ר עמנואל שרון: „היינו קרובים לזה לפני כשנתיים".

משה זנבר: „יש כבוד חיצוני, איבדנו את הכבוד העצמי".

יצחק מודעי: „ניתן לעמוד בזה אם נוריד את רמת־החיים".

(המשך מהעמוד הקודם)
בהודעת הממשלה, „הצנזורה הבטחונית מורחבת ותחול גם על נושאים כלכליים. רכב מנועי פרטי יוכל לנוע בכבישים רק בשעות היום".

מזכיר הממשלה הסביר כי היה ניסיון למנוע מנקיטת הצעדים הללו, אך לא היתה ברירה. „המצב אינו כה חמור", הבהיר, „אנו מצטערים אם נוצר רושם כזה. פשוט לא יכולנו להתקין תקנות שעת חירום בלי להכריז על מצב חירום".

ההסתדרות קראה להפגנת פועלים גדולה. המשטרה לא נתנה לה אישור. מזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר, התראיין בטלוויזיה. הוא אמר כי ההסתדרות תאבק בכל הכלים הארגוניים העומדים לרשותה. „השכירים אינם מצליחים לגמור חצי חודש", אמר, „אנחנו מתגעגעים כבר לימים שלא אפשר היה לגמור חודש. אני מזהיר את הממשלה כי אם לא יינתן לנו רשיון להפגין, נשבית את כל המשק לתקופה בלתי מוגבלת".

הצנזור צפה בראיון ופסל אותו. באותו לילה הוציאה הממשלה רבבות צווי ריתוק. „המשק ימשיך לתפקד", דיווח ראש הממשלה לשרים, „על־אף שמפעלים פרטיים מתחילים להיסגר מחוסר מימון, ושווקים בחו"ל נחסמים לפני תוצרת ישראלית. האבטלה אכן עלתה לשיעור של 15 אחוזים. אני עדיין מנסה להיפגש עם נשיא ארה"ב".

שר הבטחון, יצחק רבין, קרא ידיעות מודיעיניות מדאיגות שהגיעו מגבול הצפון. „העברנו מסר לסורים כי התפישה הבטחונית שלנו השתנתה תכלית שינוי, וכי כוחנו לא נחלש למרות הקיצוץ של 80 אחוז בתקציב הבטחון שלנו", אמר, „אני מקווה שהם הבינו את המסר".

וושינגטון המשיכה לשמור על שתיקה, למרות הידיעות המגיעות מישראל. לציר ערן הובהר כי אין זה הזמן המתאים לפגישות רמות־דרג. הוא גם דיווח לירושלים על הקרירות הרבה שמקדמת את פניהם של נציגי החברות הישראליות המייצאות לארה"ב. חברת "קוקה קולה" הודיעה על "בדיקה מחדש" של השקעותיה בישראל. הציר הרגיע כי את הסכם הסחר החפשי בין ישראל לארה"ב אי־אפשר וגם אין כוונה לבטל, אך הבהיר שביצוע ההסכם תלוי בכוחות השוק, ובינתיים „הם פועלים לרעתנו".

גם את הראיון הזה פסל הצנזור

בארץ הוחלט לאסור יבוא מכוניות ושאר מוצרים בני־קיימא עד הודעה חדשה. מר אריה קרסו, יו"ר איגוד יבואני הרכב, וותיק מאוד במקצוע, נזכר שגם לפני מלחמת העולם השניה היתה תקופה כזו. „בארץ נעים 900 אלף כלי רכב", אמר לעיתונאים, "אוקיי, או לא נביא חדשים. אבל מה עם חלקי־חילוף? מה עם דלק?"

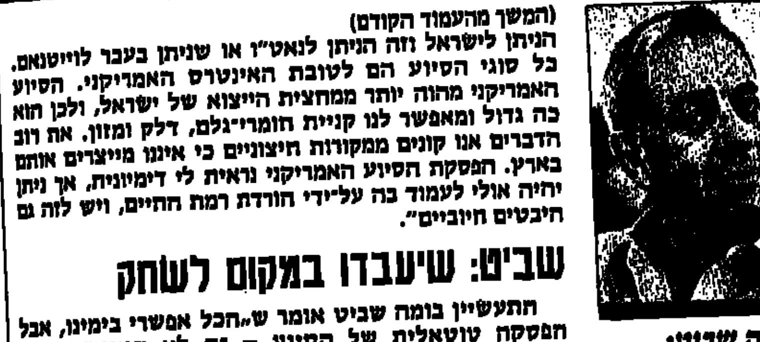
גם את הראיון הזה פסלה הצנזורה. בעיתונים הופיעו ידיעות על תוכניות להגדלת שטחי גידול החיטה, ודווח על יכולתה של ישראל למלא בעצמה את כל מחסורה במזון, הודות לתשתית החקלאית האיתנה. הצנזורה פסלה דיווחים מן הכנסת על הצעת אי־אמון בממשלה שהגישה סיעת מפ"ם. נפסלו גם דיווחים על גידול עצום בעבירות פליליות. הגבלות חמורות על תצרוכת הדלק צימצמו את האספקה לחברת החשמל. בלילות הוחשכו רחובות. איזורי מגורים נותקו מהזרם לסירוגין מפעם לפעם. דיווח בלעדי של הכתבת לענייני משטרה של הרדיו, כרמלה מנשה, על שודדי דרכים הפועלים בכביש החוף, נפסל אף הוא על ידי הצנזורה. גם דיווח על דחיית בקשתו של שר המשטרה לתוספת מאות תקנים למשטרה, בגלל עליה של מאות אחוזים במעשי השוד והאלימות, לא אושר לפרסום.

באחד באוקטובר 1988 דחה הקונגרס בקשה נוספת של ישראל לסיוע. הידיעה פורסמה בארה"ב בהרחבה. רק מעטים מתושבי ישראל ידעו עליה. גם היא נפסלה על ידי הצנזורה. הממשלה התכנסה שוב. זה היה 13 חודשים בדיוק אחרי ההודעה הראשונה על הפסקת הסיוע האמריקני.

ראש הממשלה קם בכבדות מכסאו. „הקונגרס שוב הכשיל אותנו", פתח ואמר, „בשנה האחרונה עשינו כל אשר יכולנו כדי לעודד את הפידיון. הטלנו מכסי מגן, פישח נוקשה על המחירים, מכסות יבוא ועומות. אסרנו מסחר במטבע חוץ. עשינו שימוש כמעט בלתי מוגבל בתקנות לשעת חירום. צריכת מוצרי המותרות ירדה פלאים. עדיין לא הגיעה השעה להטיל קיצוב במזון, אבל לצערי לא הצלחנו להגדיל את הפדיון. בעוד כמה חודשים לא יהיה לנו מטבע חוץ, ואז לא יהיה מנוס מקיצוב חמור. בינתיים המסגרות החברתיות מתרופפות. יש תחושה של חוסר תקווה. הירידה ברמת החיים מערערת את המוראל הכללי. אפילו לא מרכרים על 'האחרון שיוצא יכבה את האור', כי הנסיעות לחו"ל פסקו. אמנם אין ירידה, אבל התיסכול מצטבר כבית כמו בסיר־לחץ. עלינו לדון בכובד ראש בצעדים נוספים".

בחדר השתררה דממה, ואז נשמע כמו פצצה קולו של אחד השרים: „אין על מה לדון. המצב הוא לאחר יאוש. מתוך דאגה לגורל העם והמדינה, תפסתי את השלטון. מחוץ לדלת עומדים אנשי־המשמר. הנכם מתבקשים לעזוב בשקט את החדר ולהתלוות אליהם. לא, אין מקום לשאלות, אין זמן לשאלות"...

(המשך מהעמוד הקודם)
הניתן לישראל וזה הניתן לנאט"ו או שניתן בעבר לוייטנאם. כל סוגי הסיוע הם לטובת האינטרס האמריקני. הסיוע האמריקני מהווה יותר ממחצית הייצוא של ישראל, ולכן הוא כה גדול ומאפשר לנו קניית חומרי־גלם, דלק ומזון. את רוב הדברים אנו קונים ממקורות חיצוניים כי איננו מייצרים אותם בארץ. הפסקת הסיוע האמריקני נראית לי דימיונית, אך ניתן יהיה אולי לעמוד בה על־ידי הורדת רמת החיים, ויש לזה גם היבטים חיוביים".

בומה שביט: „לפני מלחמת יום־הכיפורים ממש התפללתי לזה".

שביט: שיעבדו במקום לשחק

התעשיין בומה שביט אומר ש„הכל אפשרי בימינו, אבל הפסקה טוטאלית של הסיוע – זה לא הגיוני". ישנם אינטרסים הדדיים. „האמריקנים על אמת צריכים אותנו כמו שאנחנו צריכים אותם. זה הדדי. אנחנו מספיק חשובים לאמריקנים". שביט מגלה כי אחרי מלחמת יום־הכיפורים הוא ממש התפלל „שהאמריקנים יפסיקו להאכיל אותנו לחם חסד". היום הוא כבר לא מתפלל לזה, אבל אם חס וחלילה זה יקרה – „האנשים יצטרכו לעבוד עוד שעתיים במקום לשחק. חצי מיליון אזרחים לא יסעו לחו"ל. צריך לסגור את הסוכנות ולהפסיק עם כפילויות וסיבסוד דברים מיותרים". בומה שביט גם לא בטוח אם הפסקת תרומות יהודי אמריקה לא תהיה טובה לבריאות הנפשית של העם: „הם אוספים מיליארד דולר בשנה. לנו מתנים 350 מיליון, ומציגים אותנו כמו הילד המפגר של המשפחה".

ארנון גפני: „צימצום הסיוע יכול להיות דבר חיובי".

גפני: להתנהג כאילו זה קרה

ארנון גפני, נגיד בנק ישראל לשעבר, חושב ש„כל דבר אפשרי, לרבות הפסקת הסיוע האמריקני. לא מדובר על הפסקה ביום אחד. גם היחסים בין שתי המדינות וגם הסיוע הם עמוקים מכדי שארוע כמו פרשת פולארד – עם כל בעיותיו – יקטע באחת את הקשרים. אפשרי שיהיו קיצוצים, אך בטווח הנראה לעין לא יהיה ביטול הסיוע". מר גפני חושב כי צמצום הסיוע יכול להיות דבר חיובי, אם יותן לנו זמן להסתגלות והתאמה. „הכנה להפסקת הסיוע פירושה הגדלת כושר הייצור והגדלת היצוא. אבל אם אין זמן להיערך למציאת תחליפים לסיוע, ישנן כמה בעיות:

- החזר החובות. אנו רואים מה קורה בברזיל שאינה מסוגלת להחזיר את חובותיה.
- אין מקבלים הלוואות חדשות, ואז יש פגיעה ביכולת הפיתוח והצמיחה.
- הורדה דרסטית ברמת החיים שטומנת בחובה סכנות חברתיות למשטר הדמוקרטי.

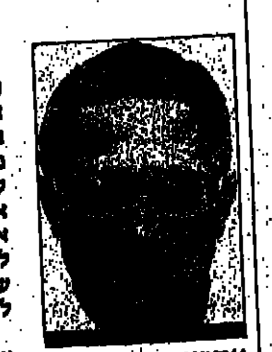
הוא מדגיש כי „למרות שהסבירות להפסקת הסיוע היא נמוכה, אני מצפה מהגורמים המופקדים על המשק לחשוב ולהתנהג כאילו התסריט של הפסקת הסיוע אכן יתרחש".

יגאל הורביץ: „גם אם ירצו לקצץ, זה לא יהיה דרסטי".

הורביץ: לא מאמין

השר יגאל הורביץ, לשעבר שר האוצר הידוע דווקא כמחלק אימים, אינו מאמין שתסריט כזה אכן יתרחש במציאות. „האמריקנים יודעים שאין לנו כוח לעבור מחר בבוקר ללא כלום", הוא אומר. „לא־כלום פירושו זעזוע חברתי. כיון שאינני מאמין שלאמריקנים יש עניין שהחברה תזדעזע והמשטר יעמוד בסכנה, גם אם הם ירצו לקצץ – זה לא יהיה קיצוץ דרסטי". הוא מזכיר כי כאשר היה שר האוצר, התלות באמריקה לא היתה כל כך גדולה. „אז היינו מסוגלים לעמוד בגזירת כזו. ב־1980 היינו בגרעון מסחרי של 2.1 מיליארד דולר. השנה נגמור ביותר מ־2.8 מיליארד דולר, למרות שיפור ניכר בתנאי הסחר. הדלק, הבשר והדגנים הוזלו בשנים האחרונות במידה ניכרת. אילו המשכנו ברמת החיים של שנת 1980, ההוזלה בדלק ובדגנים היתה גורמת להקטנת התלות במידה ניכרת".

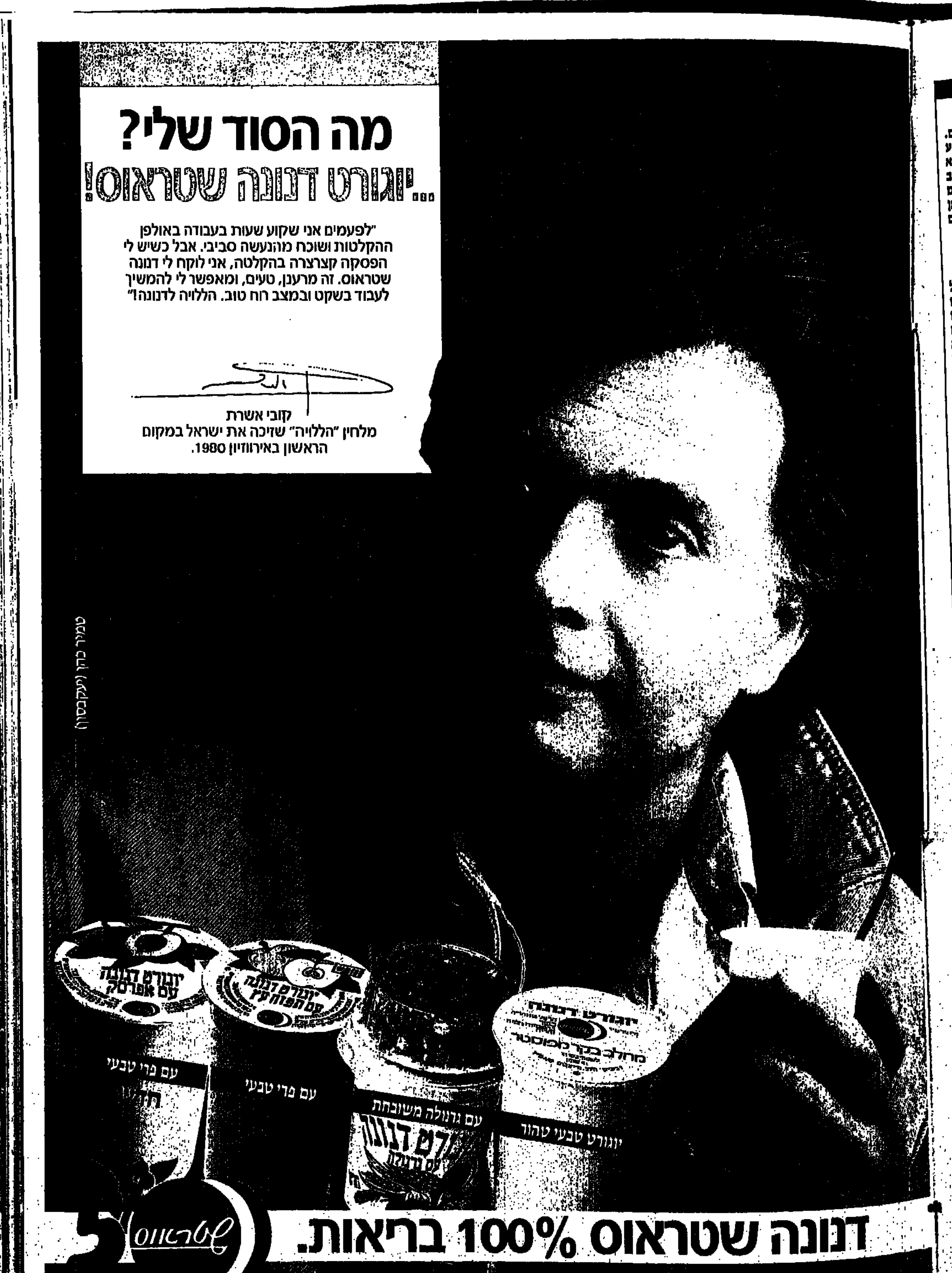
אהרון יריב: „זה יהיה שוק, כל המדינה תלך בחאקי".

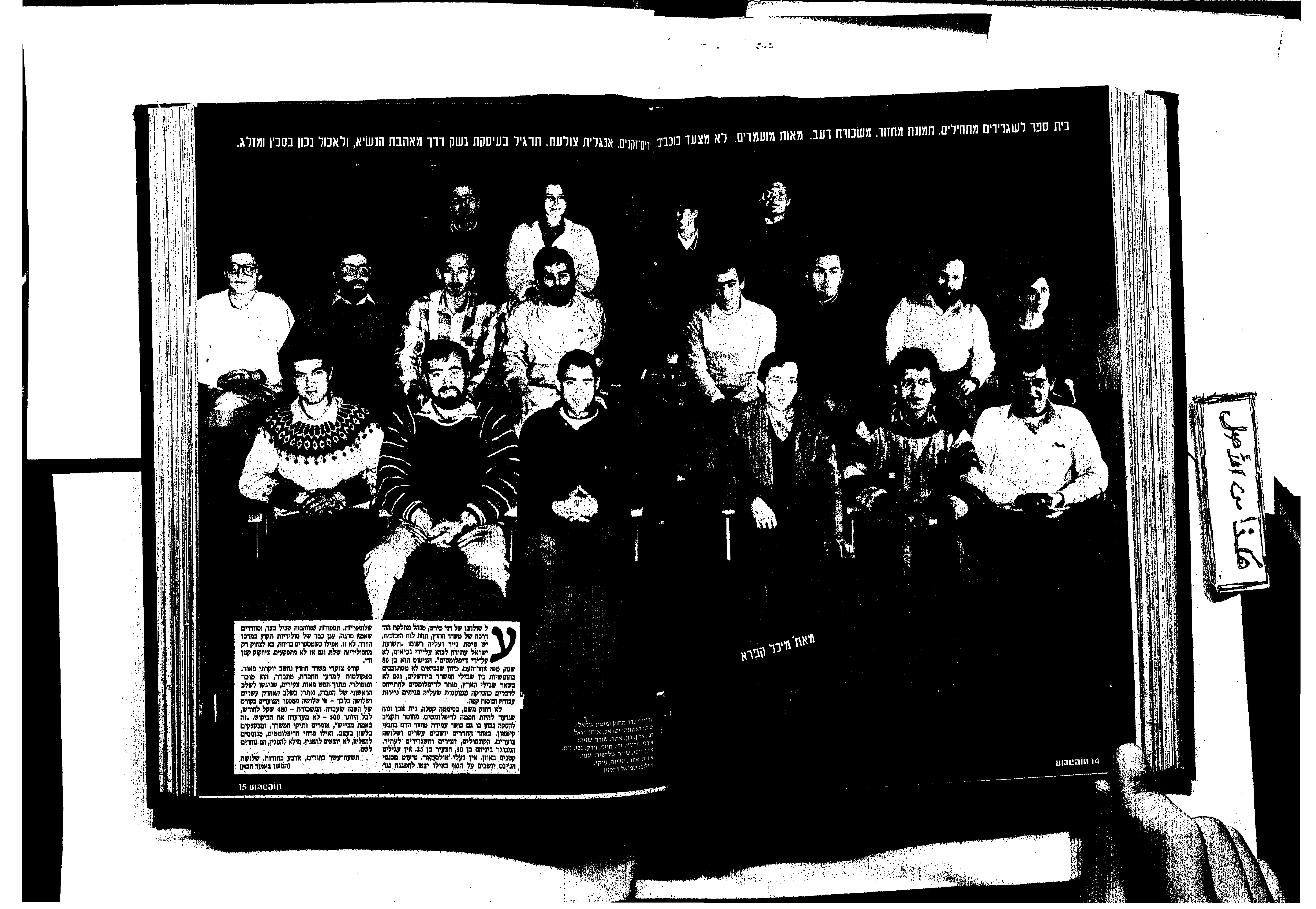
יריב: אם נתאמץ, זה יקרה

האלוף (מיל.) אהרון יריב, לשעבר ראש אגף המודיעין והיום ראש המכון ללימודים אסטרטגיים באוניברסיטת ת"א, אומר שדבר כזה לא קורה פתאום. „אם תהיה הידרדרות חריפה ביחסים, כזו שאינני צופה, זה יהיה לא טוב", הוא מעריך. „אבל אם 'נתאמץ' מאוד – זה יכול לקרות. בכל זאת, למרות מה שקרה באחרונה, אינני רואה התפתחות כזו כעת". אם חס וחלילה יופסק הסיוע, חושב אהרון יריב שצפוי לנו אסון, ובעיקר עלול להיפגע הבטחון. „זה בהחלט יכול להעמיד את בטחון המדינה במצב קשה מאוד. זה יהיה כזה שוק, שכל המדינה תלך שוב בחאקי (לא מדים, רק סמל ללבוש עממי – ע"ל) ריפוי כזה בהלם – אינני מאחל לעצמנו".

אהרון יריב חושש מפגיעה בקשר האסטרטגי החשוב שלנו עם האמריקנים. „רק את הסיוע יפסיקו? הרי זה יבוא על רקע מסוים. הם לא יפסיקו את הסיוע והשאר יימשך. האמריקנים חושבים שאנחנו בשבילם נכס אסטרטגי, עמדת חלוץ של הדמוקרטיה המערבית. הם חושבים שאנו אמינים. אתם שואלים אם אכן אנו אמינים? בינתיים אנו עושים כמיטב יכולתנו כדי להוכיח את ההיפך".

עמוס לבב • יצחק בן־חורין

בית ספר לשגרירים מתחילים. תמונת מחזור. משכורת רעב. מאות מועמדים. לא מצעד כוכבים ירים זקנים. אנגלית צולעת. תרגיל בעיסקת נשק דרך מאהבת הנשיא, ולאכול נכון בסכין ומזלג.

מאת מיכל קפרא

ע

ל שולחנו של דני בירם, מנהל מחלקת ההדרכה של משרד החוץ, תחת לוח הזכוכית, יש פיסת נייר ועליה רשום: „תשועת ישראל עתידה לבוא על־ידי נביאים, לא על־ידי דיפלומטים". הציטוט הוא בן 80 שנה, מפי אחר־העם. כיוון שנביאים לא מסתובבים בחופשיות בין שבילי המשרד בירושלים, וגם לא כשאר שבילי הארץ, מותר לדיפלומטים להתייחס לדברים כהברקה ממוסגרת שעליה מניחים ניירות עבודה וכוסות קפה.

לא רחוק משם, בסימטה קטנה, בית אבן ונוח שנועד להיות חממה לדיפלומטים. מחוסר תקציב להסקה נבחן בו גם כושר עמידת מחזור הדם בתנאי קיפאון. באחד החדרים יושבים עשרים ושלושה צוערים. הקונסולים, הצירים והשגרירים לעתיד. המבוגר ביניהם בן 30, הצעיר בן 25. אין עגילים קטנים באוזן. אין נעלי 'אולסטאר'. מיעוט מכנסי הג'ינס. יושבים על הגוף כאילו יצאו להפגנה נגד שלומפריות. תספורות שאוהבות שביל בצד, וסוודרים שאמא סרגה. ענן כבד של סולידיות תקוע במרכז החדר. לא זז. אפילו כשמספרים בדיחה, בא לצחוק רק מהסולידיות שלה. וגם אז לא מתפקעים. ציחקוק קטן ודי.

קורס צוערי משרד החוץ נחשב יוקרתי מאוד. בפקולטות למדעי החברה, מתברר, הוא מוכר ופופולרי. מתוך חמש מאות צעירים, שניגשו לשלב הראשוני של המכרז, נותרו בשלב האחרון עשרים ושלושה בלבד – פי שלושה ממספר הצוערים בקורס של השנה שעברה. המשכורת – 480 שקל לחודש, לכל היותר 500 – לא מערערת את הביקוש. „זה באמת מבייש", אומרים ותיקי המשרד, ומצקצקים בלשון בעצב. ואילו פרחי הדיפלומטים, מנומסים להפליא, לא יוצאים להפגין. מילא להפגין, הם נוהרים לשם.

תשעה־עשר בחורים, ארבע בחורות. שלושה

(המשך בעמוד הבא)

צעירי משרד החוץ (מימין לשמאל). שורה ראשונה: ישראל, איתן, יגאל, ני, אלון, רון, אשר. שורה שניה: אורלי, מרטין, גרי, חיים, מרק, גבי, נות, אילן, יוסי. שורה שלישית: עמי, אורית, אווה, עליזה, מיקי. (צילום: שמואל רחמני)

(המשך מהעמוד הקודם)

עורכי דין, מהנדס, כמה ארכיאולוגים, מוסמך אחד לרבנות (בלי כיפה, חולצה ורודה שלא חורגת מגבול הטעם המקובל), אחד עם כיפה, והרוב בוגרי החוג למדעי המדינה. ארבעה וחצי חודשי לימוד אינטנסיבי, שיעשו מהם דיפלומטים עם דיפלומה. עכשיו הם באמצע שיעור ניהול משא ומתן.

הפסיכולוגית ליטל, מנחת הסדנה, מחלקת דפים. על הלוח היא רושמת מטרות גלויות, מטרות נסתרות. על הפוליעשטיקים שצריך לגייס לעניין ידברו אחר־כך. מתחלקים לשלוש קבוצות. כל קבוצה בוחרת נושא, מחלקת תפקידים, ומנהלת את המשא־ומתן. לא על הריבונות בטאבה. לא על עתיד רמת־הגולן. גם לא על השתלבות במלחמת הכוכבים. הקבוצה הראשונה מנהלת משא־ומתן על קניית וידאו. איתן הוא האב, ישראל האם, ואשי הוא הילד בן הארבע־עשרה שרוצה וידאו.

– אבא אני רוצה וידאו.
– לא בא בחשבון.
– אבל אבא, לכולם יש.
– אין לנו כסף לקנות, אתה יודע שאני עובד במשרד החוץ.

האם מתערבת: יש וידאו בתשלומים נהדרים.
האב: כשתצאי לעבוד תקני לילד שלך וידאו.
– יותר טוב שהוא יסתובב ברחובות ויעשן סיגריות?

ליטל קוטעת את המשא ומתן הזה. לא טוב. המטרות הנסתרות, היא אומרת, לא באות לידי ביטוי.

הקבוצה השנייה עוסקת במשא־ומתן על מעמד האשה. עליזה היא נציגת הנשים בוועד העובדים של משרד החוץ. שוב משרד החוץ. עמי הוא נציג מחלקת כוח־אדם.

„גרוע, גרוע" פוסקת המומחית למשא ומתן. הנה, היא נותנת דוגמה.

ליטל: „עמי, יש בעייה. בדקתי ומצאתי שיש במשרד החוץ 88 אחוז גברים ורק 12 אחוז נשים, וגם מזה יצאה להם הנשמה".

עמי: „בחורה כל־כך נבונה כמוך, באמת, את יודעת שהקריטריונים הם אובייקטיביים ולא היתה שום מגמה להפלות נשים. תראי איזה יופי של ארבע נשים יש לנו בקורס".

ליטל: „לשנינו..."

עמי: „יותר מזה – הרי שנינו התקדמנו במידה שווה, מה את רוצה, את שרתת בארצות הברית ואני שרתתי בנפאל, נו?"

ליטל: „תראה איך שאתה משתיק אותי, זו הוכחה שגברים מפעילים כוחו אני חוזרת לאחוזים. שגרירה בוושינגטון עוד לא היתה לנו. לנשים נותנים לשרת במדינות לא משמעותיות. אני רוצה לדעת מתי המינוי הבא בוושינגטון, ולראות כמה נשים מקבלות מינוי בחצי השנה הקרובה".

כולם רוצים לתרום למדינה. אבל מחוץ לגבולות. חוץ־לארץ, או "המוביליות" בלשונם, היא הסיבה העיקרית לבואם.

„חשוב לי שרואים עולם. זה כמו בצי האמריקאי, רק שכאן לא הורגים אנשים".

„אני חושבת על הקוקטיילים. הציונות לא מדברת אלי. כאן עובדים בחברת אנשים בעלי רמה מסויימת, גבוהה, וזה כבר כיף. מתעסקים עם עילית".

מהצד קצת קשה להתרשם מאמנות המשא־ומתן הדיפלומטי שמפגינים הצוערים. המנחה מרבה לצחקק ולא מתייאשת. אחר־כך, באנחה קלה, תגיד לי בשקט: „מטרת הסדנה לגרום להם להבין שמשא־ומתן אינו רק אינטואטיבי אלא בנוי היטב וכרוך בעבודת הכנה רבה. הם צריכים לקחת בחשבון את כל טווח האפשרויות, הטכניקות, עמדות הנגד וחלוקת התפקידים. הבעיה היא שהם מאוד סוליסטים. ככה זה עם הקהל הישראלי, פחות מידי מפרגנים אחד לשני. כל אחד רוצה להשיג את ההסכם בעצמו. לומר – אני השגתי הסכם. אנשי השגרירות הרוסית, למשל, עובדים כקליקה. שם יש להם עבודת צוות מעולה עם חלוקה של האיש הטוב והאיש הרע".

אבל אנחנו לא במוסקווה. וההסכם על קניית הוידאו יצטרך להידחות עד שאיתן וישראל ואשי יוכלו לרכוש אותו כלאחר־יד, כשישרתו בחו"ל. את תרגילי המו"מ בקורס הם עושים בעברית. עדיין.

„היום כמעט כל הצוערים הם ילידי הארץ", אומר מנהל מחלקת ההדרכה, „האנגלית שלהם היא ברמה של בית־ספר תיכון, אין כמעט שפות משניות, ובכלל, זה דור שהטלוויזיה כבר הספיקה לקלקל. אנשים שקראו פחות ספרים מהצוערים שהיו לפני 10־20 שנה, שהאזינו פחות למוסיקה וההשכלה הכללית שלהם צרה יותר. זה דור שלמד להתמחות. פעם היה שווא נע ושווא נח. היום יש גם שווא מרחף. אנחנו משקיעים הרבה מאוד בנושא ההשכלה הכללית".

הצוערים מפגינים שביעות רצון. הלימודים נמשכים ארבעה וחצי חודשים, כל יום שמונה שעות. את העייפות והפיהוקים לא מעבירים לתקשורת. „הקורס נותן העשרה בכל התחומים, אומר העוצר איתן, „התחום התרבותי, האמנותי, והמקצועי. היו לנו טיולים בארץ, בילינו שבוע של לימוד ערבית באולפן עקיבא, צפינו בסרט 'שואה', סיירנו בבית התפוצות, ועם זה ישנן, כמובן, ההרצאות המקצועיות. זו התשתית העיונית. יש דגש על ענייני המזרח התיכון, על הסכסוך הישראלי ערבי, קשרים עם בעלות־ברית ונסיון לשפשף אותנו בנושא ההסברה. להתמודד עם מצבים לא נוחים".

את הקורס מלווה רענן (רוני) סיון, דיפלומט ותיק. בשנת 1981 סיים את תפקידו כשגריר בדנמרק. סיוון, חונך הקורס, יושב בפינה בשקט. „אני שם לב למידת ההשתתפות בדיונים, לצורת הצגת השאלות, לתוכן. שאלה שכל מטרתה להוכיח ידע, או להתגרות, אינה לטובת הצוער. זה לא מתפקידו של דיפלומט להרגיז את הצד השני". פרט לתפקיד הבילוש הקטן, הוא משמש ככומר מוודה של תלמידי הקורס. בסדנה אני תופשת אותו מחייך. אבל דיפלומט ותיק לא מספר למה.

השלב הבא בסדנה צועק ישראליות: „נגיד", מכריזה ליטל, „שאתם משרתים בנציגות במדינה מסויימת, שבפעם הראשונה עומדת לבצע עיסקת נשק עם ישראל".

יש מדינה כזו? שואל מישהו. חיוכים.

ליטל לא מוותרת על הדוגמה. „יש צינורות מקובלים, ויש צינורות לא־מקובלים. למשל, לצורך העניין אפשר להפעיל מישהו בעל קשרים, כן, כן, גם את המאהב של אשת הנשיא. גם שוחד. כלומר, זה אינו שוחד אלא חלק מתהליך, נאמר שכר תיווך. עכשיו אתם מתחלקים לשתי קבוצות. אחת בעד צינורות לא־מקובלים והשניה נגד. עליכם לשכנע אחד את השני בטיעוניכם".

לצוערים יש בעייה קשה. כולם בעד צינורות לא־מקובלים. את המוסר והצדק והאבסולוטי מפריכים שם בקלי קלות. זה לא תופש. מה שהם מכנים "טובת המדינה" מנצח כל טיעון. מנחת הסדנה לא מתייאשת מנוסחאות השכנוע הדלות, ומגייסת לעזרה את מנחם בגין והבלש קולומבו. „מספרים", היא אומרת, „שבגין שבר את הקיפאון בקמפ־דיוויד על־ידי כך שהוציא את תמונות הנכדים שלו". ומה היו התחבולות של קולומבו? הוא לא הפסיק לעשות מעצמו אידיוט. „אתם זוכרים אותו?" היא שואלת. כולם זוכרים. עכשיו רק נותר לה ללמד אותם לבלוע לפעמים את הכבוד בנוסח קולומבו. אבל בסדנה בת יום אחד, הכל נותר בגדר עצות.

תלי ממחלקת הדרכה מדברת על הצורך באנשים עם ראש פתוח, ידע כללי רחב, כושר התבטאות, שפות, ובעיקר תכונות אופי מסויימות שתאפשרנה להם להסתגל בניו־יורק ובאותה מידה בקטמנדו. היכולת להחליק בקלות לתוך מסגרת ולהרגיש שם נוח, חשובה לא פחות. אדם אינדיווידואליסט ומבריק יפסיד במלחמה עם הקונפורמיזם. לכן, כשבוררים את המועמדים לקורס, לא מחפשים את הגאון המבריק. לטיפוס הסתגלן והמתמזג במערכת, סיכויי הצלחה גבוהים. למושג "מערכת" יש כאן הילה.

„בקורס כולם נחמדים", אומר אחד מהם, „אבל הם לא ככה". הוא פורש ידיים לצדדים כדי לבטא חוסר מקוריות והשראה. אחר־כך יאמר ש„החבר'ה כאן צעירים־זקנים".

„החבר'ה האלה יאיישו את המוצבים, ועל הזוילים האלה אני צריך לסמוך שיפעילו את שיקול הדעת הנכון ושיפעלו כפי שציפינו מהם", אומר דני כירם, מנהל מחלקת ההדרכה בטרמינולוגיה של ראש מה"ד במטכ"ל. א־פרופו טרמינולוגיה, אומר הצוער גבין „את הדיפלומטיה אפשר להשוות למלחמה. במלחמה הורגים אנשים, וברוב המקרים מאוד לא שלמים עם ההרג. אבל כשצריך, נלחמים. המאבק על הסברת מדיניות ישראל בחוץ דומה מאוד לתחושה שמלווה מלחמה. אני מניח שחלק מאנשי משרד החוץ לא היו שלמים עם מלחמת לבנון, אבל הם עשו את עבודתם".

כולם רוצים לתרום למדינה, כולם מתים לחתום קבע במלחמה הזאת, במוצבים האלה. אבל מחוץ לגבולות. חוץ־לארץ, או כלשונם "המוביליות", היא הסיבה העיקרית לבואם. גם על ציונות מדברים. אלה שסיימו את הקורס בשנה שעברה אמרו: אם היה משרד־החוץ בסקטור הפרטי, היינו הולכים לשם. אבל אין, אז הם עובדי ממשלה. „ביוון העתיקה", תורם יוסי דרבקין הסבר מלומד, „מי שעסק בענייני מדיניות היו רק אנשים עשירים. פשוט לא שילמו להם משכורת, ורק מי שיכול היה להרשות לעצמו עבר בכך. פה הולך משהו דומה. או שמגיעים לפה פסיכים כמונו".

המזור שנלתם בחמש מאות שקל.

„לדעתי, המדינה עושה טעות שהיא משלמת סכום כזה", אומר נוח, „מצד אחד היא משקיעה מאמץ כדי להביא את האנשים הטובים ביותר, ומצד שני, היא אינה מוכנה לשלם להם. זה אבסורד".

אולי אבסורד, אבל חוק ההיצע והביקוש דופק כמו שעון.

כמה מהצוערים בקורס הנוכחי כבר סיגלו לעצמם שפה דיפלומטית. שאלה לדוגמה: מה הכיוון הפוליטי שלכם?

„פוליטיקה זה עניין פרטי שבא לידי ביטוי בקלפי", אומר מרטין פלקס, „היות שאני עובד מדינה, ואני מייצג את המדינה, אני לא רואה אפשרות לדבר על זה".

מרטין צוער חריג. בן 28, עולה מארה"ב, מוסמך לרבנות של התנועה הקונסרבטיבית. בגיל 26 התגייס לצה"ל. אחרי שירות החובה הגיע לקורס. „לא חסרו לי אפשרויות להתקדם בחיים, לבנות את עצמי מבחינה כלכלית. אבל רציתי מסגרת שבה אני יכול לתרום למדינה מכישרונותי. זה נשמע אולי יותר מידי פטריוטי, אבל חשבתי שזו יכולה גם להיות קריירה מעניינת. לאידאלים בהחלט יש משקל".

עוד חריג: עמי מהל, 30, עורך־דין, נשוי אב לילד. „הלכתי ללמוד משפטים מתוך שיקול פרקטי. העבודה לא עניינה אותי. כל מי שמתקבל לקורס מרגיש טפיחת רצינית על האגו".

יוסי דרבקין, 25, עלה ב־1975 ממוסקווה. „גדלנו על תרבות רוסית. לא חשנו אנטישמיות. כשאמא אמרה לי שאנחנו נוסעים לישראל, שאלתי בשביל מה? מה נעשה בארץ האסייתית הזו עם גמלים וחול. אמא שלי, רופאת שיניים, אמרה: אני לא יודעת אם אתה רוצה להיות דיפלומט, אבל זה שאתה לא יכול ללמוד במכון ליחסים בינלאומיים מעיד שברוסיה אתה אזרח מספר 2. הקליטה שלי בארץ היתה די מהירה. בגיל 16 גמרתי תיכון והלכתי לאוניברסיטה. למדתי מדע המדינה וכלכלה. בצבא שרתתי במודיעין, וכשסיימתי למדתי ארכיאולוגיה, חלום ילדות שלי. הדרכתי טיולים בארץ ובמצרים. באחד הביקורים באסוואן רצו להרביץ לי כי חשבו שאני רוסי. הם לא סובלים שם רוסים. בזמן הטיולים ראיתי שתחום ההסברה המדינית מעניין אותי וכך הגעתי לכאן. נירשמתי בשנה שעברה, ובשלב האחרון לא התקבלתי. השנה ניסיתי שוב. היה לי בקישקעס בטחון רציני שאני מתאים. אמרתי לעצמי אם לא יקבלו אותי שוב, מעליש, אף אחד לא מת מזה".

על ישראל אזולאי אומרים, „זה נציג עיירות הפיתוח". בן 28, נשוי, מתגורר בבית שמש. הוא, אחרי החוג למדע המדינה, הרגיש שמשרד החוץ משתלב בזה היטב. „כשניגשתי למיכרז לא ידעתי מה זו עבודה דיפלומטית. היו לי סטריאוטיפים. דיפלומט הוא אחד שמטייל בעולם, מייצג את המדינה, מכיר מקומות, אנשים, זהו".

לאווה איזק, 26, עורכת דין שעלתה מרומניה בגיל 3, הקורס הוא מבוא ללוס אנג'לס. רק לוס־אנג'לס. היא חושבת על הקוקטילים. „הציונות לא מדברת אלי. כאן עובדים בחברת אנשים בעלי רמה מסויימת, גבוהה וזה כבר כיף. מתעסקים עם עילית".

אווה מוקסמת. גינונים. נימוסים. למי אומרים שלום קודם. למי אומרים שלום אחר־כך. הרבה חוקים חברתיים. מנהגים של סלון. אחרים פחות מוקסמים ממנה.

„היתה הרצאה בנושא נימוסים והליכות", מספר איתן סורקיס, 25, „אני לא אוהב שעושים מאיתנו כרכרים. אני לא צריך את החינוך האוסטרו־הונגרי הזה. השיעור היה אווילי. ברור לי שיש כללי משחק ואני צריך למלא אותם. בצבא הייתי חי"רניק ואכלתי בידיים. פה צריך לאכול לפי כל גינוני הטכס. האווילות היתה בכך שהמדריכה ניסתה למכור לנו לא רק את הכללים אלא ניסתה לשכנע אותנו כמה הם טובים, וכמה זו התרבות הנכונה. את זה אני לא מוכן לקנות. היום, אגב, אני לא זוכר כלום ממה שהיא העבירה".

„אני עד היום לא יודע מה זה מסיבת קוקטיל", אומר נוח גנדלר, „לא ראיתי דבר כזה בחיים שלי. הגינונים יוצרים בעיה. צריך ללמוד את העסק הזה. הם דורשים נימוסים מצחיקים. למשל, בשיעור הזה הסבירו לנו שאם נשיא ארצות הברית יושב בחדר ונכנסת אשה, הוא צריך לקום ולא משנה מי היא. ועוד כל מיני שטויות כאלה".

„אני לא אוהב שעושים מאיתנו ברברים, ולא צריך את החינוך האוסטרו־הונגרי הזה. פה צריך לאכול לפי כל גינוני הטכס. האווילות היתה בכך שניסו לשכנע אותנו שזו התרבות הנכונה.

מחזור הצוערים (במרכז) בביקור בבית התפוצות. דני כירם (מימין). יגאל פלמור, אירית וגבי נחום בהפסקה במשרד החוץ (למטה). אווה עם רוני סיוון (למעלה): חוק ההיצע והביקוש דופק כמו שעון. (צילומים: שמואל רחמני, יוסי זמיר "סקופ 80")

יגאל פלמור, 26, בוגר בלשנות ולימודים לטינו־אמריקאים, הוא דור שני במשרד החוץ. אביו שגריר ישראל באורוגוואי. „הציפיות של האנשים בקורס משעשעות במידה מסויימת", הוא מחייך. „הנאיביות, בעיקר. למשל, זה שאנשים תמהו לשמוע שיש סכו"ם נפרד לבשר ולדגים. לא עלה על דעתי שזה יתמיה מישהו מהישוב". יגאל היה עם אביו באורוגוואי, בלגיה, נורבגיה, וארגנטינה. להיות דיפלומט לא היה חלום ילדות. פסיכולוגים מצאו שהנדודים האלה מזיקים לילדי הדיפלומטים. את השיגרה והגוונים האפורים של התפקיד הוא מכיר מהבית. „בהתחלה חשבתי שיש המון חרה במשרד ולא סביר שאגיע אליו. אבל בצבא, במודיעין וגם באוניברסיטה אתה רואה שהחרה שם לא פחות. זו אשלייה ילדותית לחשוב שרק פה יש תככים ובמקומות אחרים הכל טוב ויפה". בגיל 24 החליט שבכל זאת משרד החוץ. כוחו של הרגל. כששאל את אביו בטלפון מה דעתו, התחמק האב ונתן תשובה דיפלומטית. „חשוב לי שרואים עולם", אומר יגאל, „זה כמו בצי האמריקאי רק שכאן לא הורגים אנשים".

ליטוש הוא שם המשחק שלהם. יש לכלוך, אבל עם ציפוי. „לפוליטיקה לא הייתי הולך בגלל הלכלוך, הרפש, העסקנות הקטנה", אומר עמי, „הדיפלומטיה

(המשך בעמוד 44)

ריקי גל. שחקנית, פנטומימאית, זמרת. קודם כל זמרת. קול מהבטן. קאם־בק. אלבום ראשון בגיל 36. שירים כתחליף זמני לילדים שרצתה ללדת. על נערת המתופף שאפה אדום מקור או קוקאין. על אשה המחפשת יד אוהבת אחרי ילדות עצובה

במיסיון, נעורים סוערים בלהקת חיל־הים, אינטרמצו בתור אשתו של פולי מהגשש, והתבגרות באמריקה. לא החליטה מה לעשות כשתהיה גדולה.

מאת אבי מורגנשטרן
צילומים: שמואל רחמני

בארה"ב, לו היתה כוכב אמריקני, זה היה הקאם־בק הצפוי שלה. משהו כמו ארתה פרנקלין, טינה טרנר או סטיבי ווינווד – ענקי רוק ונשמה שהגיעו לפסגה, נימנמו כמה שנים וחזרו אל מרכז הבמה בהיסטריה רועשת. אבל ריקי גל נמצאת בארץ, ורק עכשיו יוצאת עם אלבום סולו ראשון. והיא כבר לא ילדה, בת 36. כלל לא מצטערת על הזמן שהלך. להיפך. מהלכת עם משפט המפתח שהנהיל מיק ג'אגר לעולם הרוקי: הזמן לצידי.

„למרות שאני מעריצה גדולה של ארתה פרנקלין", היא אומרת, „לא הייתי רוצה להיכנס להשוואות בעניין ה'קאם־בק'. יכול להיות שהתסריט הזה היה מתגשם שם – אבל אני כאן". היא באה לפגישה לבושה בשחור. הופעה נערית, סטייל בת 16. נעלי התעמלות. שיער בלונדי קצוץ. השנים כמו החליקו לידה, לא נגעו בה. יש בריקי שילוב מהפנט ומקרין סקס של ילדה־אשה, סקס תמים, מתפנק. אבל זה רק בשולי הלוח הצפוף שלה בימים אלה. היא עוברת דירה, התקליט החדש באופק, ויש כבר הרבה תוכניות אחרות מעבר לדלת. גל יכולה לברור בנינוחות את־התפריט הרצוי. בקרוב תשתתף בהפקה המקומית של "עלובי החיים". בטלוויזיה הציעו לה להשתתף באיזו תוכנית ויש גם תוכניות ברדיו.

כבר שנים מדברים עליה כעל הכוח הגדול ביותר בין זמרות הרוק בארץ, ואין לנו הרבה כאלה. קול שיוצא עמוק מהבטן וחודר עמוק למעמקי הבטן. תערובת מרתקת של עוצמה, רגש ונשיות. הציפיה לאלבום ראשון שלה היתה גדולה. מעריצים נרגשים כבר שואלים עליו בחנויות התקליטים, אחרי הביקורות הנלהבות שקצר "ילד אסור ילד מותר", השיר הראשון מתוכו ששודר ברדיו. ריקי גל מודעת לציפיות. היא מאמינה בעצמה, ובתקליט – שמשקף, לדבריה,

(המשך בעמוד 21)

ריקי גל ואהבתה החדשה, אפי טורקניץ, בן קבלנים אמידים, חבר לשעבר של שרי צוריאל. הכל נשאר במשפחה.

נערת רוק, אין דבר כזה

(המשך מעמוד 19)
גם את סיפור חייה – כמובן למי שיקרא ויתעמק בין השורות.

אחת התחנות בקריירה הארוכה שלה, לפני שעלתה על אוטוסטרדת הרוק עם הפיסגה העכשווית, היתה בתפקיד הזמיר במחזה "גטו" של יהושע סובול שהועלה בתיאטרון חיפה. גרליה כסר, הבמאי, גילה אותה כשהשתתפה במחזמר "הללויה הוליווד". בתוך אבק הכוכבים המקומי היא זהרה מעל כולם, מבצעת את הלהיט „אל תבכי אותי, ארגנטינה" מתוך המחזמר "אוויטה".

"גטו" היה בשבילה יותר מסתם הצגה. העלילה החזירה אותה הביתה, אל אמה ההורגת ואל ילדותה הקשה והמבולבלת, ילדות בעלת קצב עצבני עם ניתוחות טראומטיים. חזרה בפרוזה על הפרטים הקטנים של החיים לא עושה לה טוב. בתקליט זה נשמע כך, בשיר "ילד אסור, ילד מותר": „ילד בא אל העולם/ אבא קם ונעלם/ אמא פה ואמא שם/ הוא רצה להתאבד/ מה כבר יש לו לפחד/ כאן ברחוב הפי בורדי".

„עם פולי מהגשש החיוור היה לי קשר יפה מאוד. אבל בביתו, ליד החברים שלו, הייתי כמתבוננת, מארחת, מלצרית.

אביה נולד ביוגוסלוויה, למשפחה דתית מאוד, והיה הבן היחיד שהתפקר. סבה נקרא חכם מנחם, בירושלים יש בית־כנסת על שמו. „הייתי בת שלוש כשהורי התגרשו. אני נשארתי אצל אבי. הוא זכה בי לאחר מאבק משפטי. זה היה אחד המשפטים הראשונים בארץ שלאחריו זכה אב גרוש לגדל את בתו", היא זוכרת. פרנסה לא היתה לאב. כשהיתה ריקי בת ארבע העביר אותה למיסיון פינלנדי בירושלים. זכרונות שבנויים מריקשטים של אסתטיקה, ניקיון, שקט. היא מדברת על התקופה הזו כסון שקט מאוד, עדין.

„זה היה מיסיון מבודד, מרוחק. הקסימו אותי הציורים הנפלאים על הקירות, אווירת הקדושה. אני זוכרת את התפילות עם ברכיים כפופות ואצבעות משולבות. את המתנות והקישוטים בחג המולד שכל־כך שונה מחגים היהודים. במקום כזה אתה ממש נכנס לבידוד, מין נועה שכזו. אבל אני חייבת גם לספר – שכולם ידעו – על המכות שמקבלים שם הילדים. על כל דבר קטן מלקים אותך, ללא רחם".

את העובדה שהילדה מתחנכת בצל הצלב, הצליח אביה במאמצים רבים להעלים מאביו. הסב, איש דתי, כמעט השתבץ באחד הביקורים של נכרתו כשלפתע החלה הקטנה לזמר הימנוני דת נוצריים. הוא שלף אותה מהמיסיון לפני שיהיה מאוחר מדי. המעבר חזרה ליהדות היה קשה ומבלבל. כעבור שנה, והיא רק בת שש, התחתן אביה בשנית עם אשה ניצולת שואה, חיית־ניסויים של הנאצים במחנות המוות שנותרה בחיים, עקורת רחם.

„היתה מועקה בבית", היא זוכרת, „כל הארונות והמגירות היו סגורים על מנעול. אסור היה להשאיר אוכל בצלחת. אסור היה לפתוח את המקרר לבד. אם לקחת משהו מהמקרר – כולם ידעו. אבל עד התפקיד ב'גטו' לא ידעתי איך לתרגם את הדברים. גם עכשיו אני לא יכולה לתפוס. הרי אף אחד לא מסוגל ממש להבין. אני זוכרת שלפני ההצגה נסעתי לבתי־ספר להכין את התלמידים שעמדו לצפות בה ואמרתי להם שלא יבהלו, כי בלאו הכי לא יוכלו לתפוס עד הסוף במה מדובר. קודם הם חייבים לקרוא המון חומר על התקופה כדי לנסות להבין את האנשים, את מה שהתרחש".

בגיל שמונה, אחרי שנתיים של הסגר וחנק, רצתה לגעת בחופש. שלחו אותה לקיבוץ ניר־דוד. ילדת חוץ. במרחבי המשק בעמק בית־שאן היא החלה לפרוח. היתה שחקנית, רקדנית, פנטומימאית. מגוון של כשרונות. שם הבחינו בכך שהיא ילדת פלא, עם מנת מישכל גבוהה מהממוצע. פתאום נהפכה לסינדרלה. שלחו אותה ללמוד בלט בחיפה. היה ברור שהיא בדרך לתהילה. גם נציגי להקות צבאיות גילו את הכשרון, שנה שלמה לפני שהגיע תורה ללבוש מדים. להקת חיל־הים זכתה בה ואף לא המתינה עד לגיוסה. היא צורפה לשורותיה כאזרחית עובדת צה"ל, הצעירה ביותר וכנראה הראשונה בתולדות הצבא, בסך הכל בת 17. שנה קיבלה משכורת עד מועד שרות החובה.

אלא שאת תקופת הלהקה היא מעדיפה לשכוח. זכרונות אפורים. חיכוכים עם המפקדים. היא נרחקה ממסלול המירוץ המקובל. „המאבק היה על מי ישיר את הסולו. כור־היתוך משונה של סטארים שמכין אותך למשימות אכזריות בחיים האזרחיים. שימשתי כמחליפה של רבקה זוהר. היא היתה שם שנתיים לפני. אלא שאני לא הייתי בנוייה לאינטריגות ומאבקי־כוח. לכולם היה ברור מה הפוטנציאל שלי, רק שאני מעולם לא הגשתי קפה או ליוויתי במאי כדי לקדם את עצמי בלהקה". מי שראה את הסרט "הלהקה" של אבי נשר, יודע למה היא מרמזת.

ריקי גל מודעת לכשרונותיה, והיא משתמשת בהם גם בשיחה לא מחייבת. היא בעצם שחקנית, מימיקה טבעית. מעברים מהירים של רגשות ותחושות. מחליפה הבעות כמעט בלי להרגיש, מצחוק הנב ועד תהיות עמוקות מלוות במבטים רצינים. אחרי הצבא נכנסה למצעד הפזמונים עם הלהיט "מפרש בורד".

ריקי גל (משמאל) בתפקיד הזמיר ב"גטו": יותר מסתם הצגה. חזרה לילדות.

יעקב אגמון הזמין אותה להשתתף ב"ערב שירי ז'אק ברל" אחרי ששמע אותה שרה את "אנשים" של ברברה סטרייסנד, זמרת שהשפיעה עליה בתחילת הדרך. היום מדברת אליה מוסיקה יותר אגרסיבית. פיל קולינס, פיטר גבריאל והכי־הכי – ברוס ספרינגסטין. בבית, כשהיא לבדה, היא שומעת רק מוסיקה קלאסית.

בערב ז'אק ברל, כלי הכנה של לימודים מעשיים, הפגינה ריקי גם עוצמה דרמטית של משחק, הרבה כוח פנימי שפרץ. עוד לפני כן היא נישאה לפולי מ"הגשש החיוור". פעם ראתה תמונה שלו ואמרה למישהו כמה שהפולי הזה נחמד. הוא, מצידו, ראה אותה עוברת ברחוב ולחש לגברי: „זו תהיה אשתי". ארבע שנים חיו ביחד. אבל הזמן מקהה רגישויות. ריקי אומרת שהם נפרדו יפה.

„נו הארד פילינג'ז" (בלי תחושות קשות) היא אומרת, אבל מבין השורות משתמע שהיתה "אאוטסיידרית", לא־שייכת, בתוך קבוצה מאוד מסויימת ומגובשת של ה„גווורדיה הבוהמית" התל־אביבית ראו. מסיבות אין־ספור, אריק איינשטיין, אורי זוהר, פופיק, אושיק לוי, אהרונה ואטי דיין, צבי שיסל. האנשים שעשו את "שבלול". באחת המסיבות הללו שנמשכו אל תוך הבוקר נולדה הפארודיה הכמעט־קלאסית כבר על חידון התנ"ך העולמי. „הוא שואייל... מה הוא קופץ?... גֶפֶן כמובן גֶפֶן...". ריקי היתה נערונת. פולי כבר היה פולי. במפגשי הענקים שהתקיימו בביתם היא תיפקדה על תקן של מגישה. קפה? עוגות? לא בדיוק התערבבה.

„הייתי שם כמתבוננת, מארחת, מלצרית. הם היו מבוגרים ממני ודיברו בשפה שלא כל־כך הבנתי אותה. אבל עם פולי היה לי קשר יפה מאוד. זה לא היה רק שלילי. פולי עודד אותי ועבר איתי על תפקידים שקיבלתי. גם עם החבר'ה של 'הגשש החיוור' הרגשתי נהדר. כמו משפחה. ואז אני באמת רציתי לבנות משפחה. לא היה לי אכפת לוותר על הקריירה. מאוד רציתי ילד. גם היום אני מאוד רוצה ללדת ילד, אלא שהיום אני יותר מוכנה לזה. אז הייתי ילדה בעצמי, ולא יכולתי להתמודד עם בעיות מהותיות. אין לי ספק שלפולי הפריע הרצון שלי לעשות קריירה. מבחינתו זה היה צריך לבוא על חשבון הבית".

כך באמת קרה. אחרי "ערב שירי ז'אק ברל" היא נעלמה מהבמה לתקופה מסויימת. ניסתה להקים משפחה עם פולי, לוותר על רצונה בקריירה משלה, לשלם את השטר שגובים מנשים רבות חיי משפחה „נורמליים". אבל גם זה לא עזר.

ריקי מציתה סיגריה בסיגריה. מעשנת על גבול השרשרת. בתיק שלה מפוזרות תמיד כמה חפיסות.

אחרי הגירושים פרשה כנפיים לארה"ב. רצון לגעת מחדש בחופש, במרחבים, לשקוע באנונימיות. מעל לכל התעורר בה הרצון לקחת את כשרונותיה לשירה וריקוד יותר ברצינות, להשקיע, ללמוד, להשתלם. השאיפה לשלמות מאפיינת אותה בחיים הפרטיים ובקריירה. מג'ינגלים בנאליים ברדיו ועד לתפקידים חשובים בתיאטרון. כל מה שאתה עושה

(המשך בעמוד 57)

גבינה בולגרית

חריפים וחמוצים, עסיסיים ו"נותני טעם", חרוצים, שאפתנים, יסודיים. בישראל חיים כיום כחמישים אלף מיוצאי בולגריה, ואתה פוגש אותם בכל פינה. רופאים ומנתחים, עורכי דין וסוחרים. מקפלים פילוסופיית חיים אופטימית, בריאה, מחוייכת. כתבת "סופשבוע", אחת מהמשפחה, מתחקה אחר מקורות הפלג העליז והשופע הזה שרישומו על חיי המדינה אינו ניכר רק בתחום אחד – הפוליטיקה. והם, בוודאי, גם יודעים למה.

מאת בילי מוסקונה־לרמן
צילומים: ראובן קסטרו

הרב („של מכבי יפו") אברהם בכר ואשתו בחתונת הזהב שלהם: מקום מכובד ביציע

ה פס של הניגון הבולגרי מתחיל ברחוב לוינסקי בתל־אביב. כוכים קטנים, צפופים, עמוסים ריחות מעורבים חריפים־חמוצים. הנקניקים תלויים, הזיתים שחורים־בשרניים במיכלי פלסטיק כתומים, הגבינה הבולגרית בקופסאות פח עגולות. המוכר בוחר גוש גבינה לבן, מחורץ, מחוספס. ההסתכלות גוררת היזכרות שמציפה את החיך ברוק חמצמץ, צורב.

הזיכרון שלי יודע לצלול כשחושפים אותו לחוויות הקשורות בטעם הגבינה ובצבע הזיתים כמו בדרך שבה מגלגל המוכר בחנות את הלמר כפה. הזיכרון נחשף בבית קטן ברחוב צרדי בסטארה־זאגורה, בולגריה. 1965. ארוחת ערב חגיגית לאורחים המיוחדים שבאו מישראל עם ילדה. לילדה הקטנה (אני) הירשו להישאר ערה. פיפי עושים בבית קטן בחצר. בדרך פוגשים עץ אמיתי שמצמיח דובדבנים. השולחן בתוך הבית רחב ועצי, צלילי חשפה מוכרים־זרים. יש מוסיקה, צפוף וחם.

ההרגשה של אז קשורה בחגיגיות. להבנה של היום מצטרף טון של דלות. כשהאור בחוץ מתערבב בחושך מסתדרת התמונה כחדר בסדר חדש: הזיתים מתכווצים לחרצנים, באוויר יש ריח של יין, הנקניק השטוח נחתך בסכין חדה לפרוסות דקות, מדוייקות, אנשים כבר לא מסתובבים וצוחקים בקול רם. הכל רפה יותר. במקום השמחה נמתחת מנגינה שקטה. הזיכרון – כמה שמתאמץ – לא מצליח לפענח את המלים ליד השולחן. יש עייפות חזקה וניסיון להילחם בעפעפיים צונחים. ידיים יציבות מרימות מהכורסה ומניחות בתוך מיטה ענקית, רכה. הסדינים הקרים מצמררים, הראש שוקע לתוך כר נפוח, רקס פרחים. „במיטה הזאת, ילדה שלי, אבא שלך נולד", משפט שנוגע בחלום שאחריו מתרסקת התמונה לרסיסים חמקניים, מתפוגגים בזיכרון.

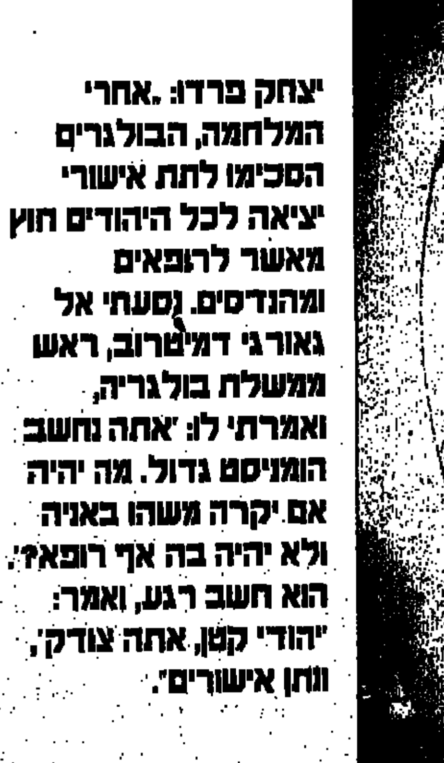
בסך הכל חמישים אלף בולגרים בארץ. אתה פוגש אותם בכל פינה. הלשון שלהם מערסלת אותיות, המבנה שלהם סלאבי, גרמי, מוצק. ביניהם רופאים ומנתחים, עורכי־דין, סוחרים, מוכרים בלוינסקי או בשוק הפשפשים. משפט קצת פשטני יכלול אותם במקפלים פילוסופיית חיים אופטימית, בריאה, מחוייכת, משלימה. לא תמצא אותם ממורמרים, מתעסקים בהשוואות, מרגישים נחותים, מרגישים מתנשאים או תובעניים. רישום של קו אחד ינציח אותם מחייכים חיוך קטן של הבנה.

כל הבולגרים מכירים את יצחק פרדו. בן שבעים וחמש. איש קטן, מטופח, מעונב, חריף. בשנת חמישים ושש גייס שלוש מאות לירות, נסע לבולגריה ופתח ערוץ תיירות חד־כיווני, מכאן לשם. כבר שלושים שנה הוא שולח את הבולגרים הישראלים לאוורר את החושים בארץ מוצאם. הם לא מאכזבים אותו. הגעגועים שלהם מנצחים חוסר אפשריות כספיות. כל שנה נוסעים דרכו 3000־5000 ישראלים שלוקחים את הילדים לפגוש זכרונות.

פרדו כבר ביקר בכל העולם. אפילו ביפן. היום, פעם ראשונה, הוא יושב בבית־קפה תל־אביבי מוכר. „בשביל מה הקש?", הוא שואל. „יש איידס", קורצת לו המלצרית. „שלא נדע מזה", הוא אומר, צוחק, מחזיר במהירות את הקש לכוס, ושותה.

הוא בעל חברת הנסיעות "בלקנים". בנוסף הוא

גיבורי העבר של מכבי יפו, משה אוננה (ימין) ומוצי ליאון: היום נשאר בקבוצה רק בולגרי אחד.

יצחק פרדו והעתון הבולגרי היחידי בארץ שהוא כותב, עורך ומוציא לאור, "פאר" (זרקור). אלף עותקים. תחביב.

יצחק פרדו: „אחרי המלחמה, הבולגרים הסכימו לתת אישורי יציאה לכל היהודים חוץ מאשר לרופאים ומהנדסים. נסעתי אל גאורגי דמיטרוב, ראש ממשלת בולגריה, ואמרתי לו: 'אתה נחשב הומניסט גדול. מה יהיה אם יקרה משהו באניה ולא יהיה בה אף רופא?'. הוא חשב רגע, ואמר: 'יהודי קטן, אתה צודק', ונתן אישורים".

מאני ולקוחה: למספרה שלה ביפו לא ייכנסו קופסאות שימורים...

כותב, עורך ומוציא לאור עיתון בולגרי יחידי בארץ בשם "פאר" (זרקור). אלף עותקים. תחביב. הפרסום בקושי מכסה את ההוצאות. בדרך־כלל הוא כותב בתחביב „נגד מסינסיעות, שמיר פרס, ניסים, מודעי, כל השטויות של השרים". מאמר אחר הוא מקדיש לבולגריה. כותב על השחיתות, השקרים, הממשלה – ושולח להם עותק, שיידעו.

פרדו: „נולדתי בפלובדיב. בשנת שלושים ושתיים הייתי בחור קטן ואמיץ. המנהל בגימנסיה אמר לי בגסות 'יהודי'. עניתי לו חזרה: 'תתבייש, המנהל'. מאותו יום לא חזרתי לשם, גם לא סיפרתי להורים. הייתי יוצא בבוקר עם תיק והולך לשבת בספרייה העממית עד אחרי הצהרים. באותה תקופה התחילו לדבר על היטלריזם. אוסישקין יצא עם מאמר: 'איך ישחררו יהודי גרמניה'. אני עם השכל הקטן שלי לא הסכמתי איתו. ראיתי את כל הסכנה".

„בגיל תשע עשרה הגעתי למפלגה הבולגרית־הקומוניסטית שלא היתה ליגלית. בשנת שלושים וחמש הוצאתי עיתון יהודי יחידי בבולגריה: 'ידיעות עבריות'. פועל בבית־דפוס הלשין למשטרה, ותפסו אותנו – חבורה של קומוניסטים יהודים. בן עשרים ושתיים נשפטתי. את המכות שחטפתי במשטרה, רק הגוף זוכר. אבא שלי היה אדם עשיר מאוד, היתה לו חנות כלי־בו ראשונה בעיר. הוא שיחד את השוטרים, ורק אחר־כך נודע לי שגם הוא היה קומוניסט בסתר. קיבלתי חמש שנים בבית־סוהר.

(המשך בעמוד הבא)

יום חמישי במספרה של פאני: יום של פינוק אחרי הבישולים הגדולים.

יצחק פרדו: 30 שנה שולח בולגרים ישראלים לפגוש את הזכרונות בבולגריה.

(המשך מהעמוד הקודם)

בשנת ארבעים ושתיים הוציאו אותי למחנה עבודה ליד הגבול היווני".

"בשנת ארבעים וארבע ברחתי - נהפכתי לפרטיזן. הייתי היהודי היחידי בגדוד. אחרי שבועיים נבחרתי ל'פוליט קומיסר' (עוזר מפקד). המחנה שלנו היה שלוש שעות בעומק היער צ'פינו. את הגרמנים שלכדנו היינו הורגים מיד. את הקצינים הבולגרים היינו מזהירים שיתנהגו יפה לכפריים, ונותנים להם שבוע ניסיון. אחרי־כן נגמרה המלחמה. יצאנו מהחורים. רוב היהודים היו ציונים אידיאליסטים. הקומוניזם אצלם היה בדרגה שנייה. כתבתי מאמר בעד העלייה לארץ ישראל. הבולגרים הסכימו לתת אישורים לכולם חוץ מאשר לרופאים ומהנדסים. אני בעצמי נסעתי אצל גאורגי דמיטרוב, ראש ממשלת בולגריה, ואמרתי לו: 'אתה נחשב הומניסט גדול. מה יהיה אם יקרה משהו באניה ולא יהיה כה אף רופא?'. הוא חשב רגע, ואמר: 'יהודי קטן, אתה צודק', ונתן אישורים. בכל כמה ימים יצאה אניה. אני יצאתי באניה האחרונה - כ־9 במאי ארבעים ושמונה".

"בארץ עבדתי בבניין. בניתי למשה דיין את הוילה שלו בצהלה. עד היום לא שילם, אבל אהבתי אותו. אחרי־כן התחילו יחסים דיפלומטיים עם בולגריה. השגריר הבולגרי הראשון בארץ למד איתי בבית־ספר. אני מצאתי לו כלה חתיכה בבולגריה. כשבא לארץ כתור שגריר בשנת חמישים ושש - הוא סידר לי ויזה. הייתי הישראלי הראשון שקיבל ויזה. התחלתי לעשות תיירות לבולגריה. עד יוון באניות, ומיוון באוטובוסים לסופיה. בשישים ושבע הבולגרים ניתקו את היחסים עם ישראל, בלחץ הרוסים. נסעתי במיוחד למשרד החוץ הבולגרי להסביר להם שהם עושים שטויות, שאפילו ההונגרים לא עוזבים, אבל הרוסים היו יותר חזקים ממני".

"הנסיעות שלי לבולגריה נמשכו גם אחרי ניתוק היחסים. יום אחד, כשטיילתי בסופיה, הרגשתי שעוקב אחרי בלש. עצרו אותי, הזמינו אותי למשטרה ואמרו לי: 'אתה צריך לעזוב תוך עשרים וארבע שעות. אתה מוכרז כאנטי־קומוניסט שפועל נגד בולגריה'. צעקתי על השוטר שעם מנהל הש.ב. הבולגרי בורצוב ישבתי יחד בבית־סוהר. הוא התחיל לרעוד. התברר שיומיים לפני־כן שמעו אותי מספר בדיחה למנהל 'בלקן טוריסט'. אמרתי לו בצחוק שהבולגרים חייבים לנו עשרה אחוזים מהנשק של הרוסים, כי תשעים אחוזים כבר לקחנו במלחמה. מאחורי עמדו שני בלשים שרצו עם הבדיחה הזו למשטרה. מאז רשום לי ברכון שאני 'פרסונה נון־גרטה' בבולגריה. עם האידיוטים האלה, מנהלי חברות הנסיעות הבולגריות, אני נפגש באתונה, איסטנבול, עד פאריס הגענו. האמת היא שיותר משתלם לי להגיע לפאריס מאשר לבולגריה, שם כל ביקור היה עולה לי המון כסף: מתנות למנהלים, לילדים של המנהלים, לנשים של המנהלים, לפילגשים של המנהלים. לא הייתי גומר עם זה".

פרדו, אומרים שהבולגרים קמצנים?

"חסכנים, לא קמצנים", הוא מתקן. "ואני גם זה לא. מלצרית - אני מבקש את החשבון".

הבולגרים פורחים תחת המישטר המלוכני בבולגריה עד פרוץ מלחמת העולם השניה. התנועה הציונית בבולגריה באה ממקום של בחירה, רק בחירה. "הנוער החלוץ", "השומר הצעיר", "מכבי הצעיר" ו"בית"ר". בתחילת מלחמת העולם השניה הממשלה נהפכה אנטישמית. העם הבולגרי סולד ומוחה. הפרלמנט הבולגרי נזעק נגד צווי ההשמדה. הממשלה הבולגרית מבטלת את הצו, אבל נכנעת לגירוש היהודים מהערים הגדולות לערי השדה. שכנים בולגרים מגוננים באהבת אדם על רכוש יהודי שנעזב. לא תמצא אצלם רמז לשנאת האדם המתוארת ב"ציפור הצבועה" של יז'י קושינסקי. יהודי ערי השדה קולטים את העירונים המגורשים כשהביטוי הסבלני לצפיפות יתזור מאוחר יותר אצל יהודי יפו. יהודים רבים מצטרפים לפרטיזנים. העם הבולגרי מנע את חיסול היהודים אך לא מנע את הסבל. השואה, בחשבון סופי, פסחה על יהדות בולגריה.

שנת ארבעים ושמונה. העלייה הבולגרית - רחוסה ומאורגנת היטב - מתנהלת בשורת אניות לכיוון הארץ.

דפדוף באלבום תמונות משפחתי, 1952, קיבוץ עין המפרץ. קבוצת "השומר הצעיר" של עולי בולגריה: בחורים ובחורות במכנסי כותנה קצרים, בלוריות, טרקטורים, שדות. ויכוחים אידאולוגים לתוך הלילה. צעירים קצת נאיביים, רחוסים בתרבות קלאסית. בספרייה מדף של כבוד לספרים עם ריח זר: גוגול, פושקין, לרמונטוב, טולסטוי.

ההסתדרות הבולגרית הציונית מקימה את המושב בית־חנן. גרעינים של עולי בולגריה מקימים קיבוצים כמו רמת השופט, המעפיל, חצור, יקום, נגבה, יד מרדכי. רבים מתיישבים ביפו.

יפו. 3 למרץ 1987. בוקר. הערב תיערך חתונת הזהב של הרב בכר, הרב של הבולגרים. הרב יושב בחלון הראווה השקוף של בית־הכנסת שלו, ברחוב, וכותב הזמנות: "אל יקירי מוצי לאון האגדי". נכנסת אשה בת גילו. מאמצת אותו אליה. מחבקת, מנשקת, מחבקת עוד פעם. "יום גדול היום", היא אומרת לו בבולגרית. הוא בקושי מצליח להחלץ מהחיבוקים. ליד בית־הכנסת - במרחק פסיעה - "קלובה די דורה" (המועדון של דורה). לקראת שתים־עשרה בצהריים, אחרי תפילה וכוס קפה, מתחילים הפנסיונרים באנחה של תענוג משחק פוקר ראשון.

למיספרה של פאני ביפו מגיעות כל הבולגריות להסתרק עם ספריי לקראת הערב הגדול. נשים לא דקות כלבוש שמרני, מהוגן, קצת כבד. הצבעים השולטים: חום משובץ אפור. אדום שווה העזה. מתחת למכונות יבוש גדולות יושבות בשורה מנקה, גברת בקה ומאצ'י. יום חמישי - יום פינוק. עד אחת־עשרה בבוקר הן גומרות לבשל ובאות למיספרה. משוות הספק, מתכונים, מחירים. השיחה מתגלגלת במלים שמחות. מפגש של "פייב אוקלוק", מסבירה פאני במבטא בולגרי כבד. מפעילה את מכונת האספרסו ומגישה לכל אחת קפה מוקצף.

ה"בנות" מחליפות תורנויות של בורקס בתרד או גבינה. "שובב מאוד, הרב בכר", הן מנקות בקפדנות את הפרורים. נכנסת ויקטוריה עם סל מלא ירקות. הן בודקות בעיניים את צבע הגמבה, מחליפות מלים על במיה, מוסקה, אפיו (שורשי סלרי), פלפלים מטוגנים בגבינה. בכל יום חמישי חוזרת אותה תמונה. נשים תרוצות מאוד. לא מחפשות הנחות. קופסאות שימורים, למשל, לא נכנסות למיספרה שלהן.

כיום שישי בערב נפגשים עוד פעם. הרבה כבוד. בקלות תמצא שם סוחרים זעירים יחד עם דוקטורים מהאוניברסיטה. שולחן מרובע לגברים, עגול לנשים, מפות לבר ירוקות, ידיים שמחלקות את הקלפים במיומנות. משחקים פוקר, רמי, לפעמים רוקדים: טנגו, ואלס, סלאו. הרבה חיבה.

בשה, כמה את לוקחת ברמיז

"חבוביקה, זה סוד, אבל שלא תחשבי שאנחנו רק משחקות. לכל אחת פה יש בבית ילדים דוקטורים".

שבת בצהריים: משחק ליגה קובע של מכבי יפו. יום אפור בוצי. הפרלמנט יושב על ספסל אבן: ג'קי, מוני, מושיקו, שרלו. פנסיונרים. גיל ממוצע: שבעים. פנים עסוקות במחשבות חשובות, לציפורנים צבע כתום מסיגריות. גשם, ברד, חמסין - הם שם, משוחחים על הכל. ממכבי יפו נשאר שחקן בולגרי אחד. הם

(המשך בעמוד 44)

אנשי קונטראס בניקראגוואה (משמאל ומעבר לדף): „חיילים של אופרטה". (צילומים: שרות "גאמא")

האיש שלנו בקונטראס

„הקונטראס זה המצאה של התקשורת והפנטגון. בעד 10 דולר לגולגולת אני מביא גדוד קונטראס לצעוק 'יחי הרב פרץ'. בעד 20 דולר הם מצביעים למפד"ל". נאום יהודה, יורד, סוחר נשק קטן ומביים קרבות ותיק לטלוויזיה בג'ונגלים של אמריקה המרכזית.

מאת אלי טייכר

סאן חוזה, פברואר '87

„גראנד הוטל קוסטה־ריקה" הוא מלון שהזמן עמד בו מלכת אי שם בשנות השלושים. טובע בפרחים טרופיים, בנוי עץ ושיש שממרקים אותם ללא הרף, מאוורר־ענק שתלויים מן התקרה ונעים בקצב של שני סינונים לשבוע, מואר בנברשות מוזהבות, מרוהט בכורסאות עור רכות העושות צדק עם גוף עייף ואווירה שמעלה ניחוח של סיגרים קובניים משובחים ורום פירות מופלא שמלצרים כסופי שיער מגישים לך עוד בטרם ביקשת. נוכח התפאורה הזו נדמה לך שהנה־הנה יופיעו כאן המפרי בוגארט ואינגריד ברגמן להסריט את "קזבלנקה אחרי 40 שנה".

„'גראנד הוטל קוסטה ריקה'", אומר לי מקור טוב במדריד, „הוא המקום שאליו מתנקז הרבה ממה שמתרחש היום במרכז אמריקה. שב שם – והכל יתגלגל אליך כמו מעצמו".

כך אמנם קרה. בארוחת הבוקר התיישב לידי לפתע מישהו שלא הוזמן. „אתה" אמר בעברית, „אלי טייכר, עורך־דין, נושא דרכון ישראלי מספר 3028468, משדרות סמאטס 12 בתל־אביב".

בקול אי־אפשר היה לטעות. חיתה בו אדנות דהויה של קצין צה"ל לשעבר, שעד גיל 46 יכול היה להזמין בהנף עט מאה אנשי מילואים לעבודות נקיון וסיורות לקראת ביקור אלוף הפיקוד. אחרי־כן פרש אל העולם האמיתי וגילה לפלצותו שבעבור כל ליטר דלק צריך לשלם ושדרגות לא עושות רושם על איש.

„אל תשחק לי את ראש המוסד", אמרתי. „גם אני מכיר את הסיפור שפקיד הקבלה במלון מסתכל הצידה ומניח לך להציץ בטפסי רישום האורחים. כמה שילמת לו? מאה קולונס" (שני דולר). „רק חמישים", אמר האיש שהציג עצמו כ"יהודה", קצין בכיר (מיל.). „לא צריך להדגיל אנשים שבעולם הזה מרוויחים כסף בקלות. למה באת לקוסטה־ריקה?"

„לראות את הרי הגעש".

יהודה גיחך בביטול כמי ששמע בדיחה גרועה: „אם אתה רוצה לראות הר געש, סע לרמת הגולן, או לאיטליה, לטפס על הווזוב. אף אחד לא טס 24 שעות כדי לראות הרי געש מחורבנים. מה אתה קונה או מוכר?"

פתאום צלחה עלי הרוח. גם אני יכול להצטרף למשחק: „יש לי אלף רובי קלצ'ניקוב, מיליון כדורים ועשרת אלפים רימונים".

המניות שלי התייצבו על "קונים בלבד".

„מאיזה מקור?"

„תחילה הם נשלחו למורדים האפגאניים, אבל כמה כפות ידיים נמרחו בדולרים והם נשארו בנמל־התעופה של איסלאמאבאד. נתיבי אוויר פאקיסטניים העבירו אותם למדריד בארגזים מסומנים כ'חלקי חילוף למערבלי בטון'".

„ואיך הם יגיעו למרכז אמריקה?"

„יש בידי שטר מטען למוכ"ז על שם חברה בע"מ הרשומה באיי קיימן. טלפון אחד למדריד – וחברת התעופה הספרדית 'איבריה' מטיסה אותם לסאן חוזה, קוסטה ריקה".

„אני מסתובב בג'ונגלים הארורים האלה כבר ארבע שנים ויש לי כאן הרבה קשרים", אמר יהודה, שהתרשם בעליל מן העגה המשפטית הרימיונית, „כמה אתה רוצה בעד המשלוח?"

„אני פתוח להצעות".

„אני מציע לך להיזהר", אמר יהודה, „המקום שורץ מלשינים של ה'סי.אי.איי'. צעד לא נכון אחד – וקוסטה ריקה מסגירה אותך לארה"ב. יקרה לך מה שקרה לתא"ל ברעם. אזהרה שניה היא מן הפרסים שהשתלטו על נתח שמן מן העסק. הם מסוגלים להוציא לך את הסתימות מן השיניים בלי שתרגיש. במקרה שלך יקחו לך את הסחורה ויתנו לך קליפות של פיסטוק חלבי. תן לי יומיים לבדוק את העסק ואגיש לך הצעה טובה. אתה מוכן להזמין אותי לארוחת בוקר?"

„רק אם אני מוכרת. עושה רושם שהעסקים שלך פה יגעים".

„יגעים מאוד", הודה האיש בעייפות, „אמנם מכרתי קצת בגדים מעודפי 'אתא' וכמה מאות מכשירי קשר, אבל את המכה הגדולה לא עשיתי".

„ממה אתה מתפרנס בינתיים?"

„אני יושב בהונדורס ולוקח צוותי טלוויזיה ועיתונאים זרים לראות את פעולות הקונטראס".

„יש הרבה פעולות כאלה?"

מבטו של יהודה היה מלא רחמים. הוא דיבר כמי שמסביר את לוח־הכפל לילד מפגר: „אין דבר כזה שנקרא 'קונטראס'. זוהי רק המצאה של התקשורת ושל כמה אנשים במחלקת הלוחמה הפסיכולוגית של הפנטגון. יש כמובן 'גנראלים' של הקונטראס ויש צבאות פרטיים, אבל הצבאות האלה לא יוכלו לעמוד מול תזמורת הגדנ"ע, ובוודאי שלא למוטט את משטרו של דניאל אורטגה בניקראגואה. מה שעובר בראש של הקונטראס הוא זה: האמריקנים נותנים הרבה כסף. הם רוצים שנשחק בשבילם בחיילים ונקשקש על דמוקרטיה. נעשה מה שהם רוצים. מי שמשלם את שכר התזמורת – מחבר את המנגינה. באמריקה המרכזית קשה להתפרנס, וכל הדרכים כשרות".

„והם מעולם לא חדרו לניקראגואה?"

„לעתים רחוקות. בעיקר כשבוושינגטון עומדים להחליט על מענק מיוחד או כשאישיות אמריקנית בכירה מגיעה לשטח. אז הם חוצים את הגבול, מניחים מוקש, והורגים – תאמין לי, בצער רב – כמה סאנדיניסטים מסכנים, איכרים דפוקים כמותם. אבל זה מחיר הפרנסה והכרח לא יגונה, תשמע ממני: פה הכל כסף. בעד

(המשך בעמוד הבא)

„אתה מכיר את חיים יבין? תגיד לו שישלח לכאן צוות טלוויזיה. אני מסדר לו קרב דה־לוקס עם הרוגים ופצועים. כמה קונטראס יעצמו עיניים ויהיו מתים, ועל כמה שחקני קונטראס אני שופך דם תרנגולות".

(המשך מהעמוד הקודם)

עשרה דולר לגולגולת אני מביא גדוד קונטראס לצעוק: 'יחי הרב פרץ'. בעד 20 דולר הם מצביעים למפד"ל. בעד מאה דולר – כולם חוזרים בתשובה".

„מה לגבי סרטי הטלוויזיה המראים פעולות מלחמה של הקונטראס?"

„רובם הגדול חומר מבוים. ראשית, מאיפה יודעים העיתונאים איפה נגמרת הונדורס ואיפה מתחילה ניקראגואה? מה אתה חושב, שיש גבול מסודר עם אשנבים להגירה, דוכני־מכס וחנויות פטורות־מס? פה זה ג'ונגל מחורבן, ושם זה ג'ונגל מחורבן. אז לוקחים אותם סמוך לאיזור הגבול ומביאים להם תקרית אש ופירוטכניקה".

„והם לא מרגישים בתרמית?"

„גם אני בתחילה לא הבנתי איך הם יכולים להיות מטומטמים כל כך. איך הם לא מבחינים שתמיד יש להם זוויות צילום נהדרות, תמיד התאורה מושלמת ותמיד איזה מקרה מוצלח – תדירה נועזת מעבר לגבול. לבסוף תפסתי: צוותי הטלוויזיה באו הנה להשתזף בשמש, לשתות רום, לדפוק כמה ילדות מקומיות – ובעיקר לדפוק שעות נוספות. אין להם שום עניין לעלות במקרה על איזה מוקש נעל ולאבד רגל או לפגוש איזה נחש צבעני. אז הם עושים לעצמם חיים קלים ומצלמים מה שמביימים בשבילם. כך כולם שבעי רצון, כולל נותני המענקים בוואשינגטון. תגיד, אתה מכיר את חיים יבין?"

„כן".

„תגיד לו שישלח לכאן צוות טלוויזיה. אני מסדר לו קרב דה־לוקס עם הרוגים ופצועים".

„מאיפה תיקח הרוגים ופצועים?"

„מה, לא היית בטירונות? ישכבו כמה קונטראס, יעצמו עיניים ויהיו מתים עד לאחר גמר הצילום".

„ופצועים?"

„בזה אני מתורגל היטב. אני שופך על כמה שחקני קונטראס דם תרנגולות. את התרנגולות מחזירים אחר־כך לבעלים. פה תרנגולות חשובות יותר ממניות הסרר".

„והגנראלים של הקונטראס באמת לא עושים כלום?"

„הם יושבים כג'ונגל עם אצבע עמוק בתחת וחושבים איך יסחטו עוד דולרים מן הגרינגוס המטומטמים בוושינגטון, בדיוק כמו שעשו בשעתם הגנראלים של דרום וייטנאם".

ל

מחרת מכירים לי איש נכבד מאוד בצמרת הפוליטית של קוסטה־ריקה. אחד מאנשי סודו של הנשיא. משכיל, ספוג תרבות אמריקה הלטינית, משוכנע שהוא מצאצאי האנוסים, אוהב ישראל – אך ליבו מר וכבד עליה. כדי ש„לא להסתבך" עם מישהו מה"מרגלים" השורצים כאן, הוא מעריך כי לא ניפגש בסאן־חוזה הבירה אלא בעיירת הקייט אוקוטאל, 240 ק"מ צפונית־מערבית ממנה, סמוך לגבול ניקראגואה, על חוף האוקיינוס השקט.

וכאן, תוך־כדי נסיעה על הכביש הפאן־אמריקני, יש מקום ראוי לתשדיר־שירות לטובת קוסטה־ריקה. מדינה זעירה כמונחי אמריקה הלטינית. 52 אלף קילומטרים רבועים ואוכלוסיה של 2.6 מליונים. יפה כחלום וברה כחמה. עמקים נטועי שיחי קפה, עצי בננות וקני־סוכר. הרי געש הנדמים כאדמת הירח וחופים שטופי שמש. האקלים – אביב נצחי. האוכלוסייה שפוייה, רגועה, אדיבה, כאילו לא שמעה על סיר הלחץ הנורא והאלים של אמריקה הלטינית שהיא חיה בו. דמוקרטיה אמיתית. מאז 1948 אין צבא. על משכן הנשיא שומרים שני חיילים מפהקים. לעתים נדמה כאילו צויירה קוסטה־ריקה בצבעי מים רכים על פי תוכנית ארכיטקטונית של „כיצד צריך העולם להראות". אלה היו 60 שניות על קוסטה־ריקה, ועתה נחזור אל המציאות בשיחה על אמריקה הלטינית והבעייה הישראלית.

„בשעתו", מספר בן שיחי, „אמר לי אחד משרי הבטחון שלכם כי צרפת היא זונה המוכרת הכל – ובמיוחד נשק – לכל אחד תמורת תשלום במזומן ומראש. ישראל נעשית אט־אט ראויה גם היא לתואר הזה. איך עומד הטיעון הצדקני שלכם כלפי מדינות המוכרות נשק לערבים כי נשק זה נועד נגדכם, אם כאותה עת אתם מוכרים באמריקה הלטינית נשק למדינות העלולות להימצא בסכסוך אלים ביניהן, ושתיהן יקטלו זו את זו בנשק ישראלי".

„וגרוע מזה: בעשור האחרון נוצרה 'חונטה' של סוחרי נשק ישראלים, קולונלים וגנראלים לשעבר בצבא שלכם, שאין ממורים תאב־בצע גרועים מהם. עד כדי כך הם להוטים להתעשר שגם מוסר גנבים אין להם: יש בהם המוכרים מכשירי־קשר

שאינם מקשרים ורובים שאינם יורים. אינני יכול להאמין שישראל הרשמית אינה יודעת בדיוק מי הם ומה מעשיהם, ואין לה כל דרך לעצור אותם. כדאי לכם לזכור שאנחנו, באמריקה הלטינית, הננו ידידיכם האחרונים. העולם הקומוניסטי והמוסלמי סגורים בפניכם. אם תניחו למדיניות מכירת הנשק הנוכחית להימשך, יתחילו להופיע בכל ערי אמריקה הלטינית לצד או במקום הכתובות 'יאנקים לכו הביתה' גם כתובות 'ישראלים לכו הביתה'. ובכלל, האם אתם מוכרחים לבחוש בכל חרא בעולם?". בן שיחי ביקר בישראל, ואת שם החומר האורגני ביטא בשפת המקור...

„הגיע הזמן שתבינו בעולם המערבי כי אחת היא לאיכר בכפר הנידח והדל בניקראגואה אם במנאגואה הבירה ישב סומוזה או אורטגה. בעיניו שניהם מגפה. מה שחשוב לאיכר הוא שתהיה לו צלחת שעועית כל צהריים ותרנגולת בסיר ביום ראשון – ומצידו שבעיר הגדולה ישלוט חומייני. בפוליטיקה מתעניין אולי אחוז אחד מן האוכלוסיה, בעוד שהמליונים לוחמים רק כדי לשרוד. יש המוני אנשים באמריקה המרכזית שבעת מחלה – מיום היוולדם עד יום מותם – לא יזכו לראות רופא אפילו פעם אחת. יש המוני ילדים שלעולם לא יזכו לראות מורה. יש רעב; יש בערות. יש עוני מנוול. הם זקוקים לסכסוכי גבול, מהפכות למיניהן ומלחמות אזרחים כמו לקדחת צהובה".

ה

מלים הגדולות מן העולם המערבי – 'חופש', 'חרות הדיבור', 'דמוקרטיה' – עוברות לאיכר בניקראגואה גבוה־גבוה מעל לראש. הן ישימות לגביו כמו השילוש הקדוש בפגודה בודהיסטית. מה שווה לו כל הדמוקרטיה אם הוא רעב ואשתו סובלת מתת־תזונה עד כדי כך שאין לה חלב להיניק את תינוקה?".

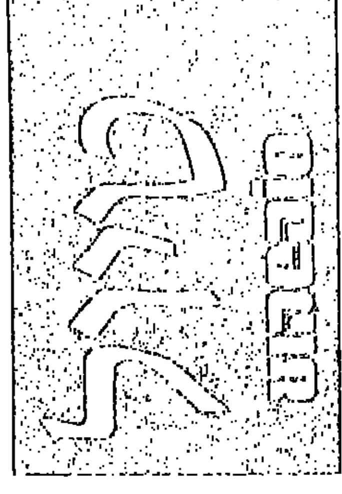
„ועכשיו אני הולך לומר לך משהו שיזעזע אותך: סומוזה הוא חיה רעה. אורטגה בחור הגון ביסודו, אם כי לא כל־כך טהור ולא כל־כך מלאך כפי שהוא מתאר את עצמו. גם לו יש לכלוך מתחת לצפורניים. אבל לאיכר בניקראגואה היה טוב יותר תחת שלטון סומוזה, כי אז זרם לארץ הכסף האמריקני, וכמה פרוטות נחושת נפלו גם לצלחת שלו. עכשיו יש לאיכר שפע ערכים נעלים – אבל צלחת ריקה".

„האם האמריקנים אינם יודעים שהקונטראס הם בני זונות קטנים, חמדנים, רקובים ומושחתים? הם מוכרחים לדעת זאת. אבל הם רוצים שבני הזונות שלהם ולא בני הזונות של הסובייטים ישלטו בניקראגואה. זוהי במפורש מלחמת מעצמות שבשטח מתנהלת על־ידי מיופי־כוח עלובים. לכן מדבר הבית הלבן על הקונטראס באותם מונחים בהם דיבר בשעתו על הצבא המושחת של דרום וייטנאם, לרבות 'תאוריית הדומינו' האידיוטית – הפעם במרכז אמריקה – כאילו הקונטראס הם סכר ו'התקווה הגדולה נגד התפשטות הקומוניזם'. הקונטראס הם סכר שיתפורר אם איגואנה תשתין עליו, והתקווה היחידה שתצמח מהארגון הזה היא לחשבונות האנונימים של מנהיגיו בבנקים השווייצריים. אילו לפחות היה הקונטראס צבא מושחת אבל יעיל. אבל גם ככוח צבאי, אלה חיילים של אופרטה מרכז־אמריקנית עם כובעי קרטון וחרבות עץ. לאורטגה יש לפחות גדוד אחד האמון באמת וכתמים על השטויות של הקומוניזם והדיאלקטיקה המהפכנית. אבל בגדוד הזה דיו להפיק את הקונטראס כמו כלב המניס עדת תרנגולות".

„כל בוקר", אומר בן שיחי, „אני פותח בתפילה: אלוהים – ברך את הקונגרס האמריקני ואת ה'ניו־יורק טיימס'. לפחות שם יושבים אנשים מעשיים, שפויים, הנמצאים בקשר ישיר עם המציאות ואינם רוצים לחזור על מהדורה חדשה של וייטנאם או מפרץ החזירים ולככב ב'מצעד האיוולת' חלק ב'".

„לולא הקונגרס והעיתונות, היה הנשיא רייגן – על פי עצת שמשיו בבית הלבן הרואים קומוניסטים דימיוניים תחת המיטה שלהם – עושה בניקראגואה מעשה שטות צבאי שהיה עלול להצית אש שם בקנה־מידה גלובאלי. נס אירע לעולם שפרשת איראן והקונטראס התפוצצה עכשיו. זה מנע התפוצצות גדולה אלף מונים יותר מעט אחרי־כן. במצב הדברים הנוכחי, אפילו המטורפים וציירי המכשפות האנטי־קומוניסטיים הקיצוניים והחולניים ביותר בוואשינגטון יודעים שיש עין מפקחת ויד מענישה, והם נשמרים לנפשם".

„אבל – וזאת אני אומר לך בצער אמיתי – צריך שתדעו מה עשתה פרשת איראן־קונטראס־ארה"ב־ישראל לתדמיתה של ישראל, ושום טיעונים, הצטדקויות והסברים לא יועילו לכם. בכל בית שימוש יש מגבת ואנשים לאחר מעשה מנגבים בה את הידיים. התדמית שלכם באמריקה המרכזית לאחר הפרשה היא מגבת בית השימוש של וואשינגטון. האם זו היתה כוונתכם? האם לפחות למרתם את הלקח? ■

מאת נילי פרידלנדר
צילמה: שי גינות
בשיתוף רשות
שמורות הטבע

15. אל האירוסים מסביב לעפולה

הפעם החגיגה היא בכיוון עפולה, במרחק מאה ק"מ מתל־אביב וחמישים ק"מ מחיפה. פריחה יוצאת מהכלל של אירוס הגלבוע בגלבוע, ושל האירוס הנצרתי בגבעת המורה. עמק יזרעאל מפריד בין שתי שמורות טבע הרריות בין חורשות של אורנים נטועים שבהן עכשיו שיא הפריחה — אם לא יהיו תהפוכות קיצוניות במזג האוויר.

יש שיפור בכביש על הגלבוע, שהוא חוב וסלול. אפשר לעלות לשם מנורית או מכביש העמק, לפני הסחנה (גן השלושה). הפריחה הגדולה של אירוס הגלבוע נמצאת בין שמורת הר ברקן לכיוון מלכישוע.

אירוס הגלבוע בדרך למלכישוע

● מהעמק אל הגלבוע:
הכי קל ופשוט להגיע לאירוסים מהכביש העולה לגלבוע בין בית אלפא לגן השלושה. לפני עפולה פונים ימינה מכביש הסרגל לישובי התענ"ך, ומיד שמאלה לצומת נבות, לכיוון בית־שאן. כאן פונים ימינה, מזרחה, נוסעים ישר ולפני כלא שאטה פונים ימינה לכיוון בית אלפא וגן השלושה. אפשר לטבול במים החמימים (24 מעלות) של מעיינות הסחנה, ולחמם את העצמות הקפואות תחת המפל. ואחרי ארוחת בוקר על הדשא או במזנון, לחזור מהסחנה לכיוון בית אלפא ולפנות שמאלה, למעלה בכביש המטפס לגלבוע.

נוסעים ומגיעים למזלג דרכים. לא פונים שמאלה לכיוון מעלה גלבוע, אלא ימינה, ונוסעים עד כ־300 מטר. כאן פונים שמאלה לכיוון הכפר פקועה ולמלכישוע – וכל הדרך אירוסים.

מכאן יכולים ההולכים לטייל בשדות, והנהג יחפש חנייה. מומלץ לחנות ליד אחד החניונים המסודרים שאליהם מגיעים אם ממשיכים בכביש ישר ולא פונים לפקועה ולמלכישוע.

טיול רגלי יפה אחר הוא בשדה מעל הכביש שאורכו כקילומטר אחד, בין חניון האירוסים לחניון הר ברקן. יש שילוט. מכאן נוסעים חזרה לאורך הגלבוע דרך נורית, עד שיורדים שוב לעמק ופונים שמאלה לכיוון צומת מגידו לחזרה לכיוון חיפה (ימינה) או תל־אביב (שמאלה). הדרך הזאת מומלצת, כיוון שבשנים האחרונות אפשר היה לעלות לגלבוע בשבתות האירוסים רק דרך מעלה נורית, כלומר בכיוון הנגדי.

● אל האירוס הנצרתי:
אם כבר הייתם על הגלבוע ואתם רוצים טיול אחר, מצידו השני של העמק, סעו אל פריחת האירוס הנצרתי בגבעת־המורה.

זוהי שמורת טבע קטנה שבה פורחים האירוסים המקסימים והידועים פחות. גובהו של האירוס הנצרתי כ־50 ס"מ וקוטרו כ־15 ס"מ. עלי הכותרת לבנים ומנומרים בכתמים סגולים וארגמניים. השמורה בגבעת המורה נמצאת ליד חניון מוסדר של קק"ל, עם מיתקני משחקים וספורט. כאן אפשר להתעמל, לנוח וגם לצלות בשרים על האש.

● אל גבעת המורה:
נכנסים מכביש עפולה לכיוון כפר תבור. אחרי בית־החולים פונים ימינה (מזרחה), ליד שכונת הוילות, לכביש עוקף העולה לגבעת המורה לכיוון הכפר דחי. לפני הכניסה לכפר יש פניה ימינה. רואים צריף מעץ ושלט של קרן קיימת. נוסעים כקילומטר וחצי בתוך חורשות האורנים, בדרך היחידה לפיסגה, בכיוון האנטנה. הדרך מתפצלת. משמאל עולים לחניון ולמגדל תצפית מאבן בזלת. עולים למגדל ומשקיפים סביב סביב: עמק יזרעאל, הכרמל, רמות מנשה, עמק חרוד, הגלבוע וצפון הרי השומרון, בקעת בית שאן, הגלעד, הר תבור והרי נצרת. ביום חורפי בהיר אפשר לראות את פסגות החרמון.

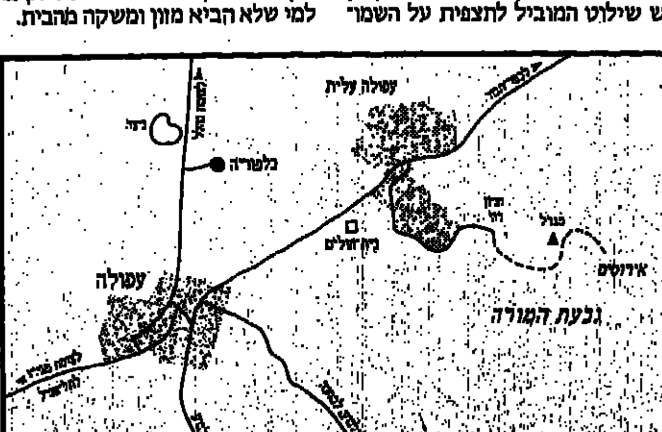
אם פונים ימינה, עולים בדרך שמובילה לאנטנה. אחרי נסיעה של 200 מטרים חונים ויורדים במדרון, לשמורת האירוסים הנצרתים. חפשו אותם למטה למטה, בדרך למטעי הזיתים. יורדים וכל האיזור החשוף למטה, מתחת למצוק, הוא שמורת אירוס נצרתי. יש שלט. לראות את האירוסים – ולא לרמוס אותם מרוב אהבה.

● אל שמורת בלפוריה:
אחרי הטיול בין האירוסים חוזרים בנסיעה לכיוון עפולה. לפני בירת העמק, בפניה הראשונה, פונים ימינה וימינה, יש שם תחנת דלק, לכיוון מיזרע ותל עדשים. אחרי נסיעה של שני ק"מ צפונה חולפים מימין על הפניה למושב בלפוריה. נוסעים עוד מאתיים מטרים, ומשמאל יש שמורת טבע ננסית שאינה אלא ביצה, שריד לביצות העמק, ובה חי זוג ג'אמוסים, תואי המים.

יש חורשת אקליפטוסים לפיקניק ויש שילוט המוביל לתצפית על השמורה, ליד האנדרטה לזכר בני בלפוריה. מקום קטן ונחמד שממנו צופים על השמורה הסגורה ורואים את פריחת התורמוסים סביב. אם ממשיכים מכאן ישר — מגיעים לחנות של מעדני מזרע, אחרי כפר גדעון, מושב של דתיים. התל־אביבים יסעו מכאן בחזרה לכיוון עפולה והביתה. החיפאים ותושבי הקריות יכולים לפנות מכאן שמאלה, לצומת יהלל.

● ועוד בענין הדלק והמזנון:
תחנות דלק פתוחות בשבת יש בעפולה וגם ליד קיבוץ דוברת בהמשך הדרך מעפולה לכפר תבור. החברים הותיקים של קיבוץ דברת, יוצאי וינה, הקימו פונדק סימפטי בכניסה לקיבוץ למי שלא הביא מזון ומשקה מהבית.

נוריות בהר שאול, על הגלבוע

רק לעיתים נדירות הופכים חלומות יפים למציאות.
קיבוץ שדות-ים עשה זאת. יופיו הנצחי של השיש מקבל עכשיו מימד חדש, עשיר וצבעוני יותר. איכותו של השיש עולה עכשיו לדרגה גבוהה יותר.
אבן קיסר. הרבה יותר משיש.

הרבה יותר אפשרויות.

טכנולוגיות הייצור החדישות של אבן קיסר מאפשרות יצירת קשת רחבה וססגונית של לוחות ריצוף, חיפוי וציפוי במגוון עשיר של צבעים ובאריחים מכל גודל, עד למידות של 3,00/1,20 מטר. אבן קיסר מיוצרת במפעל ענק, היחיד מסוגו בישראל, ואחד הבודדים בעולם, באמצעות ציוד מתקדם וממוחשב, בקיבוץ שדות-ים, קיסריה.

הרבה יותר יתרונות.

אבן קיסר מהווה לא רק פתרון אסטטי מושלם בכל תחומי הריצוף, אלא גם פתרון הנדסי מעולה. בבדיקות שנערכו ע"י הטכניון בחיפה הוכח כי אבן קיסר עולה בחוזקה פי 3 על השיש.
העמידות של אבן קיסר בשחיקה ובלאי, עולה עשרות מונים על השיש ודומה בתכונותיה לגרניט קשה.

הרבה יותר נוח.

כדי לרצף סלון, דירה, אולם, קיר, או בית, בדיוק בצבעים, בטכסטורות ובברק שחלמת עליהם, עליך רק לגשת למרכזי המכירות של קיבוץ שדות-ים - שיש קיסריה, ולתאר מהו החלום שלך. אנחנו נראה לך איך אפשר להפוך אותו למציאות.

אבן קיסר

הרבה יותר משיש

שדות-ים

מרצפות · שיש קיסריה

בן יהודה השתגע

הילדים ש„אפו" את עוגת המיזוקה של אגם – „גם יפה, גם אופה" – והילדות שחיכו בתצאויות "טוטו" ורודות והיפו לקהל ישבנים צעירים עוד לא היו בתכנון כשהאחרונה צעדה ברחוב בן־יהודה לפני 20 שנה. ההורים שלהם, שבפורים הזה לבשו בגדי ליצנים וריקדו בשורות של זחלים ממושמעים, היו אז האחשוורושים ומלכות אסתר שצפו בעיניים משתאות בפלטפורמות המשתרכות בשיירה צבעונית. תלמידי בית־הספר לאמנויות והוריהם החזירו בתחילת השבוע את העדלאידע לתל־אביב. אפילו השמש שיתפה פעולה והראתה את זיו פניה. 200 אלף איש, תל־אביבים שרופים וגם לא מעט "תיירים" התחמשו בקצף־שלג, כסאות־נוח, ממתקים דביקים, שרירי כתפיים חזקים בשביל הילדים והרבה חיוכים של רצון טוב, ובאו לראות את הצבעים ולשמוע את הקולות. "יאצק'ים" קטנים, נסיכות ואסטרונאוטים טיפסו דחוקים על כל גדר, נתלו על חנות אוטובוסים ומרפסות. ובתהלוכה הגדולה היו מחוללי סמבה בקרנבאל עליז שלא היה מבייש את ברזיל, גרחות שלם עם – בין השאר – קופים רטווסים, ג'וקים וחולים, יחושים וכלבים ("קקה־סטרופה" של העיר, קבעו הסטודנטים הצעירים) ותחולים, קדישמן (מודליאני, המונה־ליזה וארלקינו, סנדל דנוור והגמל המעופף הקשיש, מפלצות ידידותיות ותזמורות שמילאו את האוויר בצלילים שפשוט הזמינו מחיאות כפיים.

הרבה ליצנים, הפעם – מאופרים, ובתחפושת.

אורית הראל

מפלצת ידידותית – הגדולה הוורודה, כמובן.

החיים בזבל – מי אמר שזה לא יפה

המונה של האמנויות – אפשר בקלות לקבל השראה.

עשרת בני המן – תלויה נעימה.

ליצנים, טיפוסים תל־אביבים מצויים.

גדול מהחיים.

מבועתים או מפחידים? תלוי בגובה הצופה.

התחולות לפני הכלב: לא מפחדות. „קקה־סטרופה"

האביונים של פיקאסו דווקא נראו לא רע.

ההורים מבשלים – דייסה אמיתית.

צילומים: ראובן קסטרו

אני נורא נטו, לא מסתדר עם ברוטו

שטח פרטי

יהודה ברקן

במאי קולנוע

בן 42, שחקן, מפיק, במאי, נולד וגדל בנתניה. היה בלהקת פיקוד צפון ובלהקת פיקוד דיזנגוף. השתתף ב־31 סרטים. "ניפגש בחוף" הוא הסרט החמישי בבימויו ובהפקתו. גרוש, אב לשלושה ילדים, גר בגבעתיים, בדירה שכורה.

עכשיו אני מנסה להעלות את מפלס האבהות שלי, שירד בחצי השנה בה עבדתי על סרט חדש בדרום־אפריקה. אני לוקח את הילדים גם לעבודה, מרבה להסתובב איתם. לא מזמן הגענו מדיזנגוף, ולעבור בפורים בדיזנגוף – זה מבצע אדירים. כל אחד בא ואומר: הנה זה שעובר על כולם... ומילאו אותי ב„שלג", מה שעשו לי לא יתואר, אבל היה בכיף. עם הילדים – זו חגיגה גדולה.

זו היתה השהות הארוכה ביותר שלי בחו"ל. אני לא טיפוס שנוסע לחו"ל לבלות, לא אחד שמבקר במוזיאונים. מעניינים אותי דברים שאני יכול להפיק מהם תועלת, ולא לחזור ולספר שביקרתי במוזיאון זה או אחר. כנ"ל לגבי הצגות. לא נוסע ללונדון לראות הצגות, נוסע לעסקים. אם נשאר זמן – רואה גם הצגה.

הכי אני אוהב להסתובב בשווקים, בארץ ובמקומות אחרים. שוק זה מקום מלא טונים, צבעים, התפרצויות. כשאתה בשוק יש לך את תיאטרון החיים, תפאורה משגעת, מוכרים – שהם השחקנים הכי טובים. בשוק הכרמל או בלונדון, בסוף שבוע, ב"פטיקוט ליין" – איזה ביצועים נהדרים המוכרים מרביצים.

לפעמים אני אוהב לשבת בבית־קפה ולעקוב אחרי זוג, ללמוד אותו מדבר, שותה, את גינוני הטכס, התנועות. אני לא מאמין בלימודים תיאורטיים בכיתה, עם לוח וגיר. אני מאמין בפרקטיקה של ללמוד אנשים בלשבת ולדבר איתם. את בית־הספר הזה אני אוהב. לא יודע אם זה טוב או רע, אבל חשוב לי שאני יודע בדיוק מי אני ומה אני, וכך אני גם מנסה לחנך את ילדי. לא לבנות תיאוריות שאין להן בסיס, אלא לבנות חלומות שלדעתם ניתנים להגשמה.

המוטו שלי ביחסים בין אב לבנו, בין עובד ומעביד, הוא – תגיד בדיוק מה שיש לך בצורה הכי ברורה, ומעל ומעבר – לקיים הבטחות; זה המפתח.

בגלל המערכת המשפחתית שלנו, עם השנים נבנתה מערכת יחסים בשלט־רחוק. והבטחה זה עניין של שלט רחוק. אם אתה לא נמצא לידי, אני לא יודע אם קיימת מה שהבטחת. צריך אמון. אחד הסיפורים שאני אוהב לספר כי אני גאה בעצמי, זה שהבטחתי לבני שעון מסויים ליום הולדתו. אותו יום הייתי מאוד עסוק וכשהגעתי לחנות היא כבר היתה סגורה. על הדלת תלה פתק עם שם בעל העסק. טילפנתי אליו, לקחתי אותו מביתו, קניתי את השעון, החזרתי את האיש לביתו והצלחתי להביא לבני את המתנה ביום ההולדת.

עכשיו אני יושב בבית בבית ימים שלמים. גומר לקרוא תסריטים, צופה בטלוויזיה ונהנה מכל רגע. אני רואה הכל, מ"מוהשה" עד "פסוקי". זה מין צורך לראות את החכרה שחצי שנה לא ראיתי. אני אוהב ללכת לקולנוע, לראות סרטים שיש להם איזה מכנה משותף עם הדברים שאני אוהב לעשות. סינמטקים לא מעניינים אותי. הסרט האחרון שראיתי ונדלקתי היה "קרוקודייל דנדי", ואני שמח שזה שלגר היסטרי. טוב שהוא לא עשה את הסרט הזה כאן, אחרת היו אומרים לו שזה סרט מסחרי ומתייחסים אליו כאל מוקצה. המינוח הזה – "סרט מסחרי" – לא ברור לי. הרי קולנוע זה תעשייה, וכל תעשיין מעוניין לשווק תוצרת למקסימום של קהל. אבל כאן מוקיעים יוצרים שמצליחים לשווק לקהל רחב.

אני אוהב קומדיות. בקומדיה, הפונקציה של הבמאי יותר דומיננטית, כי הטיימינג מאוד חשוב. והבמאי שרואה את הסצנה, מביים אותה נכון, ואם זה לא מספיק טוב, הוא עורך אותה נכון. בדרמה חייבים לראות את השחקן מזיל דמעה כדי להתייחס לאווירה. אני הולך גם לדרמות, וגם בוכה. שני השחקנים האהובים עלי ביותר, שחקנים שמיצו את תורת המשחק בקולנוע עד הסוף, הם צ'ארלס לוהטון וספנסר טרייסי, שלצערי אינם בחיים. הסרטים שלהם כל־כך נכונים. בקומדיות, אני אוהב את וולטר מאתאו. אני אוהב את ההומור של מל ברוקס. הוא היוצר החביב עלי. על שחקניות יש לי יותר נקודת השקפה של גבר צרכן נשים. מבחינה זאת, השחקנית האיטלקיה לאורה אנטונלי עושה לי המון; לאחרונה הדליקה אותי לינדה קולובסקי מ"קרוקודייל דנדי". שחקנית אדירה – כלו ויכנות – היא, כמובן, מריל סטריפ. בארץ יש שחקנית נהדרת, שעדיין לא מיצתה את עצמה והייתי רוצה לשחק לידה באיזה תפקיד ואני מאמין שגם אעשה זאת; ענת עצמון, יש בה עוצמה קולנועית מדהימה.

בערב חופשי אני מעדיף להזמין חברים או ללכת לחברים. האמת היא שכולם קשורים איכשהו למקצוע. שחקנים, במאים, מפיקים. אני אוהב לנקות את הראש בשיחות "בראש אחר". מדברים על דברים מקצועיים, אבל תוקפים אותם מזווית שונה לגמרי. אצלי אין ניתוק בין המקצוע לחיים. זה מקצוע שחיים אותו 42 שעות ביממה. עוברים ברחוב וחושבים – רגע, את המשפט הזאת אני צריך למשהו, בסצנה הזאת אני יכול להשתמש. התמונות בחיים הן אוסף של סיטואציות [illegible] מקטלג ומכניס באיזשהו מקום בסרטים [illegible] אותם ליצור וליזום דברים, להניע אנשים, [illegible] ואני מונע על־ידי זה שאנשים זזים [illegible]

[illegible] הדברים החשובים לי [illegible]

תמונה יפה בעיני כשיש בה שילוב צבעים מעניין שמגרה לי את העין. נוף, יכול להיות דבר ריאליסטי לגמרי, איזה קישוט יפה של רומם, סל פרחים, אבל הוא צריך להיות בליכה יפה שכאשר אעבור לידו, מה שיהיה חסר לי זה התיה, או הזמן של זוג נעליים משגע, שאתה מרגיש שזה עתה יצאו מהכורח. ויש לי גם במה פורטרטים של נשים מבוגרות, לא זקנות נשים. אני אוהב תמונות שעושות לי משהו, לא מתייחס לתמונה כאל נכס, היא חלק מתפאורת הבית. [illegible]

מוסיקה תופסת מקום די נכבד בחיי. פעם ניגנתי בתופים, בתזמורת נתניה, ועד היום כשאני פוגש סט תופים אני מנסה לנער קצת את העצמות. מוסיקה זה גם קצב, ובקולנוע – אחד הדברים הנכונים זה לדעת להחזיק את הסרט בקצב נכון. הרקע המוסיקלי שלי עוזר לי בסרטים שאני עושה. אני נורא אוהב את המוסיקה השמאלצית של פרנק סינטרה, פשוט מכור לו. כשזה עובר אלי וזה משפיע, טוב לי. אני לא אוהב מוסיקות שחולפות לידי. בארץ, אני יכול להקשיב שעות לאריק איינשטיין. ויש שעות ומצבים מסויימים שאני אוהב לשמוע את חוליו איגלסיאס ברקע.

את שואלת על ספרים, ואני צריך להודות שכבר הרבה שנים לא יצא לי לקרוא ספר. אני קורא תסריטים ומחזות שמציעים לי להפיק. בסך הכל אני ממלא את החסר בתוצרת אחרת. אין לי שום קומפלקסים בעניין הזה. אני לא מסוג האנשים שאוהבים להתהדר בנוצות לא להם. אני יודע שזה לא מקובל. הענף שלנו מלא כיסויים. אבל זה אני. אין שום כיסוי מעלי. אני נורא נטו ואני גם אוהב אנשי נטו. לא מסתדר עם אנשי ברוטו.

„אני אדם שאוהב להתפנק. לקבל. זה האגו שלי. ואני אוהב בחורה שהכיף שלה יהיה לפנק אותי."

אני אוהב כדורסל וכדורגל. שיחקתי ב"אליצור נתניה" בתקופה הפרה־הסטורית שלה, וניבאו לי עתיד לא רע. מדי פעם, כשיש הזדמנות, אני הולך עם חברים לראות משחק. לא אומר שיש לי קבוצה פייבוריטית, אבל זה עושה לי טוב על הלב כשאני שומע שמכבי נתניה זכתה בשבת, וכשהיא בסכנת ירידה – זה עושה לי רע. גאוות העיר עדיין קיימת בי. אני לא מרגיש עצמי תל־אביבי, למרות שאני חי בעיר הזאת קרוב ל־20 שנה. אני נתניתי. ווה זכרונות ילדות; קומנדו בהולים, זה כל יום שישי לשבת ולהסתכל בשעון ולשמוע איפה המסיבה הבאה. זה ההתרגשות לפני היכרות עם בחורה שאיתה אתה עומד להתמודד בשבוע הבא. אז ההוני היה להחליף כל שבוע בחורה. אתגר של גיל 16. כל חוויות הילדות האלה זה אני, זה נתניה, וגם החברים הטובים שלי עדיין בנתניה, והמשפחה.

לים אני לא הולך כי אני לא אוהב חול וזפת. אני הולך לבריכה. אנחנו חברים בקאונטרי־קלאב ברמת־השרון ומנצלים את זה עד הסוף. אני אוהב לשחות. ובין סרט לסרט – כשאני צריך להיכנס למישטר ולהוריד את הכרס – אני עושה ספורט מכוון.

אני אדם שאוהב להתפנק לקבל. זה האגו שלי. ואני אוהב בחורה שהכיף שלה יהיה לפנק אותי, בעלת אגואיזם פוזיטיבי, אחת שאוהבת לתת. זה הצירוף המושלם. אני יודע לקבל ולהעריך את מה שבת הזוג אוהבת לתת. כל אחד מחכה לפיצוי. הפיצוי של מי שנותן הוא שהמקבל מעריך את זה.

תמונה מעניינת מורכבת משני צבעים מאוד ברורים, קוטביים. שחור ולבן, צהוב ואדום, אבל לא תכלת וכחול. אני מכיר את הקוטביות שלי. בדברים האלה אני חושב שאני יכול להוציא תואר מאסטר. עברתי הרבה חוויות בחיי הקצרים ואחד הדברים שלמדתי זה להסיק את המסקנות ממה שעברתי. לא סתם להפוך את הראש בקיר ולהגיד – למה דווקא לי זה קרה. אצלי, כל פרק שנגמר לא טוב, הוא עוד שיעור. אני מנסה כמה שיותר לקבל אנשים כמות שהם ולהבין ששום אדם לא יגיב בסיטואציה מסוימת כמו שאני הייתי מגיב, ולכן, אין טעם לבוא אליו בטענות.

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: שמואל רחמני

על מה אתה גאה? שבגיל 24 הצלחתי לעבור חוויות של אדם בגיל 60, בחלקן חוויות לא קלות. שמתלמיד גרוע שקראו לו פעם יהודה ברקוביץ, שהיה הכבשה השחורה בשכונה, עם הזמן הצלחתי לגרום גם קצת נחת להורים והם יכולים להשוויץ שיהודה ברקן זה הבן שלהם.

על מי אתה מרחם? על אלה שמקנאים.

את מי אתה מכבד? את אלה שיוזמים, פועלים.

מה מעצבן אותך? צרות עין.

מה היית רוצה לעשות שנית? אם הייתי מצליח להוציא עוד שלישיה נפלאה של ילדים כמו שיש לי, הייתי עושה אותם עוד פעם.

אתה אדם חזק? לא. יש לי פלוס שאני קצת מקרין חוזק, אבל בגלל הרגישות שלי, הסנטימנטליות, אני חושב שאני לא אדם חזק.

למי אתה אלרגי? לאנשים מתנשאים. מוכן לדבר עם כל אדם בתנאי שהאף שלו יעמוד בגובה של האף שלי.

מה מביך אותך? הקטע הזה שנכנסים לחיי הפרטיים.

אתה אוהב הפתעות? מאוד. אני חסיד נלהב של הדברים הספונטניים בחיים. כשקורה משהו ספונטני – דרגת האכזבות שלך יורדת לאפס כי לא ציפית לשום דבר. ואני שונא אכזבות.

על מה קשה לך לסלוח? כשלא מקיימים הבטחות, לא עומדים מאחורי מלה.

איזו תכונה מציינת אותך? עיקביות.

מה הבעייה שלך? שכשאני מתביית על נושא מסויים, אני מאוד עקבי בו, ואז מפסיד נושאים אחרים.

מה אנשים אוהבים אצלך? שאני כנה ב־85 אחוז. אני לא מאמין בכנות מלאה.

מה מצחיק אותך? האחים מרקס, למשל.

מה משעמם אותך? לשבת בחיבוק ידיים.

מה מגעיל אותך? לשון ארוכה.

מה מפחיד אותך? להגיע להכרה שזהו, שיותר טוב מזה אני לא יכול לעשות.

מה מרגיע אותך? להיכנס למיטה, להתכסות ולישון שעתיים־שלוש. או לקחת את המכונית ולנסוע.

מהו זכרון הילדות החזק שלך? הפעם הראשונה – והיחידה מאז – שבנתניה ירד שלג, ואמרתי לאמי שמישהו זורק ניירות מלמעלה.

איזו אישיות הסטורית אתה מעריץ? אולי את טרומפלדור, שהיה רמבו של אותם זמנים.

מי היו גיבורי ילדותך? טרזן בקולנוע וחסמבה בספרים.

מה מרגש אותך? סצינת־פרידה בין אב לבן יכולה להוציא ממני המון דמעות, וגם סצינת־פגישה נרגשת.

מהי בשבילך אשה יפה? קודם כל שתהיה אשה. לא נערה, לא בחורה. מבחינת האופי – שתאהב לתת, ושיהיה לה חוש הומור. אסטטית. בגובה שלי, לא יותר, שכשאני מסתכל לה בעיניים ארגיש שאנחנו משדרים על אותה תחנה. אני אלרגי לשפתיים צרות. היא לא צריכה להיות רזה אלא זאפטיג, עסיסית. אני אוהב חזה גדול, ובלי איפור.

במה השתנית בשנים האחרונות? בתפיסת החיים שלי. למדתי לא לצפות מהפרטנר שלי (לחיים או לעבודה) להגיב כמו שאני הייתי מגיב אם הייתי במצבו.

דיסקו־מרקט

ארנון שפלן, סיפור הצלחה בענף המחשבים האישיים. יצרן המוני של תוכנות לימודים. השכלה ודעת לילדים ולנוער. סחורה עממית במרכולים ובחנויות הספרים. הלהיט: תוכנה למילוי טפסי טוטו. הוא כבר התעשר.

מאת טל שחף צילומים: ראובן קסטרו

כשהיתה דנה בלר בכתה ד' קנה לה אבא מחשב ביתי. עם הרבה סקרנות וקצת עזרה למדה לכ־תוב תוכניות בעצמה. היום היא בכתה י', ובשעות הפנאי, בין הכנת שיעורים לפעולה בשומר הצעיר, היא כותבת לומדות מקצועיות, בקרוב אצלכם במחשב האישי. תמי ברקמן, מורה למתמטיקה בתיכון, למדה מחשבים מתוך ענין אישי. אחר כך נולדה יעל, תמי קיבלה חופשת הריון ופתאום היה לה הרבה זמן פנוי. היום היא מיישמת נסיון הוראה מהשטח וכותבת בבית לומדות בחשבון. התוכנה שכתב אהוד ויזנר, עתודאי בן 18 וחצי הלומד בטכניון, נמכרה עד היום ביותר מ־3,000 עותקים. להיט היסטרי בתחום התוכנות למחשבי פי.סי.

דנה, אהוד ותמי הם שלושה מתוך 18 תוכניתנים קצת יוצאי דופן בנוף אנשי המחשבים. כולם עוסקים בכתיבת לומדות – תוכנות מחשב שנועדו ללימוד – במסגרת בית תוכנה צעיר בתל־אביב, "טופסופט". ארנון שפלן, מנכ"ל החברה, קיבץ אותם כמו מגלה כשרונות. הוא עצמו איננו איש מחשבים מקצועי, אבל החיסרון הזה לא מפריע לו. תן לו לנתח שוק, להגדיר צרכים ויעדים, ליזום רעיונות שיווק. כאן הוא שוחה כמו דג במים.

כשהיה צריך תוכניתנים מלאי מרץ, צמאי מחשב, כאלה שרק מחפשים אפיק להשקיע בו את שעות המחשב הרבות שהם צוברים בלא־הכי, הלך ופירסם מודעה בעיתון. עשרות נענו, מתוכם בחר את אלה שהתאימו לו. נסיון בתיכנות הרתיע אותו. כל מה שחיפש אצלם היה ידע בסיסי והתלהבות. לשפלן השקפה מוגדרת מאוד בענין שוק המחשבים: "המחשב ייכנס הביתה כמו מערכת סטריאו, משהו בין טרנזיסטור לווידאו. זה יהיה כלי עזר שלא יהיה בית בלעדיו. הילד יחזור הביתה מבית־הספר, יגמור שיעורים וישב עם המחשב. לשם כך יש צורך בתוכנות".

התוכנות שהוא מייצר אינן דורשות ידע מעמיק בתיכנות. שפלן פונה לפלח שוק מוגדר מאוד, ביתי, בעל דרישות לא־מקצועיות. הוא יודע שהשוק הזה צמא לסחורה, והוא מספק לו אותה. מעטים העזו לכתוב תוכנות ביתיות כחול־לבן. מעטים עוד יותר הצליחו. אבל לשפלן יש תשובה: "הרעיון היה לפתח לומדות ותוכנות עסקיות זולות. אנשים מתחכמים ומעתיקים תוכנות מוגנות שעולות 1,000 דולר. אבל לומדות זולות כבר פחות כדאי להעתיק: תמורת מחירן, הלקוח מקבל הרבה יותר מתוכנה, והן הופכות את המחשב לשימושי הרבה יותר".

שוק המחשבים הביתיים אינו חדש. אבל בשנה האחרונה חל מהפך: את מקום המכשירים הזולים וחסרי היומרות החלו לתפוס מחשבים אישיים תואמי יב"מ (חיקויים המרגיזים את חברת הענק, לא תמיד טובים כמו המקור. מתכננים להם תשובה מוחצת). מחשב אישי כזה בהשוואה ל"סינקלייר ספקטרום" של פעם דומה לקומפקט דיסק מול פטיפון במהירות 78. המחיר? תן אלף דולר, קח מחשב עם שני כונני תקליטונים ומסך, והוא טוב גם לתוכניות העיסקיות של אבא שהעתיקו לו במשרד, וגם למשחקים או ללומדות שיעתיקו הילדים מחבריהם. זהו המאפיין הבלעדי של שוק המחשבים בישראל: איש אינו קונה תוכנה. כולם מעתיקים, מחליפים זה עם זה. מתגאים בשיטות העתקה ופריצת הגנות, שמתכנתים אומללים הגיעו בהן את ראשם במשך ימים ארוכים. לא שווה חוקי, אבל השדה הזה פרוץ.

ארנון שפלן נטל את הרעיון השיווקי שלו מפיליפ קאן, אמריקני שהפך את עולם המחשבים על פניו. תשאלו את חצי מיליון האנשים ברחבי העולם להם מכר את הטורבו־פסקל שלו, במחיר 100 דולר התוכנה. קאן, אגב, מוכר תקליטונים לא־מוגנים: כאלה שאפשר להעתיקם. שפלן לעומת זה, אינו מתיימר למכור תקליטונים לא־מוגנים. אבל בתמימות קשה להאשים אותו. את קוני הלומדות הוא מפתה בדרכים אחרות: למשל, חברות במועדון המשתמשים שלו. כרטיס החבר מעניק הנחה על קניית תוכנות נוספות, קבלת עלון מידע חודשי, והשתתפות בכנסים תקופתיים ששפלן מתכוון לערוך על גג הבניין, עם הרצאות ופרסים. מעבר לקשר השיווקי הברור יש לו עוד כוונה סמויה: המשתתפים הבולטים והמוכשרים מקרב חברי המועדון, יוזמנו בהדרגה להצטרף למעגל התוכניתנים שלו, מה שיבטיח אספקת מוחות מבריקים והרחבת המעגל היצרני של חברתו.

גילם הצעיר של המתכנתים וחוסר נסיונם אינם מפחידים אותו. הוא מאמין ביכולתם, בונה עליהם את הצלחתו. הנטיה שלהם להשתולל בדימיון ובכתיבה, מנותבת למשימות מוגדרות שהוא מציב להם. על תקלות הנובעות מחוסר ניסיון הוא מחפה במיומנותם של אנשי התוכנה שבצוות המקצוענים הקבוע שלו. שכן התלהבות הבלתי־מקצועיים היא חסרת תחליף. "התוכניתנים המקצועיים עובדים בשיטחיות", הוא מסביר, "לא נכנסים לפרטים. הם יעשו ביעילות מה שהתבקשו, אבל לא ישנו אחר־כך כלום. הצעירים לעומתם מוכנים להשקיע שעות, להתלהב, לשפר עוד ועוד".

ארנון שפלן, 37, יליד תל־אביב, הורים יקים. חלם על קריירה רטובה. למד בבית־ספר תיכון ימי, שרת בחיל־הים ביחידה מובחרת. אחרי הצבא "התייבש". שכח מהים, הלך ללמוד כלכלה, והצטרף לרובי שטיר בהקמת "צוות שטיר" שעסק באירגון תערוכות יוקרתיות. עד היום הוא זוכר אותו כאחד ממוריו, אבל באותה נשימה מזכיר את יוזמותיו שלו שהשפיעו על שטיר. אחר־כך הלך כל איש לדרכו.

שפלן פנה לייצוא טכסטיל. כעבור כמה שנים נסע לבריטניה ועמד שם בראש חברת טכסטיל. בלונדון השלים לימודי תואר שני במינהל עסקים, והתמחה בשיווק. כשחזר לישראל הציע לו עופר אחיטוב, מנכ"ל חברת אי.אס., להצטרף אליו כמנהל השיווק. החברה עוסקת בשיווק מוצרי תוכנה לשוק העסקים. הראש שלו הנחיל לחברה הישגים שיווקיים ניכרים. שפלן מגדיר את התקופה כבית ספר בתחום המחשבים. אלא שמספר האנשים המוכשרים שהגיעו לחברה באותה תקופה זהה כמעט למספר העוזבים אותה. גם הוא פרש מהחברה כעבור זמן. אחרי שחש לאן נושבת רוח הפי.סי., והבין כי בתור עצמאי יוכל להפוך את הענף למכרה זהב פרטי. שם החברה שהקים – "טופסופט" – העיד על שאיפתו להרקיע לצמרת.

(המשך בעמוד הבא)

המתכנתת תמי, התינוקת והמחשב: לינוק ולהקיש.

מה זה לומדה

לומדה היא תוכנת מחשב שנועדה ללמד את המשתמש במחשב או לתרגל אותו בחומר לימודי כלשהו. בבתי ספר רבים קיימות כיום כיתות מחשב בהן מתורגלים התלמידים בנושאים מתומר הלימודים, והישגיהם מדווחים למורה. הלומדות של טופסופט קצת שונות: שפלן אינו מייעד אותן לבתי הספר, שם הן נמצאות בתחרות עם לומדות וותיקות ובדוקות היטב. היעד שלו הוא העשרת הידע של התלמיד, בביתו, משיקול מסחרי פשוט. כאן הצרכן אינו מערכת החינוך הציבורית, על מצוקותיה התקציביות וועדות המיכרזים הקפדניות, אלא אבא־אמא החרדים תמיד להצלחת הצאצא בבית־הספר.

כשהתלמיד מטעין את המחשב בתוכנה, הוא מקבל "תפריט" המזמין אותו לבחור את השיעור אותו הוא מעוניין ללמוד. אחר־כך מציג המחשב את חומר הלימודים במנות קטנות, ובהמשך הוא שואל שאלות המאפשרות תרגול החומר והבנתו. לבסוף באים משחקים ותשבצים שגם עניינם לתרגל את החומר הנלמד, על דרך הבידור. רעיון שיווקי נוסף שטמון בלומדות: גיליון ציונים בעזרתו יכול ההורה, זה שרכש את התוכנה, לבדוק את הישגי הילד. המחשב מעדכן את הגליון בכל שהילד משתמש בלומדה.

שפלן מציע כיום 25 לומדות. עד סוף השנה הוא מבטיח שיהיו 200. בין הנושאים בהן עוסקות הלומדות אפשר למצוא שעורים בחשבון או אנגלית, לפי רמת הכיתה בה לומד הילד; וכן נושאים מתחום הגיאוגרפיה, ההיסטוריה, המתמטיקה ועוד.

תהליך פיתוח לומדה מתחיל בפנייה אל איש מקצוע, בדרך כלל פרופסור באוניברסיטה או מדען במכון מחקר. לפי הנחיות דעתם מאפיינים את המערכת הצפויה ואת הדרישות ממנה, נכתב מערך השיעור, ולאחר מכן מתרגם אותה איש התיכנות לשפת המחשב בעזרת עמיתיו, בפגישות העבודה. העבודה נשלמת בתוך כחודש. לאחר מכן מריצים אותה לניסיון אצל מספר משתמשים, ומתקנים בהתאם לביקורת. חשוב לציין כי בהשוואה לתוכנות לימודים הנמצאות בשימוש בתי־הספר, הלומדות של "טופסופט" עוברות תהליכי מעקב ומחקר חלקיים בלבד. אחרת קשה היה להציען למכירה במחירן הזול יחסית. כי מי שרוצה לרכוש לומדות מקצועיות – כדאי שיכין כמה מאות דולרים.

ארנון שפלן: הסיסמה שלו זה להשקיע בילדים. ההורים משתפים איתן פעולה.

עם ה"טוטוכנה" של שפלן אפשר לבנות טופס טוטו מתוכנן היטב, להציב הערכות זהירות לסיכויי הקבוצות לפי מספר הטורים הרצוי. אם יש לך מדפסת, המחשב גם ידפיס את התוצאות ישירות על הטופס.

(המשך מהעמוד הקודם)

בתחילה עסק בשיווק מחשבים תואמים, כמו כולם. אחר־כך החליט להתפתח בשרה שהיו בו פחות מתחרים: ייצור תוכנה. גייס לצידו את אשתו עירית, בעצמה בוגרת בית־ספר למחשבים, לתפקיד של ראש־מטה. היא מרכזת את עבודת המתכנתים, מנפה בעיות שמתגלות, שומרת על אחידות וסדר. שפלן סומך על כל מלה שלה, רואה בה שותף להחלטות: היתה זו דעתה שהכריעה כי אין למהר ולצאת לשוק עם התוכנות הראשונות, אלא לחכות להצטברות מספר ניכר. כיום זה יתרון שאין לחברות המתחרות.

גיוס הגרעין הראשון של המתכנתים היה, כאמור, באמצעות מודעה בעיתון. הפונים נדרשו לפתור בעייה בתכנות. המצליחים נשארו. אחת לחודש מכנס אותם שפלן. יושבים ביחד ומדווחים על התקדמותם. מחליפים רעיונות, פותרים בעיות. יושבים לפעמים שש שעות. אפילו קליקות כבר יש: שלוש הבנות הן קבוצה אחת. הסטודנטים הם גם קבוצה. המפגש החברתי הוא חלק מהעניין, כמו קבוצת כדורגל ערב משחק גורלי.

יש להם, לתוכניתנים של שפלן, בעיות מיוחדות במינן, שכית תוכנה רגיל מן־הסתם אינו נתקל בהן. תמי, למשל, צריכה למצוא זמן לתינוקת שלה, בין כל עבודות התיכנות. כך פיתחה תכונה נדירה: יכולת להניק ולהקיש באותו זמן. יושבת שעות ארוכות מול הצג ומפתחת לומדות חשבון כשיעל בחיקה. גם הבן של ויוי רפופורט, אשת לומדות האנגלית, נולד למחשב: „המחשב עומד בחדר שלו וכל פעם שהוא פותח את העיניים הוא רואה אותו", היא מספרת.

מוטי מזרחי, סטודנט ירושלמי ונשוי טרי, הפך את אשתו ל"אלמנת מחשב" מיום נישואיה. „המחשב בא על חשבון הכל", מספר מוטי, „על חשבון הלימודים ועל חשבון האשה. ושלא תחשוב שהוא לא נכנס גם למיטה: בשבוע שעבר הייתי חולה. שכבתי עם המחשב ועבדתי". את המוטיווציה הזאת לא תמצא אצל מתכנתים מקצועיים עם נסיון של שנים.

שפלן התברך בכשרון לאבחן את נגועי חיידק המחשבים, והשכיל לגייס אותו לצידו. „אתה לא יכול להפטר מהחיידק הזה", אומר אהוד, עתודאי, שבגיל 16 סיים תיכון בהצטיינות. פרוייקט הגמר שלו היה הצעה לתוכנית לימודים המיושמת כיום בבית־ספרו. המליצו לגייס אותו לצבא בעתודאי לפני שמלאו לו 18. הוא נרשם לטכניון. עכשיו הוא לומד בין הזמנים שבהם הוא מתכנת. לחלק מהקורסים בטכניון הוא לא מגיע. מכיר כבר את החומר, ורק דואג שמישהו יגיש עבורו תרגילים. „עובדים כל השבוע ובמיוחד בשבתות", אומר מוטי, „אבל זה יותר מהנה מאשר מעייף". דנה, עדיין תלמידת תיכון, אומרת שאם תצטרך לבחור בין מחשבים לתנועת הנוער, היא תלך לשומר הצעיר. עניין של אידאולוגיה.

רוני סיים את לימודיו בבית־הספר להנדסאים של אוניברסיטת תל־אביב. החברים התפזרו בחברות ומתעסקים באחזקת תוכנה קיימת, ותיקונים קטנים. הוא חושב שיש לו סיפוק רב משלהם. „פה אני כותב תוכנה מאל"ף עד תי"ו", הוא אומר, „יוזם ועושה הכל לבד". הוא לא בטוח שיאריך ימים בתפקיד. משך הזמן תלוי בשוק התוכניתנים. כיום ההיצע גדול מהביקוש. „לפני שלוש שנים אנשים ברמה כזאת לא היו מגיעים הנהו" הוא אומר. יגאל ליסינסקי, למשל, נמצא כאן מפני שמשכורתו בחברת מחשבים גדולה אינה מספיקה. „המשכורות כיום אינן גבוהות כמו לפני שנתיים־שלוש", הוא אומר. „המעסיקים מנצלים את המצב ובוחרים אדם שיודע הכי־הרבה ודורש הכי־מעט".

תוכנה לפלגמטים

מוצר הדגל של "טופסופט" היא תוכנה בשם "מתחילית", שנועדה ללמד את יסודות השימוש במחשב האישי. אומר שפלן: „היום מוכרים מחשבי פי.סי. ללא כל הסברים והדרכה בעברית. אהוד ויזנר הכין 'תוכנה לפלגמטים'. היא מלמדת הכל: החל ממציאת מקום המקשים וכלה בהוראות מסובכות במערכת ההפעלה או שימוש במדפסת. לאורך כל הדרך מופיעים תרגילים קצרים לבדיקה עצמית".

כשמשרד התעשייה והמסחר חייב את משווקי המחשבים לצרף להם חוברת הדרכה בעברית, הם נתפסו בלתי מוכנים. התוכנה של "טופסופט" התאימה לדרישות, והשמועה פשטה בעיר. שפלן מוכר למשווקי המחשבים את ה"מתחילית", הנושאת את שם המשווק או כל פרט אחר שהוא מבקש. גם בעלי מחשבים ותיקים רוכשים אותה. עד כה מכר מעל 3,000 תוכנות, הצלחה מדהימה.

הראש של הבוס שלהם מזכיר יותר שיווק ספרים. את התוכנות שלו הוא מוכר בחנויות ובמרכולים, מעמיד דוכן ועליו תוכנות, כמו כתבי־עת: לדפדף קצת ולקנות. בנוסף לחנויות מחשבים הוא מכר מוכר תוכנות בבית הספרים ברחובות ובמשפיר לצרכן בירושלים. בקרוב גם בסטימצקי, ארטא, קרביץ. צרכני הספרים הם פעמים רבות גם ההורים מודאגים משהו מיכולתו של הילד. אם גם יש להם מחשב פי.סי. בבית, קרוב לוודאי שיתפתו לרכוש תוכנה אחת או שתיים. המסר שלו על הלומדות מטיף „להשקיע בילדים".

עכשיו הוא גם מציע מכירה באמצעות הדואר: שלח את הסכום, בתשלומים, ותקבל את התוכנות הביתה. הטקטיקה הזו מזכירה אולי מכירה של כלי מטבח או אביזרי מין, אבל אצל שפלן, התוכן הוא רק מדיום. המסר הוא שיווק. וכשיש מוצר ויש שוק, העניין עובר. בתערוכת מחשבים שנערכה לאחרונה היה לו סיפור הצלחה. מאות תוכנות נמכרו. „אנשים שקנו לומדה אחת או שתיים ביום הראשון לתערוכה חזרו ביום השני וקנו עוד חמש־שש". גם סוחרים התעניינו. לדבריו פנו אליו רבים שלא שמע על קיומם והוא נאלץ לדחות חלק מהם.

שפלן ממשיך לזרוק רעיונות. כזה הוא רעיון ספריית התוכנות. כמו שיש ספרייה לקלטות וידאו, למה שלא יהיה מוסד דומה לתקליטוני מחשב? המנויים יוכלו להחליף את הלומדה שברשותם, ולבחור לומדה חדשה. קצב כתיבת הלומדות מאפשר לעמוד בצרכי ספרייה כזו, והנה זה בא, תוכנית נוספת שהוא הוגה היא להחליף בשלב כלשהו את עלון המידע המודפס שלו בעיתון משודר. לשם כך מתכנן שפלן להציע למכירה מודמים, המשמשים לתקשורת מחשבים דרך הטלפון. עם מודם זול יוכלו המנויים להתקשר למחשב החברה ולקבל ממנו את המידע המעודכן.

ועוד רעיון. ליד דוכן התוכנות יוצב מחשב אישי, עליו אפשר לנסות את התוכנות. הוא מצא חברה שנידבה לו את מחשביה, לא מתוך ידידות אלא לצורך קידום מכירת המחשב עצמו. בקרוב יציב את המחשבים האלה גם בתחנות הטוטו. כן, יש לו גם תוכנה למילוי טפסי הניחושים, שיקדמו אפשרויות להתעשרות בטוחה יותר. שפלן אולי היה צריך למכור אותה תמורת אחוזים מסכומי הזכיה, אם תהיה כזו. מכל מקום, עם "טוטוכנה" אפשר לבנות טופס טוטו מתוכנן היטב. להציב הערכות זהירות לסיכויי הקבוצות. להגדיר את רמת המנחש מבחינה מקצועית. אחר־כך המחשב מעבד את הנתונים, מבצע צימצום בשיטות שונות ומוציא טפסים אפשריים למילוי, הכל לפי מספר הטורים הרצוי. אם יש לך מדפסת, הוא ידפיס את התוצאות ישירות על טופס הטוטו.

מתעשר אחד בטוח יש כבר בעסק הזה, בלי להמר. קוראים לו ארנון שפלן. ■

משהו:

מלכת היופי נבחרה. נרגעתי. בכל תחרות כזו אני תמיד בחשש. מה יהיה אם בסוף יכריזו השופטים שאף אחת מהמועמדות לא ראויה למקום הראשון, כי המלכה בכלל לא באה לתחרות!

חוקי החשיבה האינטלקטואלית

חוק ההיפך
אם אתה חושב ההיפך מהמקובל, תמצא את עצמך יחד עם כל השאר.

חוק האנטי־היפך
אם אינך חושב ההיפך מהמקובל, אתה שמרן. אבל אם אתה חושב ההיפך מההיפך מהמקובל, אתה חדשן.

חוק האנטישמיות
אנטישמיות היא מידה מגונה שפוסלת אדם מלהיחשב לאינטקלטואל. אנטישמיות אצל יהודי היא מידה משובחה, העושה אותו לאינטלקטואל.

חוק המקוריות
מי שלא מקורי הוא מקורי בצורה מוגזמת.

חוק העולם השלישי
כל מה שבא מהעולם השלישי הוא צודק.

הרחבת חוק העולם השלישי
בעולם השלישי אפילו מה שלא צודק, צודק. ומכאן, אצלך, בעיקר מה שצודק, לא צודק.

חוק רגשי האשמה
אינטלקטואל שאין לו רגשי אשמה, יואשם בכל החומרה.

ביטול חוק רגשי האשמה
חוק רגשי האשמה מבוטל, אם האינטלקטואל יכול להוכיח שרגשי האשמה שאין לו היו צריכים לנבוע מכך שהוא הזיק לעצמו.

חוק הלא־אינטלקטואל
אם אתה מסוגל לנבל את הפה במשך עשר דקות רצופות נגד ההתנחלויות, אתה אינטלקטואל. אם אתה עושה את זה בחרוזים, אתה לא. אתה חיים חפר.

שטח פרטי עם ספרים

לא פעם אפשר לתפוס מישהו מסתובב עצבני וקורא בשני ספרים יחד. זה קורה לו מפני שהוא חושש שמישהו ירצה לראיין אותו ובמהלך הראיון יגיע לשאלה הבלתי נמנעת: איזה ספר אתה קורה עכשיו?

כמי שער למתרחש סביבו, שמתי לב לכך שאף אחד לא עונה על זה בספר אחד.

אתמול, למשל, אם היו שואלים אותי, הייתי יכול לנקוב בשמם של שני ספרים לפחות, כנדרש. "הנהגה במילכוד" של דינה פורת, ו"התגנבות יחידים" של יהושע קנז. אבל היום גמרתי את "התגנבות יחידים", ("אסקימו לימון" אינטלקטואלי), ובפירוש היו יכולים לתפוס אותי עם ספר אחר בלבד. נורא.

אני לא סובל לקרוא שני ספרים יחד, אבל תיכף ומיד אני תופס לי ספר חדש, נניח את "אנה לא" של אוגוסטין גומז ארקוס, ומתחיל לקרוא משפט בספר האחד ומשפט בספר השני.

אוי לא, לא טוב. אני בודק ורואה שזה ספר שיצא לאור כ־1985. ישן מדי. מה יחשבו עלי? שרק עכשיו הגעתי לקרוא אותו?

אם לא שמתם לב, הרי הספרות נהפכה להיות דומה יותר ויותר לעיתונות. אין דבר ישן יותר מהספר של אתמול. איש לא יגלה בחברה הגונה שהוא קורא עכשיו, נניח, את "אני רובוט" של אסימוב. הוא גמור. אנשים יתחילו לדבר אליו בטון אישי וסבלני כמו שמדברים אל ילד.

אדם הדורך על האדמה בשתי רגליו צריך להיות מוכן בכל רגע לדון בספר האחרון שיצא מהכריכה. זה לא משאיר רגע פנוי לספרים מורל השנה שעברה. אני מניח שיצורים שעצביהם חלשים יכולים להישבר במירוץ הזה, אבל אף אחד לא אמר שהחיים קלים.

הבה נעשה זום־אין אל שני משוחחים המכבדים את עצמם:

„קראת את חמשת הספרים הדתיים־מחרמנים האחרונים של ברייוסף?"

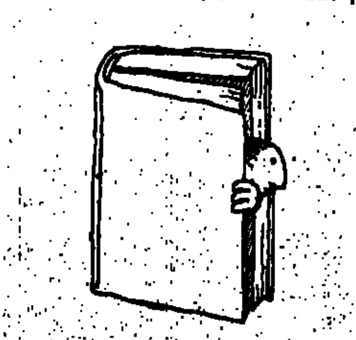
„כן. (אוף, עברתי. עכשיו אני מכה). מה אתה אומר על הספר הפרענקי של א.ב. יהושע?"

„טוב, טוב. קראתי. (וואו, זה היה קרוב. תורי). קראת את 'הקופסה השחורה'?"

„עוד לא יצא לי, (אמא, איך לא נזהרתי?!). בדיוק תיכננתי. עמוס עוז החדש. (לפחות לא שאלתי מה זה. השחלתי את שם הסופר בצורה די טבעית. רואים שאני בעניינים. רק שלא יגיד לי עכשיו שאני חייב לקרוא, שזה ספר נהדר. הוא לא צריך גם לסובב את הסכין)".

„אתה חייב לקרוא. ספר נהדר".

„תודה, ז'תומרת כן, בהזדמנות ראשונה. אני מת לקחת שבוע חופש ולהספיק את כל הספרים שמחכים. (שום דבר, חבל על הדיבורים. אני מחוסל בכל מקרה. פעם אחרונה שתופסים אותי בלי עמוס עוז חדש. אפילו שאני אמות, לא אתן שוב לאף אחד להמליץ לי על ספר חדש)".

סופר שושלת

ההתעניינות כישראל בטלוויזיה העולמית היא ממש מדהימה, וזה יצר מצב חרש בתולדות העמים. אנחנו לא מדינה, אנחנו סידרת טלוויזיה.

פינת השלולית

צפרדע אחד עבר מהאחים גרים ליונתן סוויפט. הוא מצא את עצמו בליליפוט, ומיד הבין שזהו זה.

עד היום היה מגיע מקסימום לגובה האבזם של הסנדלים, והנה פתאום הוא מביט לאנשים בעיניים.

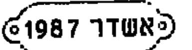
האם יש לכם מושג איזה מצב נפלא נוצר עכשיו ביחסיו עם הנסיכות? כל נסיכה ברחבי הממלכה הכירה אותו. הוא היה צריך רק לחייך לנסיכה, והיא מיד חייכה בחזרה, מאושרת.

נישק הצפרדע נסיכות לאין ספור, וראה חיים נפלאים. לאט לאט התחיל להאמין שצפרדע הוא יצור שנסיכות משתגעות עליו משום גודלו ופירסומו הרב.

יום אחד הוא עוד יחזור לאגדה שלו. אני לא מרחם עליו.

מאיר עוזיאל

קורפוס דיפלומטי

(המשך מעמוד 17)
היא דבר מלוטש, מעורן, ויש בה רמה גבוהה יותר של אנשים".

„זה באמת משחק שנוה", אומר גבי נחום, 27, מושב חצב, לשעבר עוזר פרלמנטרי של חייקה גרוסמן ולאחר מכן דובר סיעת מפ"ם בכנסת. „בפוליטיקה הייתי שנתיים של זיהוי מוחלט עם קו ברור. העבודה במשרד החוץ רורשת קודם כל לראות את העניין המקיף, הכולל. בפוליטיקה במובן מסויים החיים יותר קלים. אתה תמיד צודק והשני תמיד טועה, ואלה כללי משחק ברורים. אפילו אם אתה לא כל־כך בטוח לא תודה בזה. בדיפלומטיה גם אם אינך שלם עם צעדים מסוימים קבוצת השייכות שלך, הגב, רחבים יותר. השוני המהותי נמצא בתחום הצר, האישי. הפוליטיקה לא מחייבת אותך להיות מנומס או תרבותי. אם יש בעיה עם איזה נושא אתה שותק. בדיפלומטיה אין את זכות השתיקה".

האווירה הקשה השוררת היום במשרד החוץ, כבר מפעפעת בוורידיהם של פרחי הדיפלומטים. אומר אחד הצוערים: „בקורס עשו משהו חכם – הכניסו אותנו לשבועיים של עבודה מעשית במחלקות המשרד. הורידו אותנו למציאות. מצאנו מערכת כבדה, מסורבלת, מלאה אנשים טובים אבל מתוסכלים, וציניקנים". צוער שני מוסיף: „יש הרבה מסרים גלויים וסמויים של אנשי המשרד לגבי מידת ההשפעה של עבודתם. עוברת התחושה שהדרג הפוליטי מתייחס אליה בזלזול, ונייר העבודה עליו עבדו במשרד בצורה רצינית מוצא את הדרך שלו ישר לפח". באחת מסדנאות בקודס התברר שהנושא מעיק עליהם. כך נשמעו הדברים שעלו שם: משרדי ראש הממשלה והבטחון עושים הרבה טעויות ומשרד החוץ צריך בסופו של דבר להסביר אותן. שר החוץ ועוזריו עשו מנושאים מסויימים סיירת מטכ"ל. את נושא דרום־אפריקה הוציאו מהמחלקה. גם את צפון־אמריקה. השר, המנכ"ל והעוזרים מנהלים את המשרד וכמעט ולא משתמשים בכוח מקצועי. הרבה תסכול.

גבי, לשעבר דובר סיעת מפ"ם בכנסת, לא מופתע: „כשסיפרתי לכמה אנשים שעבדתי איתם שאני הולך לקורס, אמרו לי שאני עושה טעות רצינית. אמרו שמהתחום הפוליטי אפשר לעשות את קיצורי הדרך למשרד החוץ. היו שאמרו שלמערכת הזו אין חלק בקבלת החלטות. בסופו של דבר באתי די מפוכח, מפני שבאופן אישי התקשיתי להמשיך בתחום הפוליטי. היה לי קשה ללכת לישון אחרי תרגיל מלוכלך".

ואיך מתמודדים כשהפוליטיקה מטלטלת את המערכת ומתערבת במינויים?

„זה לא רק מטריד זה גם חמור. מדינה שרוצה לפתח מקצוענות, במיוחד בתחום הזה, חייבת לדאוג שכמה מערכות יהיו נקיות ממינויים פוליטיים. בצבא, למרות שיש פוליטיקה פנימית, השורה האחרונה בשיקולים היא שנבחר אדם מתוך המערכת, ויש משקל רב לרקורד שלו. יתכן ששיקול בחירת שגריר בארצות־הברית, ועוד תפקיד אחד או שניים, יכולים לנבוע משיקולים פוליטיים. אבל רוב המינויים צריכים להיות מתוך המערכת. סביר להניח שיש מינויים פוליטיים מוצלחים, אבל יש לכך השפעה על כל המערכת. הם יוצרים תחושה שצוואר הבקבוק צר, שהקידום איטי מאוד וגם נבלם. והחמור מכל הוא ההרגשה שמישהו שם למעלה חושב שאני לא מספיק טוב כדי לקבל תפקיד בכיר. אני לא משלה את עצמי שאפשר אחרת, אבל זו תופעה חמורה ומזיקה. גם באופן אישי".

לעמי יש ביטוי בערבית. במבטא הרוסי זה נשמע כך: "עקל רוניה" – אלה החיים. תשובה לכל בעייה שמתעוררת שם. מרר לא יהיה. „לקחתי בחשבון שבשנים הראשונות אנחנו בסך־הכל עובדים זוטרים עם השפעה מעטה", אומר נוח גנדלר. „לא ציפיתי שבתוך חודשים אהיה מתווה מדיניות. התסכול במשרד החוץ מעורר מחשבות, אבל לא משפיע עלי השפעה מכרעת. אותי מעניינים איזורים נידחים באפריקה ואסיה, כשברור לי שבמקומות האלה התרומה שלי תהיה גדולה יותר".

גבי: „אני חושב שבעניין הזה של ההשפעה יש קצת פאניקה בין החבר'ה. אולי בנושאים הדרמטיים והגדולים המשקל שלנו קטן. אבל בדברים הקטנים, היומיומיים, שמהווים את הבסיס להחלטות, יש השפעה. לו היה ברור לי שאני לא הולך להשפיע בכלום הייתי עוזב את הקורס".

"אנשי הקונצנזוס", כך הם מכנים את עצמם. הרבה הכשרה הם מקבלים כדי שיוכלו לייצג ולהסביר מדיניות, גם כשאינם מסכימים לה. זו העבודה, הם אומרים ומשווים עצמם לעורך־דין שמייצג לקוח.

אורי: „זה כמו אצל משפטנים. צריך לדעת למכור טיעון וטיעון הפוך".

איתן: „לפחות צריך לשאוף לזה".

עמי: „צריך לנטרל רגשות".

יגאל: „אני לא זוכר מהבית איזה קונפליקט חריף שיצר התפקיד של אבא. למשל, משהו כמו הטבח בסברה ושתילה. וודאי שזה היה יוצר אצלי קונפליקט. קשה לי לדעת כיצד הייתי נוהג. אבל ברור לי שהייתי מייצג זאת בצורה שהיתה מרככת את הביקורת. אני רק שמח שלא עמדתי במצב כזה".

אילן: „אני לא יכול לצפות שכל דעה תהיה זהה לשלי, אבל אם המדיניות הרשמית תהיה של מאיר כהנא אני הולך הביתה".

יש גם גבולות, קווים אדומים.

גבי: „בשלב האחרון של בחינת הקבלה שאלו אותי דוגרי שאלות בוטות. ידעו שהייתי דובר מפ"ם. אחת השאלות היתה אם הייתי מגן או לא מגן על החלטה מסויימת. התשובה שלי היתה – לא מגן, והתקבלתי. המערכת הזו, יש בה אנשים חושבים עם תפישות עולם. זו לא מערכת של רובוטים המתוייקים כמגירות וממלאים פונקציות".

ובכל זאת תחושת המסגרת לוחצת. יגאל: „אי־אפשר להיות יצירתי כמו צייר באטלייה שלו. יש הנחיות וצריך להיות צמוד לקו מסוים. לדעתי יש קו תימרון רחב יותר ממה שאנשים נוטים לחשוב, והמרחב הזה רחב מספיק כדי לא להרגיש חנוק. אם אחוש מחנק, אתחיל לצייר. ישנו פרדוקס בין יצירתיות להליכה בתלם, אבל אני לא חושב שצריך ליישב אותו. אם אתה שפוי ומאוזן, אין סיבה שזה יפגע אחד בשני. כל המשרד הזה מצוי בגבול הדימדומים, גם מבחינת העבודה. אתה לא יודע בדיוק איפה אתה משפיע, מתווך, מסמל, או מייצג בלבד".

בשבוע הבא הם נוסעים למצרים. טיול. כמה מהם פעם יגיעו לשם בחליפות ועניבות, עם הגינונים המתאימים. עד אז יסיירו ויתאמנו במשרדי המחלקות בירושלים. אחר־כך יצאו לגיחה ראשונה, לטבילת אש במוצב קטמנדו או משהו כזה.

בינתיים נגמרה ההפסקה, השיעור הבא מתחיל.

מיכל קפרא

גבינה בולגרית

(המשך מעמוד 24)
קונים כרטיס בעשרים שקלים, יושבים על האבן הקרה ונאנחים. צופים את ההתרגזות. הפסד אחרי הפסד. נגד עין הרע הם מעודדים, צועקים, זורקים יריים לצדדים. „אידיוט אלישע! אידיוט", מגלגלים ביאוש את הלמד.

אברמיקו הרב יושב במקום של כבוד. „תבואי לבית־כנסת נרבני, פפושיקה (אפרוחה)". מויז אותי הצידה בעדינות תקיפה, מרוכז לגמרי במשחק. לא מאוד דתיים הבולגרים. אצלו בבוקר בבית־הכנסת מזמרים אופרות על משקל תפילות, וחוץ מזה הוא מאוד מחבב נשים. והבולגרים מחבבים אותו ואת הרתיות שלו ואת האלוהים שהוא מכיר להם.

הבת שלו לאה (ארבעים), עם ג'ינס צמוד ונעלי עקב, לא מפסידה משחק של מכבי יפו. היא לא זוכרת מהבית חצאית או כיסוי ראש. היא כן זוכרת איך היתה נוסעת בשבת עם אבא למשחק על אופנוע, כמה פינק אותה ואיזה בית חם היה.

ליד מכבי יפו יש עוד פלג בולגרי. הם לא משפחים סטטוסים, אבל יש להם. וזה ההבדל. רבים מהם מחזיקים בתפקידים מרשימים. במקטע הזה תמצא מוסיקאים, עורכי־דין, אנשי חינוך, מהנדסים, רוקחים, רופאים, פרופסורים, דיקאנים באוניברסיטאות.

פרופסור מוריס לוי, מנתח לב ראשון בארץ, מפענח את הצופן: „לפאקולטה לרפואה בסופיה נרשמנו מאה ועשרים בחורים יהודים. כשגמרו הלימודים – מאה בחורים עלו לארץ. שאר העשרים נשארו בבולגריה ומחזיקים שם במשרות בכירות, מספר הרופאים הבולגרים בארץ לא גדול יותר מאשר בעדות אחרות. לעומת זאת, הם מחזיקים במשרות מפתח רבות. למרות כל הפיתויים בחו"ל, מעטים מאוד הרופאים ה'בולגרים' שעזבו את הארץ הזאת".

„היהודים הבולגרים דומים מאוד בתכונותיהם לבני העם הבולגרי: אוהבים לעבוד, לא מחפשים מזל בלוטו, לא מקצרים דרך ארוכה ובטוחה, לא לוקחים צ'אנסים. הם אמביציוזיים, יסודיים, אוהבים מאוד ללמוד. העובדה שאני בן לעדה הבולגרית פתחה בפני דלתות רבות. אתה מרגיש שאנשים נותנים קרדיט למוצא שלך. אנחנו למדנו מהבולגרים. הם אוהבי שמחה, אמוציונליים, מוכנים להקדיש מעצמם בלי לחפש את הרווח הפ־טי של האינדיבידואום. הביקורת היחידה שלי על העדה הבולגרית בארץ היא הציניות שלנו כלפי הפוליטיקה. יש אולי בולגרי אחד בפוליטיקה".

בחזרה לבולגריה. השכנים הבולגרים לקחו על עצמם יפוי כוח לטפל בבתים וברכוש של בולגרים שעלו בחופזה ארצה. רכוש שתורגם לחשבונות בנק שהמשיכו לשאת ריבית שנים ארוכות. החוק הבולגרי היבש גרס שהעוזבים יכולים „לבזבז" את הכסף רק בתחומי ה„ממלכה" הבולגרית. 1965. גם המשפחה של הילדה הקטנה (אני) נסעה לממש רכוש.

במלון "שרתון בלקן" מבקשים אמא ואבא מהילדה לאכול יפה. מנגבים את פרורי הארוחה מהפה במשולשי בד צחורים, מעומלנים. ברקע תזמורת שמנגנת מנגינה צוענית. הנגנים, כמו המלצרים, בפרקים שחורים מחוייטים. תנועת עפעף מזעיקה לשולחן מלצר. בחוץ "כיכר לנין" בנוייה בסיגנון מלכותי סביב הפסל הסוסי המתכתי לכיוון שורות גיורגי־דימיטרוב (מזכיר המפלגה הקומוניסטית הבולגרית).

ההצגה נגמרת כמה מטרים הצידה, ברחובות שבהם גרים אנשים שלא באים לצלם ולזוז הלאה. שם, בתוך הבתים, חשוב להגיף תריסים לפני שמדברים פוליטיקה. וגם אז ביקורת נאמרת בהיסוס, מפחדת להיות בוטה. ברחוב לא כדאי לצלם, לשאול שאלות בקול רם או לעורר תשומת לב. החושים זוכרים היכווצות. נסיון לצמצם סקרנות למינימום. ה"ששש" התמידי של הגדולים כמנגינת־רקע היוודת, כמו צל מאחורי הגב.

פרדו אומר שהבולגרים היום כבר לא אנשים שמחים. בעשר בערב, אחרי כוסית וודקה, הם נעלמים מאחורי דלתות הבתים. לפני שנה אהבו וויסקי, בשנה הבאה ילכו על מרטיני. אלכוהול, הם יודעים, לא יפתור את המצוקה. רק יתן להם כוח לשיר: "גרדי סס רוזי נקיצ'י" (את חוך קשטי בשושנים).

יצחק גרציאני, מנצח: „קיבלתי מהבולגרים הרבה: חינוך, תרבות, אנושיות. נשאר לי הרבה חום אליהם. פעם אחת נסעתי לבקר. מאוד התאכזבתי. כאב לי לראות חברים שלי, גויים, שגדלתי איתם, שלמדתי איתם באקדמיה למוסיקה, איך הם דורכים במקום. איפה אני ואיפה הם. כואב לי שעם כזה נהדר וטוב חי בכה. היתה לי נוסטלגיה, הלכתי לחפש אותה. כשראיתי מה מצאתי – עברה לי הנוסטלגיה".

בילי מוסקונה־לרמן

ג'רי מליץ. נקודה

החלום שלו זה לחיות כמו שהוא חי. להצליח בתור מעצב אופנה. להחזיק מעמד כאניןטעם, להשפיע על מראה הרחוב. להלחם בכיעור. לא מוכן להתפשר על פחות מיופי באיכות החיים והסביבה. קל יותר להזיז כספת בנק מאשר את האיש הזה מדעותיו.

מאת יעל פז־מלמד צילומים: שמואל רחמני

סביב השולחן התנהלה השיחה על כסף. יותר נכון, מה היה כל אחד מן הנוכחים עושה אילו היה עשיר. התרוצצו שם החלומות הרגילים על טיול סביב העולם, יציאה לפנסיה מוקדמת, וילה עם בריכת שחיה. ג'רי מליץ, מעצב־אופנה, 53, אמר שהחלום שלו זה לחיות כמו שהוא חי.

מי שהיה שם סביב השולחן, כולם חברים קרובים, ידע שלחיות כמו שהוא חי, זה קודם־כל להצליח להחזיק מעמד כאנין־טעם: בתמונות, חפצי־אמנות, קונצרטים, בית. רק שלא יצטרך להתפשר בדברים הללו. אבל "לחיות כמו שהוא חי", זה גם לקפוץ לכמה ימים להתאוורר בפאריס, להכנס שם לחנות ירקות, לקנות חסה ארומה ואספרגוס טרי, ואחר־כך לחפש נתח בשר יפה. ווה גם ללכת לקונצרטים, לארח חברים, להתפעל מהנכרה, לצחוק על עצמו, להתרגז על כל מי שלא מבין אותו עד הסוף, לפחד ממחלות וממעליות. ולדאוג, כל הזמן לדאוג. אדם שרוצה שהכל סביבו יהיה מושלם, איך לא ידאג. ותמיד גם יש איזה כאב, פעם בראש, פעם בצוואר, לפעמים בבטן. מה שלא מוסיף בריאות, כטח לא מפחית את הדאגה.

וכמובן – העבודה. הנגיעה בבדים, ההתרגשות לפני קולקציה, הרצון להשפיע על מראה הרחוב. עד לפני שנה עבד רק עם לקוחות פרטיים. לקוחות, במקרה של ג'רי, זה מושג אינטימי. לא מדובר באשה שנכנסת במקרה לחנות, מרפרפת קצת בבגדים שעל הקולבים, קונה משהו והולכת לדרכה. לקוחה, במקרה שלנו, היא אשה שיודעים לאן היא יוצאת בערבים, מי חוג החברים שלה, איך נראה הבית שלה, מה כוללת המלתחה שלה. מכירים את בעלה והילדים, מוזמנים לאירועים שהיא עושה, מזמינים אותה הביתה בערב. וכאלה, דרך־אגב, היו לו עשרות. רובן ידידות, חלקן חברות קרובות. ג'רי, והסטודיו במלון רמת־אביב, היו לחלק מחייהן. יושבות, שותות קפה, משוחחות, מתייעצות. עם הזמן נוצרו גם קשרים בין הלקוחות לבין עצמן, התפתחו מוסדות קבועים. מי שזכתה להיות חברה בהם, משתדלת לא להחמיץ.

כך, למשל, המוסד של יום שישי בצהרים. בקיץ יושבים בחוץ, בצל עצי האורן המקיפים את הסטודיו. בחורף מתכנסים בפנים, שותים קפה, אוכלים משהו קל, מפטפטים, מרכלים וצוחקים המון. ג'רי צוחק על עצמו, בעיקר אם הוא צריך באותו שבוע לטוס לחו"ל חס־וחלילה. הנה, בשבוע שעבר יצא לו לטוס לפאריס. רצה הגורל ומועד הטיסה נקבע ליום ששי, ה־13 לחודש. הרי גם אדם שטיסות בשבילו הן כמו נסיעה במכונית, היה חושב פעמיים אם להתגרות בגורל. כשזה קרה לג'רי – אשר גם אם נופל לו לטוס ביום ראשון, ה־5 לחודש, הוא מתעטף מרה שחורה שבוע לפני הטיסה – גבל העניין בקטסטרופה. והכי מצחיק זה יוצא כשהוא מספר על זה. שעות נמשך המפגש של

(המשך בעמוד הבא)

ג'רי מליץ: כמו רבי עם חצר מיוחדת שכל המשתתפות בה הן סלבריטי אמיתיות.

ג'רי מליץ בבית: כל תמונה תלויה בדיוק במקום, כל פריט הכי־קטן זוכה לכבוד המגיע לו.

„אין אצלנו הערכה מספקת למה שנקרא מיומנות. כל אחד חושב שיש לו זכות שווה לקבוע איך הדברים ייראו בכל תחום, מה נכון ומה לא נכון, גם אם הוא לא מבין בזה כלום".

(המשך מהעמודים הקודמים)

ששי בצהרים. הלוא אף אחת מן הנוכחות לא השתגעה ללכת לפני כולן. מה היא צריכה להכנס לפה שלהן? למרות שכל השותפות במפגש מכירות היטב אחת את השניה, נסב כל הסיפור סביב אישיותו של ג'רי. הוא הרכי של החצר המיוחדת הזו, שכל המשתתפות בה הן סלבריטי אמיתיות. שמות? הוא לא מוכן לזרוק. דווקא משום שמדובר ביחסים מאד קרובים. יש פה חברות, לא רכילות.

לפני שנה עשה מהפך בסגנון עבודתו. לא עוד עיצוב מלתחה לנשים פרטיות, אלא ייצור בסדרות, אפשר לומר המוני, אם כי זה עדיין לא במונחים של קונפקציה. הוא התחיל למכור לחנויות, המחירים נעשו שווים יותר לכל נפש. חלק מן המהפך הזה קשור בבנו, שאולי, שמגיל 14 נדבק לאבא שלו. הוא החליט שכשיהיה גדול יצטרף לעסק, ועד היום זה לא עבר לו. אלא שבסגנון העבודה הקודם העסק היה ג'רי. ושאולי, שלמד כלכלה ומינהל־עסקים, לא מצא את מקומו. ג'רי החליט להרחיב את הגבולות, גם כדי לאפשר כניסה של אנשים נוספים למעגל, גם בשביל להכנס במרץ למתחים ולצרות שכרוכים בכל שינוי. תוך שנה הוכפל הייצור, וההצלחה עברה בהרבה את התחזיות.

סוג הלקוחות איפשר, לפחות בהתחלה, מין התרגשות של אותו בן־כפר שמגיע העירה, פותח ברז ופתאום מגלה שזורמים ממנו מים. ג'רי, שכאמור הפך לחבר קרוב של חלק מלקוחותיו, מצא עצמו לפעמים מביא דרכם את "דבר האזרח הקטן" לידיעת שרים בעמדות בכירות. לפעמים היה נדמה לו שהם מקשיבים לדבריו. דווקא משום שהוא אינו שייך לשום מחנה, המשחק שלו לא מכור מראש, והוא אומר דברים בבית, על כוס־קפה. כשבילו היה בזה משהו מרתק, מין אשליה־לרגע שאולי הוא יכול להשקיע משהו כאנשים שצריכים אחר־כך לקבוע כיצד נחיה פה. לא שהוא לקח את עצמו בענין הזה ברצינות יותר מדי גדולה, אבל קסם מסוים היה בזה.

אבל יש דבר אחד שהאיש מלא ההומור הזה לוקח ברצינות תהומית, כמעט כפייתית, לא־פעם מעצבנת. הוא מגדיר את זה: „הרצון להשפיע על יותר נשים להתלבש נכון וכתוצאה מכך להשפיע על מראה הרחוב". זה השגעון הפרטי שלו. אילו יכול, היה לוקח איזה סנשו־פנשה ויוצא למלחמת־חורמה כנגד תרבות־הלבוש של מרבית הנשים בארץ. מעצב, לשיטתו, זה אדם שמנסה להשפיע בשטח שבו יש לו מיומנות והכשרה מתאימים. עיצוב זה היכולת להבחין בין טוב ורע, נכון ולא נכון, אפילו יפה ולא יפה.

ענין של טעם, אמרתם. גם אנחנו אמרנו. והרי אין משפט שגור יותר מזה הקובע שיופי זה ענין של טעם. כנגד זה בדיוק יוצא ג'רי בשצף־קצף, דוחה מכל וכל את הטענה הידועה. „מה נכון ומה לא נכון באסתטיקה בכלל, וכך גם בבגדים, זה לא ענין של טעם. יש כללים ברורים שמכתיבים את ההבדל בין טוב לרע, כך זה בארכיטקטורה, בציור, במוסיקה, וגם באופנה. ההתחפרות במשפט הזה ש'יופי זה ענין של טעם' היא החומה המפריעה לפתח תרבות של אסטתיקה נכונה. בשביל לשפוט דברים בצורה נכונה, צריך את הכלים המתאימים. כך זה בכל תחום. לצערי הרב אין אצלנו הערכה מספקת למה שנקרא מיומנות. לכן, כל אחד חושב שיש לו זכות שווה לקבוע איך הדברים ייראו, מה נכון ומה לא נכון בכל תחום, גם אם הוא לא מבין בזה כלום".

לא, ג'רי מליץ לא יודע להגדיר בצורה ברורה מה נחשב ליפה, ומה למכוער. בשבילו זה ענין אינטואיטיבי, שמתפתח לאחר שנים של עיסוק בתחום של אסטתיקה. רק שלהגדיר זה קשה.

דירה יפה ומרוחת ליד שיכון ל', שניים וחצי

שום דבר ראוי לשמו

לג'רי מליץ יש כמעט תמיד דעה נחרצת על כל נושא. לפעמים לוקח לו שעות עד שהוא פותח את הפה, מתבייש שיצחקו מן המבטא שלו, שחושש ממנו אף אחד לא חושב שיש בו משהו מיוחד, חושש שאולי העברית שלו לא מספיק טובה. אבל כשהוא מחליט להתחיל לדבר, לוקח שעות עד שהוא סוגר את הפה. לחלן נסיון לתת סיכום קצר של חלק מדעותיו על תרבות החיים בארץ. ושמישהו רק ינסה להתווכח אתו.

„בתרבות־החיים של היום־יום, אין בארץ פיתוח של שום דבר ראוי לשמו, כי אין גאווה על שום דבר משלנו. וגם היחול שמביאים הנה הוא לא ראוי, זה כמו בסיפור על שני אנשים שחוזרים מפאריס. האחד ראה רק בתי זונות, השני רק מוזיאונים. ככה הישראלי מחפש בחו"ל רק את מה שנמצא בדמיונו. אם היה לנו כותיקניה יותר גדול, האיטלקים והצרפתים היו מיוצרים במיוחד עבור הטעם שלנו, כמו שעשו בשנות החמישים עבור ארצות־הברית, או היום בשביל ארצות־ערב. כך בבגדים, בחומרי־בנית, באמנות, ובכל שטח אחר שקשור לערכים אסתטיים.

„התרבות הרגועה, של חיי יום־יום חקיימת בארצות זרות ראויה לחיקוי, עד שתהיה לנו אחת משלנו. אבל היא עוברת על־ידנו בלי שנרגיש בה. בדרך זו גם פיתחנו תעשיית־אופנה שהיא אקלקטית רק לגרמניה, שוק שדרישותיו דומות לשלנו.

„מהחכללה הזו יש להוציא שכבת־עדיץ דקה, אבל נדלת והולכת, שאורח־חיים שלה שונה. לא עושר, מופגן בטעם־רע, אלא תרבות־חיים גם באמצעים מצומצמים, אולי אוואנגרד ישראלי, לקראת ליטוש של צורה תרבותי אחר. בזמן האחרון רואים אינטלקטואלים, נגרים, חשמלאים, רקמים, טבחים — צעירים ברמה טובה, שהגיעו למקצועות הללו בגלל המחירים המגוחים שמשלמים עבור השהות שהם נותנים. לצעירים האלה יש גאווה מקצועית, והם משמרים כבר היום את המתחשות ותן את איכות החומר".

מטרים ממקום העבודה. תשומת־לב שובת־עין לאחרון הפרטים. כל תמונה תלויה בדיוק במקום, כל פריט הכי־קטן זוכה לכבוד המגיע לו. אגרטל עם פרחים מרהיבים על שולחן זכוכית גדול; כורסאות עור נוחות; אוסף נדיר של תמונות מונח כאבן שאין לה הופכין על הרצפה. הפעם זה ענין של קלאסטרופוביה. לא רצה להיות חנוק בקירות גדושים בתמונות. בדירה הקודמת, שהיתה בקומה התשיעית, נשקף מרחב גדול מן החלונות, שניטרל את תחושת־המחנק. אבל את הדירה ההיא נאלץ לעזוב, כי התקשה לעלות תשע קומות ברגל. מעלית זה לא בשבילו.

הפעם לקח לעצמו דירה בקומה השלישית. הכל מאד נוח, רחוק מלהיות ראוותני, מתלבש כמו כפפה על ידו של האדם שחי בבית הזה. זו גם גישתו לבגדים. מעט מאד פעמים תופשים אותו בלי ג'ינס וחולצת טריקו. כך זה נוח לו. בלבוש הזה הוא מוצא את עצמו. רק שתמיד זה יהיה הג'ינס הכי־טוב, ותולצת הטריקו תבוא מבית שיודעים בדיוק מי האב. אין פשרות בענין של הטיב. האיש, שעיסוקו בבגדים, לבוש תמיד במין אנדרסטייטמנט. כאילו זרק על עצמו את הדבר הראשון שנפל לו ליד. אבל מי שמכיר אותו יודע, שבנון־שאלנטיות הזאת מושקעת מחשבה. רק שלא כל אחד צריך לדעת את זה. יש לו דעה נחרצת על אותן נשים שמתאמצות כל־כך להראות טוב, עד שהופכות לפתטיות. הבעיה מונחת בזיוף. הזיוף בעיניו הוא בפשטנות של המושגים: מהודר זה משהו שיוצאים אתו בערב, משהו מבריק; אלגנטי זה משהו יקר; סקסי זה מחשוף עמוק. אם אשה לא מק־ינה סקסיות, בדרך־כלל לא יעזרו לה מחשופים. ככל שהמאמצים בוטים יותר, כך התוצאה עגומה יותר.

כל זה, כמובן, לא בא לומר שאין מקום להקדיש מחשבה לבגדים. ועוד איך. רק שהכל צריך להיות עם קריצה מסויימת, מלווה בסוג מתוחכם של הומור. היחידי שצריך לקחת ברצינות תהומית את הבגד זה האופנאי. כאן אין שום הומור. ג'רי דורש מעצמו וגם מעמיתיו מיומנות שאין למעלה ממנה, הקפדה על כל פרט, כל הזמן מחפש פתרונות, לא מוותר על פסיק.

וזה כמובן, לא הופך אותו לאדם קל במיוחד. ורק מי שמכיר אותו יודע עד כמה ננקטה כאן לשון המעטה. הוא יכול להוציא מן הדעת בפרפקציוניזם שלו. צריך לראות אותו לפני תצוגות כדי להבין במה מדובר. חמישים פעם הוא יבדוק אם המוסיקה שתלווה את תהלוכת הדוגמניות אכן מתאימה, אם הכסאות למוזמנים עומדים בסדר, אם הכיבוד־הקל שהוא מגיש לאורחות עונה על הציפיות שלו. אכזבותיו הגדולות הן כשלא יודעים להעריך את המאמצים שהשקיע. התוצאה זה כבר ענין אחר. יש לו דעה נחרצת על מרבית הנושאים הקשורים לאסתטיקה. בוודאי על דברים שהוא עושה. כל־כך הרבה פעמים יצא לו לריב עם אנשים שלא קיבלו את דעתו, עד שבסוף התרגל והפסיק להתרגש. גם הסביבה שלו התרגלה, ואיכשהו

(המשך בעמוד 59)

לימודים והכשרה מקצועית

מכללת תל־חי 30 שנה

אצבע הגליל על המפה

מאת שושי שמיר

"מכללת תל־חי היא מפעל משותף למועצה האזורית גליל עליון ולעירית קרית שמונה", אומר אהרון ולנסי מנהל המכללה. "מועצת המנהלים, המורכבת מאנשי הקיבוצים ומאנשי קרית שמונה, מקיימת פעילות משותפת אינטנסיבית ביותר, והדבר בא לידי ביטוי בכל תחומי הפעילות במכללה. הנוף האנושי של המכללה – מורים ותלמידים כאחד, הוא דוגמא לאינטגרציה: בני עיירות, קיבוצים, מושבים, מושבות, דתיים וחילוניים, יהודים, ערבים ודרוזים, ילדים, מבוגרים וקשישים, יוצרים יחד מערך מורכב ומעניין, המתפקד בהרמוניה". בצוות ההנהלה, מלבד מנהל המכללה ומנהלי בתי הספר, נמצאים דוד יניב, המנהל האדמיניסטרטיבי, יעל מלצר, המנהלת הפדגוגית, יוסי פרץ, האחראי על המעונות, הביטחון והתחבורה, והרצל בן־אשר, דיקן הסטודנטים ומזכיר המכללה.

"אנחנו איננו מוסד חינוכי נוקשה", אומר אהרון ולנסי. "כדי לתת מענה לצרכים האמיתיים של האזור ושל האנשים, כיום ובעתיד, אנו פועלים מתוך גמישות מירבית". ואמנם, מכללת תל־חי, שהוקמה בשנת 1957 כדי ליצור מסגרת חוגי אמנות אזוריים, בעיקר לתושבי הקיבוצים, עברה במשך השנים שינויים רבים. המכללה נערכה כמרכז להשכלה מקצועית ואקדמית, ופיתחה תכני לימוד יחודיים, תוך הסתגלות מתמדת לצרכי האזור והמדינה.

הזכויות שמעניקה המדינה לחיילים המשוחררים, מאפשרות לצעירים ללמוד שנה שלמה על חשבונה של המדינה, ולהכין עצמם לקראת לימודים טכנולוגיים לתואר הנדסאי או לימודים אקדמיים באוניברסיטת חיפה. במכללה לומדים כ־2200 סטודנטים, 65% מהם מאזור אצבע הגליל והסביבה, ו־35% מכל רחבי הארץ. לרשות הסטודנטים הבאים מחוץ לאזור עומדות כ־100 דירות מרוהטות ומסובסדות בקרית שמונה.

מכללת תל חי, באמצעות מפעל הפיס, קרן היסוד, משרד הביטחון, משרד החינוך והתרבות, מוסדות ותורמים פרטיים, מעמידה מלגות לסטודנטים זכאים. בנוסף לכך, מצויים שרותים נוספים לסטודנטים כולת"ם, יעוץ חינוכי ופדגוגי ועוד.

בשנים האחרונות, נמצאת המכללה בתנופת פיתוח גדולה. בנייתן של כיתות, מעבדות, אודיטוריום, ספריה, וכן הוחל בבניית קפיטריה, מרכז לסטודנט, אקדמון ופר"ח. בקרוב תחל גם בנייתו של בניין בן 2 קומות, שיכיל 15 כיתות לימוד, ויומש הפרוייקט לנכים שיכלול שרותים מיוחדים, מעליות ודרכי גישה. הפיתוח מתאפשר בעיקר הודות לעזרתם האדיבה של אגודת ידידי המכללה שבראשה עומד מר אליהו סתרוב, קרן החינוך, קרן היסוד, הסוכנות היהודית, תורמים ואנשים פרטיים.

בית הספר למכינות

"דברים הרבה על 'הזדמנות שנייה' ללימודים. הלימודים במכינות שלנו הם לפעמים ההזדמנות הראשונה לתלמיד", אומר שמואל (סמי) בן־שטרית, מנהל בית הספר למכינות. "מגיעים אלינו תלמידים, חיילים משוחררים ואחרים, הזקוקים להשלמת השכלה תיכונית, כולל בגרות, בדרך כלל אינם יודעים באיזה כיוון הם רוצים להתפתח. לאחר זמן קצר אצלנו הם נוכחים לדעת שהם אכן מסוגלים ללימודים, ובאמצעות המפגש שלהם עם תחומי למידה רבים כל כך במסגרת המכללה, הם מגבשים לעצמם דרך. אנחנו מקדישים לכך תשומת לב רבה, עוזרים לתלמיד על ידי מערך ייעוץ, ימי עיון ומפגשים אישיים להחליט על הכיוון המקצועי".

בית הספר למכינות נוסד בשנת 1976, כדי להציע פתרונות לצעירים שהשתחררו מצה"ל, ביניהם כאלה שהשכלתם המצומצמת (8–9 שנות לימוד) לא איפשרה להם להשתלב בשום תחום מקצועי. כיום קיימות בבית הספר מסגרות לימוד שונות, ומשך הלימודים במכינות משתנה משלושה חודשים עד שלוש שנים:

- **מכינה תיכונית** – להשלמת י"א כיתות תיכוניות.
- **מכינה לבגרות** – השלמת בגרות במתכונת רגילה.
- **מכינה קדם אקדמית** – הכנה ללימודים אקדמיים באוניברסיטת חיפה, בסמינרים, ובבתי הספר לאחיות.
- **מכינה קדם הנדסאית, במסלול מוגבר ורגיל** – הכנה להמשך לימודים בבתי הספר להנדסאים וטכנאים.
- **מכינה למדעים מדוייקים ולמדעי הטבע** – השלמת בגרות מלאה ביחידות לימוד מוגברות (מתמטיקה, פיזיקה) ובמקצועות מדעים.

רוב מסלולי המכינה כיום הם עצמאיים – וכל בחינות הבגרות פנימיות.

במסגרת הלימודים במכינות נהנים התלמידים מעזרי לימוד חדשניים – לומדות מחשב, מעבדות, וחדרי וידיאו ללימוד אנגלית. את ספרי הלימוד מספק בית הספר לתלמידים, וכן שיעורי הונכות, ומערכת שלמה של שיעורי העשרה ושיעורי הדרכה אישיים. התלמידים מחולקים לרמות כדי לאפשר כיתות הומוגניות, למידה אינטנסיבית, והתקדמות מהירה. לכל כיתה צמוד מלווה־רכז, שתפקידו להיות במגע יומיומי עם התלמידים ולדאוג לצרכיהם. משרד החינוך באמצעות מפעל הסטיפנדיות לחינוך והקרן ע"ש ספיר שבמפעל הפיס, ומשרד הביטחון, מעניקים מלגות קיום חודשיות לתלמידים הנזקקים.

"אנו רואים הצלחה גדולה בכך, ש־70%–80% מהתלמידים ממשיכים ללמוד אצלנו במסלולי ההמשך – הן בבית הספר להנדסאים והן במסלולים האקדמיים", אומר שמואל בן־שטרית.

כיתת לימוד אלקטרוניקה.

תלמידה בביה"ס לאומנויות.

אהרון ולנסי מנהל המכללה.

השלוחה האקדמית

"באמצעות לימודים אקדמיים, אנו מעוניינים להכשיר את אנשי האיזור למלא תפקידים בכירים בצפון הארץ", אומר יעקב קטייפה, מנהל השלוחה האקדמית במכללת תל־חי. "השלוחה מאפשרת לאנשים צעירים להשתלם במקום, ובעלי משפחות ומבוגרים יכולים להירשם לתכנית חלקית, מבלי להינתק מן המשפחה לפרק זמן ממושך. הלימודים פתוחים, כמובן, לכל תושבי האיזור, אנשי עיירות הפיתוח, קיבוצים, מושבים, כפרים ערבים ודרוזים".

אוניברסיטת חיפה היא הסמכות האקדמית העיקרית של השלוחה, והלימודים מתנהלים בפיקוחה ובאחריותה. לשלוחה מנהל אקדמי מטעם האוניברסיטה – ד"ר יעקב גולדשטיין.

היצע ללימודים לקראת תואר ראשון רחב מאד:

- עבודה סוציאלית
- חינוך (יסודות החינוך, יעוץ חינוכי, חינוך מיוחד, מינהל החינוך).
- לימודי ארץ ישראל.
- ספרות עברית והשוואתית.
- הסטוריה של המזרח התיכון.
- B.A. כללי.
- הוראת מדעים – ביולוגיה (בשיתוף עם אורנים)
- מתמטיקה ומדעי המחשב

בוגרי המסלול בחוג למתמטיקה ומדעי המחשב יכולים להשתלב ב:

- תעשיות עתירות ידע בענף המחשבים.
- מכוני מחקר.
- מפעלי תעשיה שונים שניהולם מחייב מחשוב.
- הוראת מתמטיקה ומחשבים במערכת החינוך.

תחת חסותה של האוניברסיטה העברית, הפקולטה לחקלאות ברחובות, מתקיימים במכללה לימודים לקראת תואר ראשון בחקלאות. התלמידים לומדים שנה אחת במכללת, ואת השנתיים הנוספות הם ממשיכים ברחובות. חלק גדול מסגל ההוראה הם אנשי האיזור, העובדים ב"מיגל" – מרכז ידע גליל, שהוא מכון למחקר יישומי בחקלאות. כמו כן, קיימת תכנית לימודים לקבלת תואר ראשון של האוניברסיטה הפתוחה בתחום מדעי החיים, בהנחייה שונברת.

תחום נכבד במכללה הוא נושא ההשתלמויות למורים בשנת שבתון, או לקראת הסמכה לתואר מורה בכיר. הלימודים מתקיימים בשיתוף עם מחלקת ההשתלמויות של משרד החינוך והתרבות – מחוז הצפון.

השתלמויות אחרות מיועדות לעובדי רווחה, בריאות ובריאות הנפש, שהן מסגרת ללימודי המשך לעובדים סוציאלים, פסיכולוגים, יועצים חינוכיים וכדומה. מרכז ההשתלמויות בתחום זה ממומן על ידי אלכ"א (אגודה לקידום כוח אדם), השייכת לג'וינט־ישראל.

ללימודים בשלוחה האקדמית במכללת תל־חי יש יתרון גדול – הפעילות היא במסגרות קטנות יחסית, יש קשר בלתי אמצעי בין המרצה לסטודנט, תוך ניצול מירבי של תנאי ההוראה. בשלוחה ספריה מרכזית המותאמת לצרכים אקדמיים, ומחלקת מחשבים מפותחת המאפשרת קיום לימודים ספציפיים וכלליים לקהל הסטודנטים.

בית ספר להנדסאים

"המיוחד בבית הספר להנדסאים במכללת תל־חי, הוא יחסי הגומלין ההדוקים המתקיימים בינו לבין ישובי הסביבה ובתי הספר האחרים במכללה. "יש לכך דוגמאות רבות מאוד", אומר מנהל בית הספר, צבי אסטרחן. "במגמת הנדסאי האדריכלות שלנו, למשל, לומדים אומנם חומר כללי, אך גם מאפשרים לתלמידים הקיבוצניקים שבינינו לשלב בתכנית הלימודים שלהם חומר המתאים לצרכיהם המיוחדים – תכנון קיבוצי, עיצוב פנים של בית קיבוצי וכדומה".

יחידת המחשב הגדולה של המכללה, מספקת להנדסאי האלקטרוניקה והמחשבים הלומדים חומרת מחשבים כה נרחב ללימוד קרבי המחשב, הארכיטקטורה שלו ומעבדיו, ההנדסאי המסיים את לימודיו במכללה, יודע ומסוגל לעבוד במעבדות לתיקון מחשבים, בהפעלה, וגם בנושאים הקשורים לרשתות מחשבים.

בשנה הבאה עומדת להיפתח במסגרת בית הספר מגמה להנדסאי חקלאות, שתעבוד במשותף עם מכון "מיגל", העוסק במחקר יישומי של החקלאות בגליל.

מגמת הנדסאי תקשורת אף היא עתידה להיפתח בשנה הבאה, ותלמידיה יוכלו להשתמש באולפני הטלוויזיה המשוכללים שבמכללה כדי ללמוד את נושא ההפקה והאחזקת וידיאו וטלוויזיה.

"למרות שמספר התלמידים בבית הספר להנדסאים מגיע ל־300, ומספר המורים מגיע ל־40, נשמרת בו האווירה האישית, שהיא לבה של המכללה" – אומר צבי אסטרחן. "באמצעות המורים, שחלקם באים ממפעלי התעשייה באזור, מתקיים קשר עם מקומות העבודה העתידיים האפשריים של התלמידים. כך נוצרת מערכת הדדית המטופחת על ידי שני הצדדים, שודאי תביא תועלת לפיתוח תעשיית הגליל בעתיד".

תחום נוסף שניכר בו שיתוף הפעולה ההדוק בין בית הספר לבין מפעלי התעשייה באיזור, הוא קורסים המתקיימים במסגרת בית הספר, להכשרת אומני תעשייה לצורך קידומם, למשל, קורס לניהול עבודה, וקורס למחשבים. בית הספר להנדסאים של מכללת תל־חי שייך למה"ט – מכון הכשרה טכנולוגית. החומר הנלמד מוגדר על פי תכניות מה"ט, בחמש מגמות עיקריות – אלקטרוניקה, מחשבים, תעשייה וניהול, מכונות, אדריכלות ובמגמה נוספת להוראה, המיועדת לבוגרי בית הספר המעוניינים להורות בחטיבות הביניים ובבתי הספר התיכוניים.

המכון לאמנויות

המכון לאמנויות במכללת תל־חי חובק בתוכו 17 מחלקות אמנות משולבות זו בזו. שילוב המאפשר לדבריו של מנהל המכון אריה (סציו) שגיא, תכניות לימודים מגוונות מ־3 שעות שבועיות ועד לימודים מלאים. בבחירה חופשית של התלמיד במקצועות הלימוד. אוכלוסית הלומדים בתל־חי היא רב גילית מגיל 15 ועד 60 ויותר. (במחלקות הדרמה והמחול תחילת הלימודים בגיל 10) חלק מקבוצות הלימוד נפרדות למבוגרים ולנוער וחלקן מעורבות. סה"כ כ־1000 תלמיד בשנה. רוב תלמידי המכון הם מאיזור הגליל העליון קיבוצים, מושבים, ק"ש, חצור, צפת ורמת־הגולן. המכון ב־30 שנות פעילותו הפך למרכז אמנות בעל שם ורמה. הוא משמש כיום מרכז לפעילות אמנותית ארצית ובינלאומית בכנסים ואירועים ("תל־חי" 80 ו־83), ובראש השנה הקרוב (ספטמבר) – "תל־חי" 87, שבזכותם פועל בתוכו מספר רב של אמנים פעילים בעלי שם שהם גם המורים במערכת.

בית־הספר לציור ופיסול – פועל כבית־ספר לכל דבר, תלת־שנתי, 5 ימים בשבוע. תוכנית הלימודים כוללת רישום, ציור, תורת הצבע, תולדות האמנות, לימודים עיוניים, יסודות הפיסול, וסדנאות רבות כמו – תחריט, הדפס, ליטוגרפיה וצילום.

המכון מציע קורסים מגוונים בנושאים כמו: רקמה יצירתית ורקמת עדות, עיצוב בובות ותיאטרון בובות, תפירה ותחרה אמנותית, אריגה אומנותית, קדרות, צורפות, עיצוב גרפי.

בית־הספר למחול – שבו נלמדות טכניקות של בלט קלסי ומודרני, מהמוסיקה למחול, דרכי חשיבה בתנועה, עבודה עם חומרים וחפצים, CONTACT, כוריאוגרפיה, ג'אז. החוגים מיועדים לגילאים שונים ויש בהם המשכיות של שנים אחדות.

בית־הספר לדרמה – בו לומדים את יסודות המשחק, התנועה והפנטומימה, ילדים ובני־נוער וכן מבוגרים.

בית־הספר למקצועות הטלויזיה הוא אחד המקצועות האטרקטיביים – בו לומדים צילום ועריכה, תולדות הקולנוע, הכנת תסריט, הגשה וקריינות, לימודי וידאו־ארט ואנימציה – סדנא לאומנים. "גם כאן המורים עצמם הם מבין טובי היוצרים בארץ", מסכם אריה שגיא (סציו) את פעילויות המכון לאמנויות.

בית הספר להשכלת מבוגרים

בית הספר להשכלת מבוגרים, בהנהלתו של יצחק (זיק) גולן, אינו בית ספר פורמלי. רוב פעולותיו מתקיימות אחת לשבוע.

"לבית הספר שתי מטרות עיקריות, שהאחת מהן מקצועית, והאחרת חברתית, אומר יצחק גולן. "מאחר שתושבי אצבע־הגליל והגליל רחוקים ממרכז הארץ, אנו מקיימים השתלמויות במכללה להכשרה מקצועית ולהשכלה כללית. בהתאם לתפיסה החברתית שלנו, יושבים פה על ספסל הלימודים אנשים מכל מגזרי הציבור, והאינטגרציה החברתית ביניהם פועלת טוב מאוד. האינטרס ההשכלתי המשותף מאחד את כולם".

בבית הספר מספר מסגרות:

★ **המרכז למחנך** – הוקם כדי לספק הכשרה למטפלות בבתי הילדים בקיבוצים, קורס לרכזי

המשך בעמוד 53 ◀◀

אלכסנדר ביהודה המכבי

אלכסנדר. מסעדה שכונתית. רחוב יהודה המכבי 81, ת"א. מכוססת על גרעין קשה של לקוחות קבועים – תושבי הסביבה, בעלי צווארון לבן העובדים בסביבה. מה שנקרא "אוכלוסייה יפה". נפתח בבוקר לפת שחרית, אחריכן לקפה של התעוררות. אלה ששתו כאן את קפה הבוקר שלהם עשויים לחזור לפת צהריים, ואלה שאכלו פת שחרית אפשר שתראה אותם כאן לתה של מנחה. מאלה וגם מאלה יגיעו לארוחת הערב.

ב"אלכסנדר" (כמו במקומות רומים לו) יש שולחנות קבועים ללקוחות קבועים. אם המקום "מפוצץ" ובתווך ניצב שולחן ריק, מיותם מיושביו, אין זאת כי הוא ממתין ל"קבועים" שלו. ויש שם עלמה אחת, הדר קוראים לה, נינוחת־סבר וחייכנית, הסובבת בין השולחנות, מכירה את כולם וכולם מכירים אותה, יודעת את שגיונותיהם הקולינריים ומורה למגישים ולמגישות איך "לפנק" אותם. יש שם תפריט ורוד, עם היצע מכובד למדי, אבל ה"קבועים" אינם נזקקים לו. הם מכירים את בשורותיו. לכל היותר מתייעצים עם אותה עלמה, הדר שמה, מה כדאי לקחת היום. כפי שאמרנו: מקום שכונתי. תמונת קהל סימפטית.

את ארוחת הצהריים שלנו פתחנו שם בלגימת מיץ תפוזים טרי שנסחט על פי הזמנה. יחד איתו הגיעו לשולחן סלסלה עם פרוסות לחם באגט טריות, ומימרח חמאה מתובלת. בהמלצתה של הדר ובעידודו של מזג־האוויר הסגרירי הזמנו מרק בצל. מולנו הזמינו מרק ירקות. מרק הבצל היה מוקדם בהרבה גבינה, וקוביות הלחם שבו נותרו פריכות על אף טבילתן בנוזלים הרותחים. ממול דווח לנו כי מרק הירקות ריחני וטעים.

את ההמשך הזמנו מאותו מדור בתפריט הקרוי "המטבח האיטלקי". קיבלנו קנלוני ולאזאניה, שניהם בתוך צלחות חרס מלבניות שהולהטו בתוך התנור על תוכנן. הפאסטות במסעדה זו עשויות על פי שיטת המטבח האיטלקי המהיר – הכל מוכן מראש, הכנס לתנור, הלהט ושלוף בזמן, כשהשכבה העליונה הוקרמה כרבעי והפנים מכבעב. על כן אין לצפות ללאזניה ה"קלאסית". ואף על פי כן – מנה טעימה, שאתה מחסל אותה עד תומה בהנאה רבה. מבין שתי מנות הפאסטה שהזמנו היתה הלאזניה הבחירה המוצלחת יותר.

מנות עיקריות – אפרוח ממולא ודג פורל. האפרוח שקיבלנו אכן היה אפרוח (לכל היותר פרגית צעירה מאוד). הוא היה ממולא בתערובת של בשר קצוץ, פטריות ובצל. לא רע. הדג היה מצויין. הוא נעשה על המחבת, עם חמאה ושמנת מתוקה, יין לבן וקצת תמצית מרק. תיבלו אותו בזהירות רבה ולא חסכו בשקדים. תוספת לדג היתה תפוד אפוי בנייר כסף.

המנות האחרונות, כמו מוס, בוואריה וקציפות למיניהן, אינן נקנות בחוץ – ומכאן איכותן. אנו ממליצים על קציפת הלימון. חמצמצת וקלילה ומתאימה לסיומה של ארוחה כבדה. מי שבוחר לסיים בעוגה, המלצתנו היא עוגת גבינה כאוכמניות. אל תוותרו על הקפה. הוא גאוות המקום, ובצדק. בעלי המסעדה מערבבים את הקפה בעצמם ובתהליך בישולו מוסיפים לו חלב שמן.

את המחירים ניתן להגדיר כ"נוחים": ארוחת בוקר מלאה, עם ביצים וכו' – 6.50 שקלים; מרק – 3.50 שקלים; קנלוני או לאזאניה – 5.90 שקלים; דג טול עם לימון ושקדים – 11 שקלים; פורל בשקדים – 16.90 שקלים; ספל קפה – 1.50 שקלים.

קערת סלט חצילים ובצל, אחד מרבים בתפריט של "סם מסעדות" האיטלקית החדשה באור יהודה. (צילום: שמואל רחמני).

מסעדה איטלקית באור־יהודה

פתאום, כצד הכביש החשוך שבין בית־דגן וצומת־אוויה – המון אור. תחנת דלק שופעת נוגהות פלואורסנטים ולידה בניין לבן חדיש, עם מרחבי מרפסות פתוחות היפות לעת קיץ. המקום הזה, בשולי איזור התעשייה החדש של אור־יהודה, נושא שלט האומר: "סם מסעדות". סם מסעדות הוא, למעשה, מסעדה איטלקית מהודרת. מישהו השקיע שם הון־עתק בעיצוב הפנים כדי להעניק למקום הדר ויוקרה.

המלצר הביא לנו תפריט שפשטותו עמדה בניגוד לחזותה של המסעדה, ומיד אמר שתפריט חדש והולם נמצא בדפוס. הוא גם סיפר לנו שבלילות שבת יש כאן, מלבד אוכל איטלקי, תזמורת וזמר – ואם לא מזמינים מקום מראש, הסיכוי להשיג שולחן טוב שואף לאפס.

עד שנעיין בתפריט ונחליט מביאים את משקה הבית בכוסיות קטנות, מין קוקטייל, על בסיס של וודקה וקוואנטרו. ועד שמביאים את האוכל יש זמן לבחון את המקום: אולם גדול, בר מהודר עם יער של כוסות וכוסיות התלויות במהופך. שולחנות ערוכים יפה. באחת הפינות שולחנות נמוכים וכורסאות לבנות רכות לאלה שבאו רק ללגום, או לאלה שממתינים עד שיתפנה להם שולחן. התפריט, שחלקו הראשון מאכלים וחלקו השני משקאות מן הבר, מחזיק שמונה עמודים. הוא פותח בכבד אווז על טוסט וסלמון מעושן, עובר למיני סלטים ופטריות באופני הכנה שונים, עובר למאכלים איטלקיים שונים, מתקדם לעבר הדגים והבשרים, גולש אל היינות ומסיים בשפע של קינוחים.

המסעדה, במתכונתה האיטלקית, היא עדיין בראשית צעדיה. טובלת פה ושם ממחלות ילדות, מחוסר אחידות ברמת מנותיה השונות. יש מנות משובחות, ויש כאלה שאינן תואמות את מה שאמור לייצג אותן בתפריט. אבל בנוף העמום והמטושטש של מסעדות איטלקיות בישראל, המסעדה הזו באור־יהודה היא נקודת אור מבטיחה על אף כמה מכשלות שאתה עשוי לגלות בה במהלך ביקורך. לדוגמה: מלצרית הבאה לקבל מהשולחן את הזמנת המשקאות רצוי שיהיה לה מושג אלמנטרי ביינות האלמנטריים. למשל: אם תזמין סופלה – שלא תקבל... פיצה.

בתקווה עזה כי כל אלה ועוד הן מחלות ילדות הכרחיות שתעלמנה מהר, אנו ממליצים על המסעדה הזו לכל מי שנפשו עורגת אל מטבח איטלקי. אל תחמיצו שם את הקרפצ'יו (פרוסות דקיקות של בשר פילה נא) או את ה"סקלופינה מרסלה" (שניצל עגל ביין מרסלה עם פטריות).

ממבחר הספאגטי שטעמנו שם אנו ממליצים דווקא על הנאפוליטני, שהרוטב שלו (עגבניות, יין, בצל וגזור) היה מעולה. קינחנו בגביע עמוס בתותים טריים שיצקו עליהם מעט ליקר קוואנטרו וכיסו אותם בקצפת. אחרי־כן קפה אספרסו איטלקי, תקיף מאוד, ולסיום כוסית של "גראפה" אמיתית.

השף והמנהל של המסעדה הזו הוא גבר העונה לשם פדרו. מוצאו מצ'ילה והוא עשה שנים במטבחי מסעדות נודעות באירופה. עכשיו הוא כאן, באור־יהודה. מנסה "להרים" מסעדה איטלקית. משימה לא קלה. כחובבי אוכל איטלקי, אנו מחזיקים לו אצבעות.

מאו"ל

המשך מעמוד 51

תרבות, סדנ־אות לסיוע באמצעות אומנויות לחי־נוך, טיפוח המחשבה של הילדים לתוכנת תנקרא.
– סדנאות לחגי ישראל
– השתלמויות מורים
– השתלמויות „לימודי נשים"

בעתיד, כך מקווים בתל־חי, יהיה המרכז לאחד ממוס־דות ההכשרה המקצועית של משרד העבודה והרווחה ושל משרד החינוך.

★ **בית הספר לוותיקי הגליל** – פעם בשבוע, בכל יום ראשון, מגיעים לבית הספר כ־120 גימלאים מקיבו־צי ומישובי הגליל. האנשים, ביניהם רבים בני 70–80 ומעלה. הם מרכי־נים לעצמם תוכנית לימודים מתוך היצע המקצועות, שהוא מגוון מאד כמקובל במכללת תל־חי, מקפידים להגיע לשיעורים, ודורשים דיוק ור־מת לימודים גבוהה.

★ **מדרשת עובדים** – מדי יום שישי מגיעה לבית הספר קבוצת עוב־דים מן המפעלים האיזוריים של הקיבוצים. במסגרת המדרשה זוכים העובדים להעשרה במבחר נושאים כלליים.

★ **הכשרה מקצועית** – בעקבות הדרישה המוגברת לקורסים מקצו עיים ייפתחו בשבוע הקרוב מספר קורסים בהנהלת חשבונות, בהתאם לתוכניות משרד העבודה ובפיקוחו. בסיום הקורסים ייערכו מבחנים מקצועיים. בנוסף לכך מתקיימים קורסים למחשבים בחקלאות ובהשתלמות חקלאים בנושא קרקע ומים.
בשבוע הקרוב ייפתחו מספר קור־סים בהנהלת חשבונות, על פי תוכ־נית של משרד העבודה ובפיקוחו.

★ **קורסים לחשכלה כללית** – מתקיימים על פי צרכי התושבים: פסיכולוגיה, תנ"ך, קריאה מהירה, קורסים לאנגלית, צרפתית וערבית (אידיש בתכנון), ואולפנון עברית לשיפור הלשון.

★ **בתשמ"ח** – קורסים לרכזי תכנון קיבוצים, קורסים שונים בענף המלונאות, התיירות והטבחות, קור־סים חדשניים למידע ניהולי ולחשי־בה המצאתית, השתלמויות במינהל ובניהול משרד, קורס מזכירות ועוד.
בתחילת אפריל ייפתחו קורסים להנה"ח בפיקות משרד העבודה והרווחה לסוגים: 1 ו־3. לפרטים לפנות אל יצחק גולן או לאמירה גרוס בטלפון: 06-943731.

בית הספר למחוננים

בית הספר למחוננים ובמכללה, בשיתוף משרד החינוך מחוז הצ־פון בראשות ד"ר יוסי לוי, ג'וינט ישר־אל, ומכללת תל־חי, פתח את שנתו השנית עם 114 תלמידים מ־51 בתי ספר בישובי אצבע הגליל: קרית שמונה, צפת, ראש פינה, חצור, קיבו־צי האיזור, המושבים והמושבות. למ־כללה מגיעים פעם בשבוע תלמידי כיתות ד'–ט', שנבחנו ע"י מכון סאלד, ירושלים, ונותנים ביטוי לאינטגרציה בין הישובים השונים באצבע הגליל. תוכנית הלימודים כוללת את המק־צועות הבאים: כימיה, פיזיקה, חש־מל, מחשב, אלקטרוניקה, כתיבה יצירתית, פסיכולוגיה, חשיבה מתמ־טית, אמנויות והכרת האיזור על היבטיו השונים בהדרכת בית או־סישקין. לילדים מוצמדים חונכים ומדריכים מן השורה הראשונה.
פרופסור איב טננבאום ופרופ' הנרי פסוב מאוניברסיטת קולומביה המ־תמחים בנושא המחוננות, ציינו בבי־קורם במכללה שפרוייקט זה הוא מן הטובים שראו, והם צופים לו עתיד מבטיח. בית הספר למחוננים מנוהל ע"י מר עמי קוטון.
בתשמ"ח־ט' מתוכנן לימודי המ־שך למחוננות ובתוספת פרוייקט לנו־ער שוחר מדע ודעת.

ההרשמה לכל בתי הספר פתוחה עדיין. פרטים נוספים ניתן לקבל באמצעות הטלפון 06-943731/2 (8 קווים), או בכתב, לפי הכתובת: מכל־לת תל־חי, ד.נ. גליל עליון, מיקוד 12210. נשמח לעמוד לרשותך, המעו־נין ללמוד בשנה הבאה.

בית הספר המשותף „סולם־צור"

נשיא המדינה מר חיים הרצוג מתארח ב„סולם צור" ביובל ה־30 לבית־הספר.

בית־הספר הקיבוצי „סולם צור", השוכן בפאתי גשר־הזיו, הינו בית הספר ההתיישבותי הגדול בגליל המערבי, ולומדים בו 415 תל־מידים מכיתות ז' עד י"ב.

מרבית התלמידים המסיימים את חוק לימודיהם בבית־הספר, ניגשים לבחינות בגרות, וההצלחה גדולה ביותר בקנה מידה ארצי.

המגמות הקיימות הן: פיזיקה, ביולוגיה ריאלית, היסטוריה, ספרות, תנ"ך וכן טכנולוגיה מתקדמת – „מכשור ובקרה", לצד הלימודים המתנהלים ברמה גבוהה, אין צוות בית־הספר מזניח את חינוך התל־מידים, הנעשה ברוח ערכי תנועת העבודה, והמתבטא בפעילות חבר־תית שוקקת ובמעורבות התלמי־דים, כנאה לבית־ספר המסונף להסתדרות „עמל" ההסתדרותית.

לאחרונה, חל שינוי במדיניות בית־הספר ועתה יש פתיחות רבה לקליטת תלמידים מהאזור, שאינם משתייכים לתנועה הקיבוצית.

חומי קינן, מראש הנקרה, מנהל בית־הספר:
„אנו נמצאים רק בראשית השי־נוי, שיביא לגיוון אוכלוסית התל־מידים, ויעשיר בדרך זו את עולמם של המתחנכים. שכרנו יהיה בהס־רת המחיצות, ובקרוב הלבבות בין בני הקיבוץ לבין בני המושב, העיר ועיירת־הפיתוח".

מספר המקומות לשנת הלימודים הבאה – מוגבל.
פרטים במזכירות ביה"ס:
טל: 04-825272, 04-824365

חיים ואוהבים

שמפניה לארוחת בוקר

ל חלומות אסור להתגשם. הם חייבים להישאר עטופים בדוק וורוד של מאוויים, של תשוקה, של ציפיה סבלנית. הנה: האביר על הסוס הלבן אכן מופיע – אם כי כלי־התחבורה שלו שונה – והוא מתחיל לעלות לכן על העצבים עוד בטרם גררתן אותו אל מתחת לחופה.

כבית החלומות השליו שלכם – ללא שכנים, ללא רעש אוטובוסים – הנשקף אל הנוף הירוק של הוואדי בכרמל, אתם קופאים מקור וחשים בדידות כאילו גרתם באמצע הדרך המובילה מבאר־שבע למצפה־רמון.

בטיול מחוף לחוף בארצות־הברית עליו חלמתם ואותו תיכננתם בשקידה במשך שנה וחצי – אתם מגלים ששני בני הזוג האחרים במכונית הם איומים עד בלתי־נסבלים, ואתם חורקים שיניים עד לגמר הרחוק של המסע.

והחלום על ארוחת שחיתות הכוללת דג אילתית (מלוח מדי), מרק צב (קצת מגעיל), צלי פסיונים ברוטב אוכמניות (הבשר קשה מדי), מיקצף שוקולד על אננס מטוגן (אה, הצרבת) – החלום הגסטרונומי הנ"ל נהפך למיטרד המתפוגג רק בעזרת שתי טבליות "אלקה זלצר".

החלום על מכונית דמויית מכונית־מירוץ אכן מתגשם אצלכם בעזרת הפיס / הצוואה של הדוד העירירי / הכורסה המתעוררת, או, תתפלאו, גם בעבודה קשה – אבל מה טעם כאשר אתם נוסעים בה בעיקר לעבודה וממנה, פגוש אל פגוש, בפקקים־הלא־נגמרים של העיר בה חלמתם לגור ואתם תקועים בה?

וכאשר החלום של "היו זמנים" אכן עומד להתגשם וכולכם – בנים ונכדים, כדברי השיר – יושבים "אל מול האח" ומעלים זכרונות על ימיכם "במשלט עליו יושבת עיר" – אתם נוכחים לדעת שאיש מלבדכם אינו מעוניין בהם. והעיקר הוא אותו חלום גדול, חלום ציוני, שהיה לנו ולהורינו ולהורי־הורינו, על הקמת המדינה בארץ ישראל. לפעמים אנחנו שואלים: למה, אלוהים, עשית שהוא יתגשם דווקא בזמנינו? אי־אפשר היה לחכות עוד דור, שהרי היה כל כך נעים לחלום...

אין מה לעשות. לאחר שהחלום הנ"ל הוגשם ויש לנו ממנו כמה שריטות בלב – אנו חולמים על כל מיני מותרות בחיים כגון: חלום השמפניה לארוחת בוקר. זה חלום קטן המתגשם בפינת אוכל, צבועה

אדום־לבן, עם עציצים ירוקים תלויים באוויר. הוא קורה בדירת החלומות הקטנה אליה עברתם לאחר שהילדים עזבו את הבית ועברו להתגורר בחטא, כל אחד עם הנימפה שלו. סוף־סוף אפשר לעשות זאת מבלי לעורר אצלם גיחוך: לשתות שמפניה על הבוקר מגביעי כדולח.

מדוע שמפניה על הבוקר? מפני שלעולם המושגים הארץ־ישראלים שלנו שורבבה תמונה הוליוודית של כוכבות קולנוע המרחפות בבית החלומות שלהן מחדר לחדר בבגדי משי ושיראין, ושיער הפלטינה שלהן גולש עד לכתפיהן עד שהן צונחות ליד השולחן, לצד אהובן.

מיפגש ארוחת הבוקר רצוף שם בגמיעת שמפניה, ציחקוקים, גירגורים, ליטופים וכל השאר. ואז (איזו טעות), אתם פותחים את הבוקר שלכם בשמפניה לאחר ששיכנעתם את בן הזוג הנרהם "רק לנסות ולטעום", ומה קורה? שום דבר.

לא הוליווד ולא בטית. הנ"ל ממשיך בקריאת העתון. אתם מנסים לשתות עוד שמפניה ("חבל לזרוק, והרי אי־אפשר לשמור זאת בבקבוק פתוח במקרר"), ואז מגיעה הסחרחורת, ללא הנסיקה למרומים. אתם מרותקים לקרקע כמו במשקולת. זה הכל.

בחיים שלנו יש המון חלומות קטנים, מרצדים במוח, שעדיין לא הוגשמו. לי, למשל, יש חלום לא רק על שמפניה לארוחת בוקר אלא גם על סצינה אחרת, בה אני תופשת בפראות ביד מיקרופון נייד, ללא כל התראה מוקדמת, ומפתיעה את ידידי ביכולתי בהגשת מחרוזת שירי רוק. הנה אני תערובת של נורית גלרון וג'ודי גארלנד וטינה טרנר. ממש לא להאמין. אבל את החלום הזה לא אנסה להגשים, כי אני רוצה להמשיך לחלום אותו בהקיץ.

גם על השמפניה לארוחת בוקר חלמתי המון שנים: על כוס התה חסר־טעם בקיבוץ, על ספל נס־קפה חפוז כל בוקר בבית, על כוס קפה בוץ במזנון הדחוס במקום העבודה שלי ועל שוקו חם, שהילדים שלי למדו להגיש לי בשבת, לאחר שהוזהרו מה יקרה להם אם לא יגישו.

אני באמת מצטערת על חלום השמפניה לארוחת בוקר. הייתי בטוחה שזה יעבוד, ושזה מה שעשוי לצבוע לי את החיים בוורוד כל בוקר.

אני אמשיך לחלום חלומות אבודים.

תיאומים (א')

אשה של בוקר נישאת לאיש של ערב. מה כבר יכול לצאת מזה.

בבוקר, כשהיא מזיזה הרים,
הוא נישא על ענני חלום.
עם רדת הלילה הוא מזנק,
מבט ניצוצות, רוטט מרץ.
היא, דמומה מול המרקע,
מצטנפת בשמיכה, סדיגת ידיה.
מה כבר יוצא מזה, לבד מערב שקט?
כפל של חיים. האם זה טוב או רע?

תיאומים (ב')

היתה להם עדנה ביחד,
היה להם בכיף לחוד,
איש לעצמו בקליפתו.
האם זה טוב או רע?

מלון הנישואין נטרף.
הרי היו לה חלומות,
שילוב ידיים בחשיכה
עטופי מעיל אחד
בחורשת האהבה של עיר הכרמל.

מה את שואלת. מצפה לנס? פלא פלאים של המאה העשרים: המצאת האשה בחליפת ההצלחה החד־שה, בה בטוחה בעצמה. זקופה. מתוחה. יעילה. ללא חיוך, עוקפת בכביש. וההזדמנות הראשונה נוחתת נחיתה קשה – עליו.

תיאומים (ג')

אתה עם בני,
אני עם בתך,
ובינינו העולל המצווח של שנינו.
אתה טוב אל אבי שהוא צל־של־אב,
ואני מלהגת עם אמך
על כוס תה ומרקחת שהביאה אלינו,
ובינינו הילדים הבלתי־נסבלים של בנך
שגם אותם אספתי אל חיקי הרחב.

הקיצור: אנחנו אנשים מורכבים של משפחות מו־רכבות ולכבות שרוטים ומורבקים מחדש בדבק שאני מתעקשת לקרוא לו "אהבה", ואתה מגיב ב"טוב, מילא". לפעמים זה עובר. אפילו בשעה שבחדר שוררת מהומת אלוהים, כאשר שלי ושלך מכים את שלנו – אני יודעת שמוטב היה כך מאשר לוותר עליך ועל כל שהבאת איתך לבית הזה. כולל המון חבריך המתכוננים בי עדיין כעל הרכישה הכי לא ברורה של המאה.

כשהם הולכים, וגם שלך חוזרים – השבח לאל – אל הקינים שלהם, אנחנו מצחקקים ליד ערימת הכלים. ושעתנו היפה הנה באה: אמא אדמה באה על שכרה. בחיים כמו כהפי־אנד מהסרטים, למרות שאין לנו חיים מהסרטים. עם דמי מזונות ואשה נרגנת לנצח ודירה צרה מדי וגם יום הזיכרון לחללי צה"ל שהוא יום קשה לשנינו. לי במיוחד.

פוחת קצת במשך השנים? אומרים שלא. אבל גם אמרו שאתה לא בשבילי ואני לא בשבילך. כמה אנשים צריכים היום לאכול את הכובע־שאין־להם?

תמר אבידר

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 20 ל־26 במארס

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
אתם נכנסים עכשיו לתקופה בה הבטחון העצמי שלכם מתחזק והאישיות ממש פורחת. השבוע יהיו הזדמנויות לטיולים ולביקורים אצל ידידים ותיקים. מחשבה עמוקה תביא עמה הישגים רוח־ניים.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
בתחום הפיננסי חמזל אתכם השבוע, אך תיתכן מריבה כלשהי עם חבר. גם בתחום הקריירה המ־צב טוב: עכשיו אתם מניחים יסודות איתנים לע־תיד. כדאי לשים את הדגש על המטרות לטווח הרחוק.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
חיי החברה שלכם נמצאים עתה בשיאם. בהחלט ייתכן שתמצאו את עצמכם שקועים בקשר רומנטי חזק. בתחום הקריירה חלה השבוע התקדמות, אך יהיה עליכם לשים לב לפרטים. נאמנותכם תז־כה להערכה.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
השבוע ובשבועות הבאים הדגש הוא על הקריירה. עתה תיפתחנה בפניכם הזדמנויות חדשות. אתם עובדים קשה, אך ההישגים מורגשים – וזה כדאי. אין לכם זמן להרבה בילויים, אך זה שתבחרו בו יהיה מוצלח.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
זהו זמן מצוין לבילויים, ובתחום זה תהיה לכם פעילות ערה בעתיד הקרוב. קשר רומנטי קיים יתחזק ויעמיק. בתחום העסקים מישהו מנסה להאיץ בכם, אך אל תשימו אליו לב – פעלו בקצב שלכם.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
זה הזמן להזמין הביתה שותפים עסקיים, ולערב מקורבים עם עסקים. הבית חשוב מאוד בימים אלה, שימו את הדגש על עניינים ביתיים, ובקשו מבני משפחה האחרים להתגייס למלאכה.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
נשים וגברים עשויים להתחיל השבוע בקשר רו־מנטי מחייב. בשבועות הקרובים אחדים מכם יח־ליטו להינשא. זה זמן מצוין לפעולות בשותפות. תצטרכו משמעת עצמית כדי להתחיל בפעילות יצירתית.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
השבוע אתם עשויים לרכוש פריט חשוב לבית. בתחום העבודה צפויות לכם הזדמנויות חדשות ובעלות פוטנציאל לרווחים נאים; אל תחמיצו או־תן. קרוב משפחה יקנה לכם מתנה שתשמח את־כם.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
המוסיקה תופסת אצלכם חלק חשוב השבוע, ואחדים מכם אף יתחילו ללמוד לנגן בכלי מסויים. מצב הרוח שלכם, שבזמן האחרון היה ירוד, מת־חיל להשתפר. זה זמן טוב ליצור קשרים חדשים.

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
בתחילת השבוע צפויים ימים שקטים שתוכלו להקדישם ליצירה. אך בהמשך תמצאו את עצמ־כם מארחים אנשים בבית, ואולי עושים שיפוצים. כדאי לבקר בחנויות "יד שניה" ולמצוא מציאות.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
חיי החברה שלכם סוערים מאוד בימים אלה, ובתחום זה יהיו עתה הרבה הזדמנויות חדשות. עם זאת תצטרכו למלא התחייבויות חברתיות גם כאשר הן לא כל כך מסעירות. זה זמן טוב להיכר־ויות מעניינות.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
פגישה בנסיבות חברתיות תהיה כרוכה בהשלכות עסקיות. בעתיד הקרוב אתם עשויים להקדיש זמן רב לקניות, ויהיו מציאות טובות. משימה הניצבת לפניכם נראית מפחידה, אך השד אינו נו־רא כל כך.

פנטהאוז

יואל לב

צריך להשתדל

"כשיום אחד אמות", אמר עוזי אורגר לאורי, "אנא דאג לכך שעל המצבה שלי יכתבו משפט מתוך ספר של ז'ורז'ה אמדו: 'גבר לא יכול לשכב עם כל הנשים בעולם, אבל הוא לפחות צריך להשתדל'...".

ועוזי באמת השתדל. אורי התבונן מוקסם בגבר הזה בראשית שנות ה־40 שלו, צעיר ממנו בעשר שנים, המנסה בכל כוחו לחיות לפי דברי הפסוק שייכתב יום אחד על המצבה.

היה בו, בעוזי, איזה בולמוס לנשים. בכל אחת מהן הוא ראה קסם מיוחד. לא רק בלבוש או בהופעה, לא רק בדרך השיחה שלה. זה היה בעיקר בדרך שבה היא מתמסרת. אורי, שראה את עצמו כגבר של אשה אחת, מחוסן בפני קסמן של נשים אחרות, נהנה לראות את היופי שלין המינים בעיניים חדשות דרך מבטו של השכן מהקומה השניה. העובדה שעוזי אורגר היה נשוי, אב לשתי בנות, לא הפחיתה מקיסמו כלפי הנשים הללו.

שיחות גברים. עוזי אהב את השיחות הללו משום שהיתה לו הרגשה שדרכן הוא מצליח לבקוע בקיעים בחומות העולם המרובע של אורי. "אני יכול להתענג על אשה משום שבאותו רגע ממש אני רואה בה לא רק את עצמה", אהב לומר לו, "אלא גם את כל החלקים היפים שראיתי בנשים אחרות. חיוך של האחת, כתף של השניה, שפתיים של השלישית – מין צירוף מטורף ההופך כל אשה שאני נמצא איתה לאשה מושלמת העונה על כל דרישותי. ואתה, מה יש לך חוץ מאשה אחת, גליה שלך?".

לגבי עוזי אהבת נשים לא היתה כלל חטא אלא חווייה בעלת קסם ההופך כל מה שנוגע בו לאסתטיקה. כבר מזמן אמר לאורי: "אין כאן שום בעייה של דברים מותרים או אסורים. יש פשוט אנשים שאתה לעולם לא סולח להם ויש אנשים שאתה סולח להם על הכל". והם סלחו לו. כולם. בעיקר אשתו. אורי היה מוקסם מההרמוניה המשפחתית שעולמו הפרוע הפרטי של עוזי לא הצליח להפר אותה.

אהבת הנשים של עוזי נראתה בעיני אורי גם כחיפוש נואש אחר עולם אבוד, חיפוש אחר משהו שהוא עצמו לא הצליח לבטא במילים. הוא רק רמז: "הנשים שונות באמת אחת מהשניה רק בדרך שהן מתמסרות. בכל השאר הן דומות, כאילו קיבלו על עצמן לנהוג – ולא רק בלבוש – לפי צו האופנה האחרונה. רק במיטה אתה יכול לגלות את הקסם שבהבדלים".

זה קרה בעשר בבוקר, השעה שעליה אמר ד"ר סטפן ויליך מבית הספר לרפואה באוניברסיטת הארוואורד כי היא השעה הקריטית שבה לוקים בני־אדם בהתקפי לב פתאומיים וקטלניים: השעה המסוכנת ביותר ביום משום שאז לחץ הדם הוא הגבוה ביותר ומשחרר בעורקי הדם שומנים הגורמים להתקף לב. הבהילו את עוזי לבית־החולים באמבולנס צופר. דיירי הבית המשותף התבוננו מהחלונות בגבר שנישא על אלונקה.

כשאורי ביקר אותו למחרת במחלקה לטיפול נמרץ, מצא אותו עטוי מסכת חמצן ומחובר לאוסף צינורות. "תספור כמה נשים כשחור יבואו ללוויה שלי", אמר, ולאורי דומה היה שזוהי הצוואה שלו, צוואה של הומור שחור.

אורי לא הצליח להשתחרר מהמשפט הזה כאשר צעד בלוויה. עם כל האבל והכאב על מות ידידו, מצא עצמו סקרן. לרגע כעס על כך שאין בו היכולת להתרכז בכאב ולא לערב אותו עם חוש ההומור, אבל מדי פעם נדמה היה לו שהוא רואה את עוזי צועד לידו בהלוויה, פוסע מחייך, מתבונן בתהלוכת האבלים, מחפש את הנשים שאהב. אלה צעדו אט אט, מביישות, כמה נשים המבקשות לא להתבלט בקהל, להסתיר את הדמעה מאחורי משקפיים כהים. נדמה לו שהוא שומע את עוזי צוחק ואומר לו: "הן באו, כולן. אתה זוכר את זו עם השיער הבהיר, את השחרחורת הגמוכה ואת זו שמסתירה פניה במטפחת? כולן. איזה חיים יפים, לעזאזל".

אורי מצא עצמו מחייך, ואז חש במרפקה של גליה הנינעץ בצלעותיו. לרגע נדמה היה לו שעוזי הודף אותו ואומר לו: "בן־אדם, הבטחת לי לראות ולספר לי כמה נשים כאו, אז מה אתה מגחך כמו שוטה?". הוא כבש את חיוכו והידק את שפתיו, מקפיד להתבונן בדרך הכורכר הכבוש המתפתלת עד לקבר הממתין לקלוט את הגבר בן ה־42 שחי כאילו ידע שאלוהים קצב לו זמן קצר כל־כך.

אורי מעולם לא היה קרוב במיוחד אל לידיה, אשתו של עוזי. רק מות הידיד קרב אותו לאשה שהיתה תמיד בבחינת נוכחות, כזו שלא חייבים לטפס אל ראשה כמו אל ראש הר אלא אפשר לעקוף אותה.

בימי חייו של עוזי היא גילתה סבלנות מפתיעה והרבה שיוויון נפש, אבל דווקא לאחר מותו נהפכה לקנאית. היה זה כאילו המוות החזיר לה אותו יחד עם הזכויות על זכרונותיו, אלא שזכרונותיו העלו ריח חריף של אהבת נשים, ידידויות, הרפתקאות, והיא מצאה עצמה פתאום עומדת מול עבר שכל השנים התעלמה ממנו. דווקא עכשיו, כשאיום הבגידות מת יחד עם מות הגבר הבוגד, שוב לא יכלה לסלוח לו.

בעיקר כעסה על אשה מסויימת אחת, כבת 30, שחומה ונמוכת קומה, בעלת עיניים גדולות ומבוהלות שאצרו במבטן כאב עז. עוד בלוויה שם אורי לב להצטלבות המבטים המהירה בין שתי הנשים, כהבזקי סייף שאינם מבקשים לדקור אלא לאמוד את הסכנה הצפונה בלהב היריב. מבט חד של לידיה שנתקל במבט מבוהל, מגשש בזהירות, של הנוכריה.

כאשר שב וחזר אל הקבר עם לידיה, במועד השבעה, מצא שם זר וורדים גדול בתוך צינצנת ציורית שנבחרה בטעם. אורי היה מוקסם מהאלימות שהופיעה בתנועותיה של לידיה, האשה שתמיד ראה בה רק צל חיוור של עוזי. במכת יד עזה העיפה את הצינצנת מעל לקבר, מניחה לה להתרסק אל מצבת אבן סמוכה. אחרי־כן רמסה את הוורדים האדומים במין זעם איום, כאילו יחד איתם ניסתה לרמוס את זכרונות האהבה שנרקמה בין עוזי לצעירה בעלת העיניים הגדולות.

שעה ארוכה רקעה ברגליה, רומסת את הפרחים. אחרי־כן דימה אורי שהוא רואה לידיה חדשה, שקטה, משוחררת, כאילו עתה – כשהחשד שוב אינו מכרסם בה – היא יכולה לחזור ולהתמודד עם המציאות ואפילו לנצח אותה, לרמוס אותה כמו שרמסה את הפרחים.

לאורי אמרה רק: "לעזאזל איתו, החיים לצדו היו תמיד על חודו של תער".

...ערת רוק, אין ...בר כזה

(...המשך מעמוד 21)

...להעשות עד הסוף. ריקי לא מאמינה בבלופים. ...ים חוזרים אליך כבומרנג. "חשוב לי לעשות כל ... שאפשר. אני סתגלנית גדולה, ועובדת ... שיש בי". ויש בה הרבה.

כשנחתה בניו־יורק ידעה היטב שלא יעטפו אותה ... שם תהיה עוד אחת מרבים אין־ספור ... לגעת בחלום האמריקני. אמא ניו־יורק לא ... שכולנו ילדים של החיים. רק הטובים ... ריקי באה אליה עם המון רצון ועוד יותר – ... השתתפה בקורסים שהכשירו אותה לשחק ... מוסיקליות, למדה פיתוח קול אצל זמר ... וקיבלה שיעורי מחול בבית־ספרו של ... כערבים, כדי להתקיים, הופיעה במועדונים ... עם רפרטואר של שירים עבריים ולועזיים.

...המועדונים האלה הכירה את בעלה השני, ... עוד פרק בחייה שהיא מעדיפה לרפרף ... רק כמה משפטים שנותנים מסגרת. ... מסעדה, ואחר־כך מועדון־גלריה. שילוב של ... עם תערוכה. גם אני הופעתי שם. עד אז ... בהצגה אחת ב'אוף ברודווי' שלא רצה ... טוב, אבל זכיתי לביקורות חיוביות. ...גלריה היו מפגשים מרתקים של ..., שחקנים וחמרים. כמובן שחלמתי לפרוץ ... המוסיקה האמריקני, אבל לא על חשבון המטרה ... שלי אז – הלימודים. חוץ מזה, ככל שהזמן ... הרגשתי יותר געגועים לארץ, מצאתי עצמי שרה ... שירים ישראלים. הרגשתי שהקשר שלי לישראל ...

...'87 הגיעה ארצה לביקור והוזמנה להופיע ב"פסטיבאל הזמר החסידי". אחרי חודשיים היתה אמורה לחזור לארה"ב. כיוון שבינתיים התגרשה מבעלה החליטה להישאר כאן, מה ... ארה"ב נהפכה למשקל כבד מדי. גם הכסף ... בעצם, כבר לא היה לה למה לחזור. כאן, ... פירגנו לה אנשי המקצוע. ההתקדמות ... מהירה. אמריקה העניקה לה בסיס עליו ... היום בקלילות. "חזרתי מלאת כרימון, עם ... אנרגיה וכוח".

את האנרגיה הזו החלה להפגין על הבמה באופרת ... "בני בום". ציפור רוקנרול שהצמידה את הקהל ..., קול שאתה שומע רק בחו"ל. כאן עדיין ... או שומרות חייבות להיות עדינות ורכות, "לא ...". הרבה אנשים נדהמו מהתעוזה המוסיקלית ..., מהתספורת הנועזת של תלתלים פרועים ... בראש אחד עם הראשים הישראלים של אז.

"אני זוכרת שבמאי בטלוויזיה אמר לי – 'מה ... לשיער שלך. היית כל־כך מתוקה עם שיער ..., עכשיו, עם שיער כזה, פרוע, לא נוכל להראות ... על המסך'. 'בני בום' המחיש לי באופן סופי ... שונה על סוג האנרגיות שלי. אסור להבהל ..., בסוף הכל זו הגדרה של אמוציות, מעין ... פנימית. אבל רוקנרול יכול להיות גם בלדות ..., הכל תלוי ברגש שמבקש לפרוץ. בתקופה של ... שלט בארץ הריסקו. אני זוכרת שרבקה ... שאלה אותי אז 'מה פתאום רוקנרול, זה לא ...' אמרתי לה – זה רק עכשיו נולד מחדש".

...עד היום קשה לקטלג אותה. זמרת? שחקנית? ... כל אחת לחוד או כולן יחד? ריקי גל לא ... לפי מתכונות שגורות. היא אומרת שהאחר לא ... השני. כשהציעו לה בסוף שנות השבעים ... להיות להורג" של חנוך לוין ב"קאמרי", ... "לא תודה". אחרי ששאלה כמה תקבל, "חשבו ... לעבוד כחינם, לא הבינו שאני צריכה גם ... במכולת".

...לא למדה משחק בבית־ספר. פעם חשבה ... צבי. אבל גרי בילו, המנהל, איים עליה שלא תעז. הוא טען שהרגש הפנימי עדיף על כל סדנה. ריקי דווקא הסכימה איתו אחרי ההצלחה של "אנטיגונה" (תיאטרון חיפה) ו"פן" (תיאטרון בית־לסין), שם גילמה בזו אחר זו את דמויות נשותיו של אלכסנדר פן, ובכל דמות נכנסה לנימים הקטנות ביותר של הגוף – מנעורים שופעי מיניות לזיקנה מרופטת, מוזהר לפאתטיות.

עכשיו נפתחה לה תקופה חדשה בחיים. אחרי שני נישואים כושלים יש גם אהבה חדשה. קוראים לו אפי טורקניץ, בן למשפחת קבלנים אמידה מפתח־תקווה. היה חבר של שרי צוריאל. מרי בוקר בשש היא קופצת למים הקרים של בריכת גורדון. עוד אהבה גדולה. "במים אני מקשיבה לקול הפנימי שלי. אני מנותקת, לבד, רק עם עצמי. הבריכה נותנת לי כוח. גם לעשות את התקליט. הדבקתי בטריפ הזה אמנים וזמרים. מלמדת אותם לשחות. הלוואי שכל החיים יהיה לי מה לתת ומה לקבל".

"כן", היא אומרת, "עכשיו אני גם מפוייסת עם אמי, אחרי הרבה שנים של ניתוק. תהליך החזרה אליה היה הדרגתי, החל עוד כשהייתי נשואה לפולי והתחזק עם השנים. היא יצרה איתי קשר. הבנו שאין עוד טעם לשמר את מרירות העבר. צריך לראות קדימה. היום אנחנו כבר יושבות ומדברות על התקופה שבה הייתי מרוחקת ממנה ונשארתי עם אבי. אחרי שהם התגרשו היא גידלה את אחי, וזה בהחלט עורר בי רגשות זעם ותסכול. היום אני מקבלת דברים בהבנה ואנחנו חברות טובות. היא הסבירה לי ששלחו אותי למיסיון כדי שלא אעבור יותר מדי טלטלות קשות. היום קל לי יותר לקבל את עצמי וגם קל יותר לאחרים לקבל אותי. במשך השנים חייתי עם שאריות של ילדות כואבת. דברים היו מפוזרים בדרך. אבל הזמן עשה את שלו. אני מאמינה בגורל. היום אני יותר סלקטיבית לגבי הסביבה שבה אני נמצאת, החברים שאני בוחרת בהם, התפקידים שאני לוקחת על עצמי".

עכשיו תקליט ראשון. זמרת. זה כרטיס הביקור האמיתי שלה, היא אומרת. מרברת עליו במונחים של לידה. "כל השירים בתקליט הם ילדים שלי. אחד אחר". תהליך זמני לילדים שרצתה ללדת. מתי כספי הלחין והפיק. הוא האבא הרוחני. 15 שנה חלמה לעבוד איתו. הם לא חזרו על החומר לפני האולפן. הכל נולד בפנים. חי. לפעמים זה עובר טוב, לפעמים זה גורם לציפור הרוק להרגיש כלואה, כמו בכלוב. בהאזנה ראשונה היא נשמעת כמי שעדיין שומרת לעתיד רורבות מהעוצמה הקולית שלה.

את המלים לשירי התקליט אספה מחברים שונים. השירים לא נכתבו לפי הזמנה. היא בחרה מהמלאי שלהם את מה שדיבר אליה או מתוכה, והצטרף לציוני דרך אוטוביוגרפים. אלה עוברים דרך קולה המהפנט שמחליף גוונים רבים – מעדינות מלטפת ועד צליל מרוסק שמטפס בקצה כוחותיו אל הפסגה, מיצוי אופטימלי של הלכה שמפעפעת בה.

שירה שם אשה המחפשת יד אוהבת אחרי ילדות בודדה, עצובה, צבועה בשחור. "למה החושך אותם / איפה היד שתלטף / הוא משתוקק למגע של אימו...". יש בתקליט גם כמה רגעים מחוייכים, כשהצבעים והרגשות מתערבבים כמו בחייה, אבל מעל כל השירים מתגבהת ומאפילה "נערת הרוק" – שיר פנטסטי לא שירי, יותר סיפור מהחיים על נערת רוק שנהפכת לסמרטוט. טקסט בוטה וחזק של יצחק לאור. ספק אם יעבור את הרדיו או הטלוויזיה!

"זה יכול להיות גם סרט קולנוע, נערה רזה, שיער ארוך, חזה כבר או רק פטמות בולטות מאוד ואף אדום מקור, או קוקאין, עם להקת הרוק ברחוב ליד הבר. הורף עוד מעט.

"כשהם מנגנים היא לא אוספת כסף. היא יושבת קצת רחוק מהם על מין קופסה שחורה, או קמה לה פתאום ויושבת לה פתאום על אבן חרה מחוץ למעגל. עיניה ריקות או עצובות. היא בכלל לא אוהבת מישהו מהם.

"היא שוכבת רק עם המתופף, או עם כולם, או עם אף אחד לא, או לפעמים עם מי שנשאר איתה לבד במקרה.

"הם לא רוצים ממנה כלום, או לא. יותר ממה שהיא נותנת, גם עיניהם ריקות, מטושטשות. היא מחכה למישהו אחר. התגלגלה איתו עד רומא. בחזרה נסעה לבד, או נסחבה איתו, או נסחבה עם מישהו אחר. ובשנסעו, דיבר איתה על זו שעזבה אותו, שהוא אוהב אותה עדיין, בת זונה, או שידבר איתה על תוכניות הנישואין שלו, על כסף ועל נדודים קבועים.

"עיניה ריקות, מטומטמות, קרות אולי. בכלל היא מפגרת. ובימים קרים מאוד הם נכנסים לאיזו אכסניה זולה ומדברים הרבה על קוקאין, לפעמים בקור על בירה, לא קרה. חולמים על נסיעה להודו באוטובוס צמוף דרך איסטנבול וקאבול. הם שם זול שם. אפשר להביא ולמכור קצת כאן. הם לא רוצים להפיק תקליט ולא אכפת להם במעט משום דבר.

"היא מזדיינת בקלות, או לא זוה במעט כל הרפיקה, או מסייעת בתנועה קלה של הישבן שלה לאקט החוירה, וקופאת או משתוללת. היא לא אוכלת או היא כן אוכלת, או היא כן גומרת או היא לא גומרת, או היא לא מדברת. היא לא נותנת, לא מזדיינת, לא או כן מאוננת, אולי רק מבשלת להם, אולי רק מתבוננת בהם בשקט, בשקט, בעוד הם מעשנים מריחואנה ושותקים.

"היא היתה רוצה להיות נערת רוק, אבל אין דבר כזה".

הנערה הזאת היא לא ריקי גל. היא רוק, אבל לא נערה. את הסיפור של הנערה ההיא ראתה מהצד. לא היתה בתוכו ממש. ריקי לא היתה ג'ניס ג'ופלין ששרפה את הגוף והנשמה עם מזרק הירואין, לצלילי רוק. ריקי, בחיים שלה, העדיפה להתגבר בתוך הקליפה שלה ורק אחר־כך, כשהבשילה, הלכה עם הרוקנרול. היא דלוקה על השיר בקול מתאר. איך לא לחיות. איך לא למות.

אבי מורגנשטרן

מאת ג. יפית

שבוע אחרון למכירה הגדולה ב„טתח"

סוף מבצע המכירות הענקי של "טתח". שבוע אחרון – מדפים שהתמלאו בסחורה חדשה. בואו ל"נקות" מדפים במחירים הכי הכי נמוכים! עד למעלה מ־50% הנחות. האשראי עד מאי! האביב הזה והפסח הזה נהיה לבושים היטב. גם הבית ירוויח.

סוודר – 39.90 ש"ח
מכנסי קורדרוי – 19.90 ש"ח

זוכרים את התקופה שישראלים נסעו לחו"ל לצורך קניותז ניצול מבצעי המכירות הגדולים הפך את הנסיעה לכדאית ו"מרקס אנד ספנסר" המה ישראלים...

מכירה ענקית "נוסח אמריקה" נערכת ממש בימים אלה בישראל. זהו שבוע אחרון למבצע "ניקוי מדפים", עליו הוכרז ב"טתח" ואלה שהשפע והאיכות של "טתח" קסמו להם תמיד הצביעו ברגליים. המוני גדשו את סניפי "טתח" ועוד המדפים מלאים ומחכים...

"טתח" זה פירמה

המבצע הגדול ביותר של השנה בישראל נערך במסגרת חודש הצרכן ב"טתח". חודש גדוש מבצעים, הנחות ואשראים. "טתח" רכשה לעצמה מכבר מעמד מיוחד: מבחר ענק, טיב מעולה, אחריות ענק של פריטי לבוש רבים הובחלו בלילות(!) אל החנויות, כדי לספק את הדרישה הרבה. הנה מה שמחכה לנו ב"טתח" השבוע.

לילדות ולילדים

ראשית לקטנים שבחבורה. מבחר עצום של חולצות חמד מרהיבות: 15 ש"ח בלבד. חליפות מקסימות לילדות רק 19.90 ש"ח! מכנסיים לילדים ולילדות בג'ינס וקורדרוי: 19.90 ש"ח! סוף עונת החורף: מעילים וכרבלים: 39.90 ש"ח. סוודרים אופנתיים מקסימים: 19.90 ש"ח בלבד! ועוד ועוד פריטים רבים נהדרים. נמנמות לילה (פיז'מות) יפהפיות 15 ש"ח בלבד. רוצו הורים ואל תחמיצו.

לנערים ולגברים

לנערים, לצעירים, לגברים אופנה מקסימה במחירים מצחיקים ממש. כדאי לרוץ ולחטוף. מכנסי קורדרוי מעולים בגזרה מצויינת: 29.90 ש"ח. מכנסי צמר אלגנטיים, תפירה מעולה ובדים אופנתיים רק 39.90 ש"ח. חולצות "ג'ין הנרי" במבחר עצום, בדוגמאות ססגוניות, החל מ־19.90 ש"ח! חולצות פלנל משובחות משל "מנהטן" החל מ־19.90 ש"ח. סווצ'רים "ג'ין הנרי" אופנתיים יפהפיים 29.90 ש"ח! סוודרים חדישים בדוגמאות רבות: 49.90 ש"ח. מעילים וכרבלים: רק 79.90 ש"ח.

לנערות ולנשים – חגיגת אופנה

הזדמנות השנה להרכיב מלתחה מושלמת. יופי של מלתחה במחירים כדאיים ביותר ובאשראי. מערכות לבוש מושלמות להתאמה ושילוב. מספר עצום של שילובים על בסיס מספר פריטים בלבד. לדוגמה: מכנסי קורדרוי בגזרה אופנתית: 19.90 ש"ח בלבד! סוודרים אופנתיים גדולים, (תואמים או משלימים) החל מ־29.90 ש"ח! חולצות. כותנה מעולה: 29.90 ש"ח. חולצות פלנל משובצות חדישות החל מ־29.90 ש"ח! מבחר עצום של סווצ'רים לצעירים החל מ־19.90 ש"ח! תכנון נאות יבנה מלתחה מקסימה בהוצאה מינימלית של 200־150 ש"ח בלבד.

ומה למשפחה ולבית?

15% הנחה על מפות שולחן יפהפיות. שלל דוגמאות מטרילין משובח.

20% הנחה על מבחר שמיכות חורף ושמיכות לעונת המעבר מנוצות כרמית.

אדידס לילדים ב־5 ש"ח בלבד בחנויות המפעל של "טתח"

בארבע חנויות המפעל של "טתח" תוכלו לקבל מציאות של ממש. כל מה שמוצע ביתר חנויות הרשת ובנוסף פריטים בודדים, במחירים ממש מצחיקים. תוכלו למצוא פריטים בודדים של מוצרי קיץ קליליק ואופנתיים, עודפי ייצוא של פריטים משובחים ויצירות אופנתיות רבות, טובות לעוד שנה שנתיים לפחות. המחירים כאמור מצחיקים. אתם תאהבו אותם. לדוגמא: מגבות "רוזף" עם פגמים קלים נמכרות כאן ב־40%! הנחה. שמיכות "חוליפיל" סופר Q (כרמית), מעודפי ייצוא, נמכרות כאן ב־40% הנחה. מצעי כותנה (100% כותנה סרוקה) באיכות ויצוא מעולה (מעודפי ייצוא לאנגליה) ב־40% הנחה. עודפים מקיץ 86 נמכרים כאן במחירים מגוחכים. לגברים: חולצות דקרון, שרוול קצר: 19.90 ש"ח. לנשים: חולצות סריג "ליז": 19.90 ש"ח. מכנסי כותנה: 19.90 ש"ח. לילדים: חולצות אדידס ב־5 ש"ח בלבד.

חנויות המפעל:

חרצל – הרצל 6 ת"א
צ'ק פוסט – רח' שלמה בן־יוסף 3, חיפה
ירושלים ב' – המלך ג'ורג' 7, ירושלים
בזאר מתף באר־שבע – שד' קק"ל 139, ב"ש

גבורה ומוניטין. לא היה ספק בהצלחת המבצע והיענות הקהל. אבל המציאות הבהימו גם את אנשי [illegible] ביותר. כמויות

מבצע אביב
50% הנחה על מצעי "כיתן"

מצעים חדישים
לקנות עכשיו לשלם... אחרי הפסח

מאז ומתמיד נהגנו לרכוש מצעים באביב ולקראת חג הפסח. השנה נכונה לנו הפתעה אביבית. את מצעי "כיתן" המעולים כולם כבר מכירים. עכשיו ההזדמנות לקבל אותם בהנחות גדולות. מצעים מסדרות "הצבעוניים" ו"קוקטייל" בשיטת שלב והתאם ימכרו השבוע ב־25% הנחה!
ואילו מצעי הפלנל במבצע מיוחד עד 50% (!) הנחה. כדאי לנצל את ההזדמנות ולהכין "נדוניה" גם אם לא מתכוננים להתחתן. מצעים מעולים בבית תמיד צריך.

25% הנחה על מגבות משובחות וחלוקי פרוטה נעימים ורכים. מבצע "כיתן" בלעדי ב"טתח".
25% הנחה על כל המצעים האופנתיים של כיתן מסדרת "צבעוניים" ו"קוקטייל" בשיטת שלב והתאם.

בואו ב... לסניפי "טתח" הבאים:

תל־אביב	דיזנגוף 136*
	אלנבי 85
	הרצל 6
רמת־גן	קניון*
	ביאליק 29
בת־ים	שד' העצמאות 67
ראשל"צ	הרצל 68
רחובות	הרצל 203
הרצליה	סוקולוב 33
כפר־סבא	מרכז אחרוני
נתניה	הרצל 9
חדרה	רוטשילד 36
פתח־תקוה	קציר 6
ירושלים	לונץ 7
	המלך ג'ורג' 7
באר־שבע	שד' קק"ל 139*
אילת	מרכז קניות שלום
חיפה	דרך העצמאות 61
	הרצל 50, הדר
	רח' שלמה בן־יוסף 3, צ'ק־פוסט*
	השופטים 76, ק.מוצקין
עכו	בן־עמי 43
נהריה	ככר העיריה
עפולה	ארלוזורוב 8
צפת	ירושלים 40

סניפי "טתח" המסומנים בכוכב יהיו. פתוחים במוצאי שבת, לנוחות הקהל

50% (!) הנחה על מצעי הפלנל המשובחים של "כיתן".
כדאי השנה להצטייד לכל השנה. כדאי לחשוב. גם שנתיים שלוש קדימה ולנצל את המחירים הנוחים.

אל תחמיצו את השבוע האחרון

הקניה הטובה ביותר של השנה. האופנה האחרונה במחירים הנמוכים ביותר. כדאי להצטייד במתנות, אפילו לקרובים מחו"ל. כדאי להכין סטוק קטן, אם המצב הכלכלי מאפשר. השבוע האחרון של המכירה הגדולה של "טתח" הוא השבוע המוצלח ביותר לקניות השנה. אל תוותרו על "טתח" 1987, להתראות ב־1988.

ג'רי מליץ. נקודה

(המשך מעמוד 48)
הנים נעשו פשוטים יותר. עדיין הוא יכול לשבת הנה ולנסות לשכנע את הצד השני שהאמת היא היה. טודאי שזה מעייף לפעמים.
בכלל, דעתו היא שאשה אשר מתלבשת נכון היא ד הוצרת אמון שהיא באמת אוהבת את מה שהיא לובשת, ובשביל ליצור את האמון הזה הבגד צריך להתאים לה, לאישיותה. היא צריכה להרגיש בו נוח, לשאת בו את עצמה. הבגד הוא המסר. זה המוטו שלו. הבגדים שאנחנו לובשים, הצורה שבה אנחנו לובשים אותם, הם ההתצנה של האישיות שלנו. יש כל מיני בגדים לכל מיני מסרים שאדם רוצה להעביר, גם אם הוא לא מודע לכך. גם מן הסיבה הזו, היה לו חשוב מלכן להכיר את הקליינטיות שלו.
ולמרות כל החברות ונחישות ההחלטה, וההצלחה שלו, הוא נשאר הילד הביישן שמתחבא מאחורי העמוד כדי שלא יראו אותו. הוא יכול לא ללכת לאירועים וקיזואלים והכיינוצצים, רק מפני שלא מצא פרטנר מתאים שילווה אותו, יציל אותו מן המבוכה של כניסה לבד. בהפסקות של קונצרטים בהיכל־התרבות, הוא מסוגל לא לצאת ללובי, ואם הוא כבר יוצא כדי לעשן, הוא תופס לו פינה מרוחקת, מפחד שמישהו יתפוס אותו שם ויתחיל לדבר אתו. הוא מרגיש טוב רק במגרש שלו – בבית, או בסטודיו. שם הוא בקושי יכול להצחיק עד דמעות, מלא סיפורים. ושם הוא גם שתלטן במידה מסויימת, נוטה לעתים להכתיב לאנשים כיצד עליהם להראות.

ג'רי מליץ מגדיר את עצמו כמיסיונר של אסתטיקה. „כמו שאנשים מחליטים להקדיש את עצמם למלחמה בסמים, או באלכוהוליזם, אני נלחם כנגד כיעור. אני לא יכול לעבור לסדר־היום כשאני רואה משהו לא אסתטי. יש דברים שממש מדירים שינה מעיני. כשאני רואה איך נשים מסויימות מתלבשות, בא לי לבכות. גם כשאני רואה עיר לא טוב, הצגה שהיא בעצם חלטורה, בית מכוער. אלה הדברים שעליהם הייתי רוצה להשפיע, אותם הייתי רוצה לשנות. מעצב הוא אדם שצריך שתהיה בו תחושת שליחות, רצון להשפיע גם מעבר לתחום הצר של העסק".
גמר לתת את ההצהרה, פשט את רגליו הארוכות, ונרגע. להאמין שהוא זה שאמר את הדברים והמבטאים האלה. לא שהוא לא חושב כך. המחשבה שלו אפילו קיצונית יותר, רק שזה נשמע לו כבר מרי. כי הוא אדם שלא אוהב לקחת את עצמו ברצינות וכו.
הוא נולד בעיר קורדובה שבארגנטינה. עיר אוניברסיטאית, שאנשים חיים בה בקצב איטי, מדברים לאט, מצרפים מנגינה למשפטים שהם אומרים („מה שמזכיר אלי את האקצנט ההונגרי, שמשום מה קיים אצלי"). בגיל 16 עלה עם משפחתו לארץ. מאז לא ביקר בעיר הולדתו. „יש לי זכרונות כל־כך חמים מן המקום הזה, שפחדתי לבקר ולראות. אולי הכל כבר השתנה. אולי אני כבר לא אמצא את העיר שאני זוכר. אבטיח את תחושת־היציבות שהיתה שם, את ההרגשה שזה שקוף – הוא שיהיה. את השורשים. זה יצר חום מקיים, בטחון". לא זכורה לו שום טראומה שכרוכה בקליטה. „אחרי־הכל אנחנו באנו מארצות־הרווחה. לכאו אותנו מאוד יפה. כולם היו 'פליטים', אנחנו היינו 'עולים'". הוא הלך ל"בצלאל", בית־היוצר שלו. המקום המודרני של סוף שנות ה־50 השפיעו על דרך חייו ועל שורתו, יותר הבריסטיאן דיור או איב סאן־לורן.
ב"בצלאל" למד גרפיקה, היה בטוח שבכך יעסוק. עיסוקו התגלגלו הדברים אחרת. הוא לעסוק בהדפסות על בדים, עבר בתחילה עבור מעצבים אחרים, אחר־כך, כשהיה נשוי ואב לשניים, הקים חברה לעיצוב ולעיצוב תערוכות. הנסיבות הביאו לכך שהטקסטיל מסויימת נתקע בבית עם הילדים, והחליט להתעשע קצת. הוא לקח בדים שהדפיס, קרא לתופרת של אשתו, וביקש ממנה להתחיל לגזור לפי הוראות שלו. התופרת כמעט התעלפה מן הרעיונות. איך אפשר לגזור ככה, זה ייצא מגוחך, הוא השתגע לגמרי. אז עוד לא ידעה עם מי יש לה עסק. ג'רי כמובן התעקש, התופרת נכנעה, ואת הבגדים שיצאו מן המאבק הזה החליט להראות לבת־שבע דהירוטשילד, שחשבה לפתוח מחלקת אופנה בחנות "בת־שבע". למזלו, ביקרה באותו יום בחנות מרתה גרהם, ראתה את העבודות שלו, רצה לבת־שבע ואמרה לה: „חייבים לטפח את הצעיר הזה. הוא מוכשר". כמו בסרטים. בת־שבע נתנה לו סכום כסף שאיפשר להתחיל לעבור, ושוב, כמו בסרטים, ההצלחה באה מהר מאוד. די מהר היו לו לקוחות ששמרו אמונים לבגדים שעיצב, התרגלו איכשהו לשגעונות שלו, תפשו את ההומור. מה שהתחיל כשעשוע, הפך לדרך־חיים.

למרות הכל יש בו תמיד איישקט, חוסר־נחת טורדני. מדוע? הוא הרי יכול להתפנק בבחירת האנשים שעבורם הוא רוצה לעבוד, יכול לחיות כמו שהוא חי, להקיף את עצמו בדברים יפים. למה כפיות הטובה?
ג'רי: „חוסר־שקט כן, חוסר נחת – לא. למה שלא תהיה לי נחת? חוסר השקט נובע מהרצון לשנות דברים, ומן האכזבה של הכשלון לבצע את זה. כל הזמן אני נלחם, ואני הרי יודע שזו מלחמה בטחנות־רוח. אבל אני לא מוכן להפסיק. בעצם אני לא יכול, גם אם הייתי רוצה. זאת הסיבה שלפעמים נראה כאילו אני כפוי־טובה, לא יודע להעריך את הדברים הטובים שיש לי. אני לא יכול לטעון שלא מבינים אותי, שהמסר שלי לא עובר. רק שהייתי רוצה קצת יותר".
מה מפחיד אותך?
„סבל, כי זה דבר מאד לא אסתטי, לא יפה. ואני כל־כך רוצה שהכל מסביבי יהיה יפה. מפחיד אותי גם מצב של חוסר יציבות. וישראל, לצערי, זה מקום שאין בו שורשים, וגם לא יוצרים שורשים. סגנון־החיים הוא של היו־רגע. מה יהיה, מה היה – לא חשוב".
ואת זה לא מלמדים את הדור הבא של המעצבים?
„לא מקנים להם את אותו חוסר־שקט שעליו אני מדבר. לא מביאים אותם לרצות להשפיע. אנחנו בבצלאל קיבלנו תחושה של שליחות. ב'שנקר', למשל, מלמדים איך בעזרת יחסי־ציבור נכונים אפשר לעשות כסף. פלא שכך נראה הרחוב?"

יעל פז־מלמד

„כמו שאנשים מחליטים להקדיש את עצמם למלחמה בסמים, או באלכוהוליזם, אני נלחם כנגד כיעור. אני לא יכול לעבור לסדר־היום כשאני רואה משהו לא אסתטי. יש דברים שממש מדירים שינה מעיני. כשאני רואה איך נשים מסויימות מתלבשות, בא לי לבכות".

ג'רי מליץ, חנה מרון (ימין) וליא קניג: „למה שלא תהיה לי נחת?"

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע שבין 13.3.52 – 20.3.52. הנוסח המקורי נשמר. ליקט: גבריאל שטרסמן.

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

בן־גוריון מזהיר מהתפרעויות בהפגנות

"הממשלה לא תתעלם מן ההסתה האווילית של תנועת 'חרות' ונקטו אמצעים למני־עת הישנותה של התפרעות בריונית. ממירי חוק יבואו על ענשם" – הודעה קצרה זו מסר היום בכנסת ראש הממשלה מר דוד בן גוריון בתשובה לשאילתה בעניין זה שהוגשה אתמול על ידי חבר הכנסת מסיעת מפא"י י. כסה.

אחר תשובתו של ראש המ־משלה ביקשה נציגת חרות הגב־רת אסתר רזיאל־נאור רשות די־בור לסדר. היום והיא מיחתה נמרצות – בהסתמכה על התקנון – על הכיבויים ועל הריצת מש־פט והגדרות מסויימות בשאילתה ובתשובה של ראש הממשלה.

פורק משרד העליה

משרד העליה שהיה קיים מיום יסוד המדינה מפסיק את קיומו במשרד ממשלתי מיוחד – על כך מסר היום בירושלים מר י. שי, המנהל הכללי של משרד זה.

סמכויות משרד העליה מת־חלקות מעתה בין ארבעת המשר־דים: הבריאות, הפנים, החוץ ומשרד המסחר והתעשיה.

המשטרה עורכת אימונים לפיזור הפגנות

המשטרה מתכוננת במלוא המרץ לקראת ההפגנות בקשר לפתיחת המו"מ עם ממשלת גרמניה המערבית על שילומים.

בשבוע שעבר כונסו כמה מאות קצינים וסמלים מכל חבלי הארץ נבסיס האימונים של המ־שטרה בשפרעם, ושם במשך 3 ימים קיבלו הדרכה והשתתפו באימונים בפיזור הפגנות, בחזרם לבסיסיהם החלו הקצינים והסמ־לים מיד באימונים עם שוטרים.

קבוצות השוטרים והסמלים מחולקות לצורך האימונים לשני מחנות: המפגינים ושומרי החוק והבטחון.

צבא רב הובא לקאהיר הנסערת

משמרות צבא מצריים מתגברים הופיעו אמש בנקודות האיסטרטגיות של קאהיר, בירת מצרים.

המשמרות הוגברו בעקבות הקריאה של ה"וואפד" לעם המצרי להתעורר למצב הצבאי.

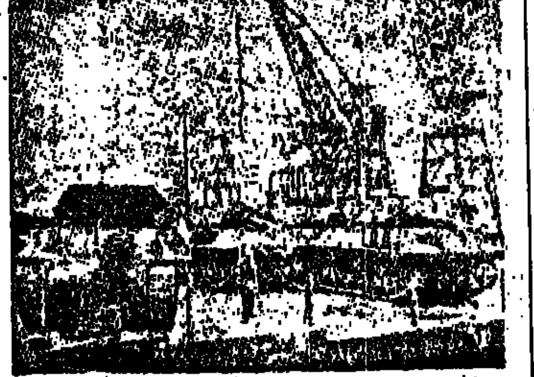
טרם הוברר, אם המלך פארוק עומד למנות מפקד חדש של הכוחות הצבאיים המצריים במקום הגנרל היידר פחה, שהגיש את התפטרותו כמחאה על סילוק ראש המטה הצבאי. המלך פארוק סירב לקבל את ההתפטרות, אך לפי השמועות עומד היידר פחה על התפטרותו.

תת־שר משיב

בפעם הראשונה בתולדות הכנסת השיב היום סגן שר על שאילתות.

זכות זו נפלה בחלקו של מר והסגן שר הדתות אשר השיב לשאילתות שהופנו לשר הדתות מר שפירא, הנמצא כחו"ל.

טאנקים מבריטניה לישראל

טאנקים כבדים נשלחו מבריטניה לישראל באניה "צפונית". התמונה, שפורסמה בעתון "גואיש הראלד" ביוהאניסבורג, מראה את הטענת הטאנקים בנמל סאותהאמפטון.

גבעת־השלושה מתחלקת

קיבוץ גבעת השלושה שבפתח תקוה מתחיל בשבוע הבא בבנין בתיו החדשים במ־בית מקורות הירקון.

הקיבוץ, שעתה מלאו לו 27 שנה, התפלג לשניים – מפא"י ומפ"ם – והחליט לחלק את שטח אדמותיו ליד הירקון לחצאין. המבנים הקיימים של גבעת השלושה והאדמות שלה (275 דו־נם) ימכרו לחברת "נוה עובד".

בקיבוץ יש כיום כ־200 יחי־דות דיור ובנייני מוסדות חינוך, תרבות וחרושת. אף רכוש זה יחו־לק שווה בשווה בין חברי הגבעה המונים כיום כ־800 איש – מח־ציתם ממפא"י ומחציתם ממפ"ם.

הנעליים יעלו פי שניים

מחירי הנעליים לצרכן עומדים לעלות במאה אחוזים.

כדיונים שהתנהלו בימים האחרונים בוועדת המחירים קבעו פקידי משרד המסחר שמחירי העורות לפי השער החדש (ליירה לדולאר) יעלו כ־200 אחוז ויו־תר.

נציגי היצרנים אומרים, כי הפעם נוקטת הממשלה בשיטת ניפוח המחירים.

קידוחי נפט יתחילו בקרוב

פרטים על החברה האמריקנית שוויצארית בשי־תוף עם הון ישראלי, בכלל זה של "טרלל גונתי", לקידוחי נפט בישראל, מסר הבוקר מר ק. פורדמן, איש עסקים נודע מחי־פה שחזר משווייץ וארה"ב, במקום שעסק בגיוס החון הדרוש לכך.

מר פורדמן אמר, כי הכנסת צריכה לאשר את חוק הנפט שהממשלה מגישה לה ואחרי כן יהיה על הממשלה לאשר ולמסור סופית את הזכיון. אך אין לצפות לתוצאות של הקידוחים לפני שנה או שנתיים היות וקידוחי נפט רציניים נמשכים זמן רב.

שלונסקי נקנס ב־3 ל"י

המשורר א. שלונסקי נידון הבוקר לתשלום 3 ל"י קנס באשמת הקמת רעש והמולה במקום ציבורי.

השופט קבע שהאספה בענין הימאים לא היתה בלתי־חוקית. "אין מושג מחוץ תל־אביב ולכן לא ידוע מידו מושל המחוז שמסר צריך היה לבקש רשיון לאס־פה" (עוד ין קיים מחוז לוד, מימי המנדט). אבל הקהל שמילא את הרחוב חסם את המעבר וגרם בזה להפרעת סדר. השוטרים לא היו ראויים לקריאות גנאי כגון "נאצים". שלונסקי שיתף עצמו ברעש ובהמולה ברחוב ואין זה הו־לם איש כשלונסקי שקולו יישמע ברעש וברעש".

נצחון צ.ה.ל. בכדורסל

הבוקר נתקבל מברק מנבחרת לכדור סל של צ.ה.ל. בצרפת: "ניצחנו טורס 57:61".

היכן תוקם האוניברסיטה?

על רקע של בחירת המקום להקמת הבניינים החדשים של האוניברסיטה העברית פרצו חילוקי דעות בין ראש הממשלה מר בן גוריון וראשי האוניבר־סיטה.

ראש הממשלה עומד על דע־תו, שיש להקים את האוניברסי־טה החדשה ליד כפר צובא, במר־חק 15 ק"מ מירושלים. אולם הנהלת האוניברסיטה מתנגדת לכך לאור נטיונות העבר וגם לאור העובדה שמרבית הסטודנ־טים עובדים בתוך העיר ולא יוכ־לו לעמוד בקשיי התחבורה.

שיחה שהתנהלה על נושא זה נסתיימה ללא תוצאות. "אין לכם חוץ" סיים מר בן גוריון את שיח־תו עם אנשי האוניברסיטה.

מתנה מנשיא הודו לנשיא ישראל

נשיא המדינה ד"ר ח. וייצמן קיבל מכתב לבבי מנשיא הודו ד"ר ראג'נדרה פראסאד, בליווי מת־נה והיא תמונה של עצמו במסגרת כסף עם סמל הודו.

מחאה ארגנטינית לישראל

ציר ארגנטינה בישראל ד"ר פאבלו מנגואל הגיש מחאה למשרד החוץ נגד היחס הבלתי טוב כלפי קבוצה של 23 מלומ־דים ואנשי כמורה מארגנטינה, שביקרה לפני שבועיים בארץ.

האורחים מארגנטינה הזמינו מקומות בבתי מלון ומכוניות וב־אותו יום הגיעו תיירים אמריקאי־ים והאורחים מארגנטינה הוזנחו.

מועדון מטיילי מעריב

פרטים: „מועדון מטיילי מעריב"
מערכת „מעריב" רח' קרליבך 2, תל־אביב, טל. 03-439207
פתוח ברציפות בין השעות 8.30 עד 17.00

חופשות בארץ

★ **פסח כהלכתו.** במלון הנסיכה בנתניה, למשפחות שומרות מסורת. 8 לילות פנסיון מלא, כולל ליל־הסדר. 656 ש"ח לאדם בחדר זוגי. ביצוע: „גשר".

★ **פסח בצפת.** שלושה לילות במלון „נוף הגליל". 190 ש"ח חצי פנסיון. 17–20.4.87.

★ **טיסה בשמי הארץ.** שבת, 11.4, מנמל בן־גוריון (טרמינל פנים־ארצי). שהיה באויר 20 דקות, סה"כ 20–30 ד'. שעות ההמראה: 11.00, 11.50, 12.40. המחיר: 29 ש"ח.

★ **מצוקי דרגות.** פסח במדבר יהודה 14–16.4. 126 ש"ח לאדם בחדר זוגי. לילד (עד 12) בחדר ההורים – 86 ש"ח.

★ **פריחה בגלבוע.** סיורי יום באפריל באיזור הגלבוע. תאריכי יציאה: 4.4, 16.4, 20.4. המחיר 25 ש"ח.

★ **חמת־גדר, עין־גב, טבריה.** יום כיף משולב בנסיעה באוטובוס לחמת־גדר (חוות התנינים), צהריים במסעדת־הדגים של עין־גב ושיט בכיוון אחד לטבריה ומשם באוטובוס לת"א. תאריכי יציאה: 28.3, 31.3 (יום ג'), 11.4. המחיר 42 ש"ח.

★ **פסח בחרמון.** סיורי יום באתר החרמון (כפוף למזג־האויר, סיור חליפי מובטח). תאריכי יציאה: 28.3, 7.4, 9.4, 11.4, 12.4, 16.4, 18.4.

★ **שבוע ציור בצפת.** לחובבי ציור בטבע, פעילות בנופי צפת והסביבה. 5–9.4.87.

★ **אמציה.** טיול יום, ביקור במערות חזן. יציאה: 7.4, 11.4, 16.4. המחיר: 33 ש"ח.

★ **גלישה:** ביה"ס לגלישה „מצוקי דרגות", קורס בתאריך 7–9.5.87.

שורשים

שלושה סמינרים

★ **המשיח והשקר – שבתאי צבי**
מלון גיד עציון 27–28.3.87

★ **תקופת בית שני**
סיורים בירושלים, בעקבות התקופות השונות. 6–7.4.87.

★ **מהאסיים ועד נטורי קרתא**
אילת, 21–24.5.87

תיאטרון בלונדון
עם עודד קוטלר

מיוחד לקוראי
טיולי פסח ואביב
עם מדריכי „נאות הכיכר"

★ **תורכיה.** טיול קלאסי של 15 יום, יציאה: 3.4, או טיול קצר של 8 ימים לאיסטנבול והחוף המערבי, יציאה: 6.4; 17.4.

★ **יוון.** מסלול קלאסי של 15 יום כולל איי הים האגאי, יציאה: 3.4; 6.7, ומסלול של 11 ימים – בעקבות 3 תרבויות. יציאה: 3.4; 6.7.

★ **יוגוסלביה.** 16 יום. יציאה: 15.4; 26.5; 24.6

★ **יוגוסלביה – אוסטריה.** 17 יום. יציאה: 12.4; 17.5; 14.6

★ **יוגוסלביה – הונגריה.** 18 יום. יציאה: 5.4; 10.5; 7.6

★ **הונגריה.** 8 ימים. יציאה: 5.4; 10.5; 7.6

★ **קניה.** טיולי ספארי של 17 ו־10 ימים. יציאה: 8.4

★ **ספרד ופורטוגל.** מסלול קלאסי של 15 יום. יציאה: 9.4; 28.5; 25.6

★ **מצרים.** מסלול קלאסי של 8 ימים. יציאה: 5.4; 10.4; 11.4; 14.4. מסלול של 6 ימים למצרים תחתית. יציאה: 14.4.

★ **למצרים באוטובוס.** טיול אמצע השבוע וסופשבוע ארוך לקהיר. יציאות בימי ראשון (4 לילות) וחמישי (שלושה לילות).

★ **סקנדינביה.** מסלול קלאסי של 18 יום. יציאה: 28.5.

פרטים: „מועדון מטיילי מעריב", רח' קרליבך 2, ת"א טל. 03-439207

מבצע מיוחד לקוראי „מעריב"

טוס PAN AM למיאמי וגלה את פלורידה ב־9 דולר בלבד!

עוד בתכנית החדשה:
★ שיט־חופים לאוי בהאמה
★ דיסני וורלד, 5 לילות עם רכב צמוד

ביצוע: „מלחי" ו„פאן אם"

מועדון הבריאות
של דליה ניר

נפתחת הרשמה למחזורים 2 ו־3 במלון „פאלאס" בנתניה. שבוע נופש והרזייה בהדרכה צמודה ובפיקוח דליה ניר.

מחזור שני: 26.4–1.5.87
מחזור שלישי: 24.5–29.5.87

המחיר: 435 ש"ח לאדם, כולל מע"מ.

פרטים: „מועדון מטיילי מעריב", טל. (03)439111
„משקל קל", טל. (03)236043.

מועדון הזמר
עם אפי נצר

ביום רביעי, 25.3.87, בשעה 9 בערב.

אמן אורח: **יהודה אליאס** („קום והתהלך בארץ")

ליווי בגיטרה: **תמיר הרפז**

כרטיסי הנחה למטיילים ותיקים של „מועדון מטיילי מעריב", טל. (03)439207. הזמנה מוקדמת של כרטיסים בקופת „ב.צ.א.", טל. (03)259341.

אנטרטיימנט - הנאה שלמה בחצי המחיר

בספר ההנחות "אנטרטיימנט ישראל 87" תמצא 500 שוברי הנחה של 50% או "שניים במחיר אחד" למסעדות, ארועי תרבות, ספורט, תיירות ונופש וכן הנחות יחודיות בתחום הצרכנות.

ערכן הכולל של ההנחות בספר עולה על $6,000. ניתן לנצל אותן במשך כל השנה על־ידי כל בני המשפחה. ההצעות מכסות את כל חלקי הארץ ותוכל להנות מהן גם בטיולך באירופה ובארה"ב. די להשתמש בספר 6 עד 8 פעמים כדי לכסות את הוצאות רכישתו, ועדיין נותרות בידך אפשרויות רבות ומגוונות להמשיך להנות ולחסוך לאורך כל השנה.

במשך שנת 1986 הצטרפו למועדון אנטרטיימנט, המונה כ־3 מליון חברים בארה"ב, קנדה ואירופה, למעלה מ־10,000 חברים חדשים בארץ.

הצטרף אל מיליוני האנשים הנבונים היוצאים לבלות בתדירות גבוהה יותר, מנסים דברים חדשים, נהנים וחוסכים.

מחיר לחברי המועדון: 78 ש"ח בלבד (ב־3 תשלומים).

אנטרטיימנט ישראל '87

מועדון מטיילי מעריב

אל:
מועדון מטיילי מעריב רח' קרליבך 2, תל־אביב 67132 טל. 03-439111
תשבי חיפה והצפון (מחדרה צפונה) יפנו ל־"טוליס תיירות ונופש", רח' חורב 13, ת.ד. 7646, חיפה. טל' 04-268228
נא לשלוח אלי את ספר ההנחות "אנטרטיימנט ישראל 87"
מצורפת בזה 3 המחאות ע"ס 26 ש"ח כ"א (מוזמן - 30-60 יום).

שם משפחה | שם פרטי | מס' טלפון
רחוב | מס' | עיר | מיקוד